

JAARVERSLAG 2015

ANNUAL REPORT 2015

ADVIESRAAD INTERNATIONALE VRAAGSTUKKEN
ADVISORY COUNCIL ON INTERNATIONAL AFFAIRS

A I V

JAARVERSLAG 2015 ANNUAL REPORT

ADVIESRAAD INTERNATIONALE VRAAGSTUKKEN
ADVISORY COUNCIL ON INTERNATIONAL AFFAIRS

AIV

Table of contents

FOREWORD BY THE CHAIR OF THE AIV	5
ADVISORY REPORTS PUBLISHED IN 2015	8
GOVERNMENT RESPONSES TO PREVIOUS ADVISORY REPORTS	24
ADVISORY REPORTS CURRENTLY IN PREPARATION	27
EVALUATION OF THE AIV (2006-2014)	30
EXTERNAL CONTACTS AND OTHER ACTIVITIES	37
TASKS AND WORKING METHODS	42
FINANCE	45
COMPOSITION OF THE AIV AND ITS PERMANENT COMMITTEES	46
AIV UNIT	49

ANNEXES

WORK PROGRAMME FOR 2016

LIST OF ABBREVIATIONS

LIST OF ADVISORY REPORTS AND LETTERS PUBLISHED BY THE AIV

Inhoudsopgave

WOORD VOORAF VAN DE VOORZITTER AIV	5
IN 2015 UITGEBRACHTE ADVIEZEN	8
REACTIES OP EERDERE ADVIEZEN	24
ADVIEZEN IN BEHANDELING	27
EVALUATIE AIV 2006-2014	30
EXTERNE CONTACTEN EN OVERIGE ACTIVITEITEN	37
TAAK EN WERKWIJZE	42
FINANCIËLE VERANTWOORDING	45
SAMENSTELLING AIV EN PERMANENTE COMMISSIES	46
STAF VAN DE AIV	49

BIJLAGEN

WERKPROGRAMMA VOOR 2016

LIJST MET AFKORTINGEN

LIJST VAN GEPUBLICEEERDE ADVIEZEN

WOORD VOORAF VAN DE VOORZITTER AIV

Foreword by the chair of the AIV

IN 2015, INTERNATIONAL DEVELOPMENTS STRUCK CLOSE to home. Terrorist attacks on several continents, including Europe, led to a heightened sense of insecurity in our communities. Governments are having difficulty finding appropriate responses to the actions of jihadist extremists.

The Syrian civil war entered its fifth year in 2015, without any prospect of a peaceful resolution. The talks in Vienna and Riyadh in the last quarter of 2015 are a cautious first step on a long road. The situation only seems to be becoming more complex given the position of Turkey, which is engaged in an internal conflict with the Kurds, and Russia's involvement in a bombing campaign on behalf of the regime in Damascus. It appears that the territory controlled by ISIS is no longer expanding, but every day the violence is still claiming many civilian casualties.

Regional tensions have intensified, rather than subsided. In 2015, the dormant conflict in Yemen turned into a full-scale civil war in which regional powers Iran and Saudi Arabia are supporting different parties. Here, too, there is little prospect of a solution. The agreements between Iran and the six world powers (P5 and Germany) regarding the country's uranium enrichment programme are a potential ray of hope as regards the normalisation of relations, but Iran will have to take visible steps to scale back its activities in this area.

The influx of refugees from conflict areas in the Middle East, Africa and Central Asia has increased substantially since the spring of 2015, presenting the EU with a herculean challenge. Member states need to find a way to swiftly absorb the refugees, jointly protect the EU's external borders and formulate a coherent asylum policy based on the existing treaties.

A political agreement between EU member states to achieve an equitable distribution of refugees barely got off the ground, if at all. As in 2014, the increase in the number of asylum seekers has made the debate on migration even more strident. The refugee crisis has led to a loss of solidarity

DE INTERNATIONALE ONTWIKKELINGEN IN 2015 DOEN ZICH dicht bij huis voelen. De terroristische aanslagen op vele continenten, waaronder Europa, hebben ook het gevoel van onveiligheid in de directe leefomgeving vergroot. Regeringen hebben moeite met het vinden van passende antwoorden op de terreur van extremistische jihadisten.

De burgeroorlog in Syrië is in 2015 het vijfde jaar ingegaan zonder dat er zicht is op een vredesregeling. De gesprekken in Wenen en Riyad in het laatste kwartaal van 2015 zijn de eerste voorzichtige stappen op een lange weg. De situatie lijkt alleen maar complexer te worden gezien de positie van Turkije, dat ook een intern conflict uitvecht met de Koerden en de Russische deelname aan bombardementen aan de zijde van het regime in Damascus. De expansie van het door de terreurorganisatie ISIS beheerste gebied lijkt tot stilstand te zijn gekomen, maar het geweld eist iedere dag opnieuw veel slachtoffers onder de burgerbevolking.

De regionale spanningen zijn eerder toe- dan afgenomen. Het sluimerende conflict in Jemen is in 2015 uitgegroeid tot een burgeroorlog waarbij de regionale grootmachten Iran en Saoedi-Arabië, verschillende strijdende partijen steunen. Ook hier wederom geen zicht op een oplossing. De afspraken tussen Iran en de zes grote mogendheden (P-5 en Duitsland) over het Iraanse nucleaire verrijkingsprogramma zijn een mogelijk lichtpunt voor normalisering van de relaties al zal Iran zichtbaar stappen moeten zetten met de afbouw ervan.

De instroom van vluchtelingen uit oorlogsgebieden in het Midden-Oosten, Afrika en Centraal Azië, die sinds het voorjaar 2015 aanzienlijk is toegenomen plaatst de Europese Unie voor een herculische uitdaging ten aanzien van het realiseren van snelle opvang, het gezamenlijk beschermen van de EU-buitengrens en het formuleren van een coherent asielbeleid op basis van de bestaande verdragen.

De politieke eensgezindheid tussen de EU-lidstaten om vluchtelingen op te vangen op basis van een evenwichtige verdeling is niet of nauwelijks van de grond gekomen. Zoals ook in 2014 heeft de toename van het aantal asielzoekers gezorgd voor een verdere verharding van het debat over migratie. De vluchtelingencrisis leidt tot een teloorgang van de solidariteit tussen de lidstaten om gezamenlijke oplossingen te vinden en dreigt een splijtzwam te worden in de Europese Unie. Het tijdelijk opschorten van het Verdrag

van Schengen door sommige lidstaten en het oprichten van fysieke en wettelijke barrières zijn signalen dat vertrouwde en belangrijke EU-verworvenheden, zoals het vrij verkeer van personen, niet langer vanzelfsprekend zijn.

Het bestand van Minsk heeft weliswaar geleid tot een zekere vermindering van de spanning tussen Rusland, Oekraïne en de EU, maar het bestand is nog altijd zeer fragiel. Bestandsschendingen vinden nog steeds plaats. De Westerse sancties en de daling van de olieprijs hebben een sterk negatief effect op de economie van Rusland.

De economie in de eurozone vertoonde een voorzichtige groei die halverwege 2015 weer afvlakte. De groeivertraging in China en de gevolgen hiervan voor zowel opkomende als traditionele markten mist haar effect op de wereldeconomie niet. Ook de aanzienlijke val van de olieprijs heeft niet slechts positieve effecten. Een eurocrisis is in 2015 afgewend. De Griekse regering heeft na drie volksraadplegingen toch heil gezien in het accepteren van stevige hervormingen, maar ook hier blijft de situatie kwetsbaar.

Tegen het einde van het jaar werd duidelijk wat de Britse wensen zijn tot hervorming van de EU in verband met het uiterlijk in 2017 (maar waarschijnlijk eerder) te houden referendum. Ook in Nederland zal het maatschappelijk draagvlak voor de EU aan een test worden onderworpen bij het raadgevend referendum over het associatieverdrag met Oekraïne.

Lichtpunt in 2015 vormde het in december afgesloten klimaatakkoord van Parijs. 'COP 21' is er in geslaagd tussen bijna 200 landen overeenstemming te verkrijgen over een nieuw bindend akkoord, waarmee de opwarming van de aarde moet worden beperkt tot maximaal 2 graden, met 1,5 graad als streefwaarde. Dit Akkoord zal in 2020 het Kyoto-protocol van 1997 vervangen.

De AIV in 2015

De AIV heeft in 2015 over verschillende actuele ontwikkelingen geadviseerd. Er zijn op verzoek van de regering adviezen uitgebracht over de ACS-EU-samenwerking, de inzet van snelle reactiemachten, autonome wapensystemen en gedifferentieerde integratie. Daarnaast heeft de AIV op eigen initiatief adviezen uitgebracht over onderwerpen, die

between member states in the search for common solutions and threatens to become a source of division in the EU. The temporary suspension of the Schengen Agreement by some member states and the establishment of physical and legal barriers to migration are a sign that important EU achievements we once took as a given – such as the free movement of persons – are no longer self-evident.

The Minsk ceasefire agreement has reduced tensions somewhat between Russia, Ukraine and the EU, but it remains very fragile. Ceasefire violations are still taking place. Western sanctions and falling oil prices are having a highly negative impact on the Russian economy.

In 2015, the eurozone economy showed cautious signs of growth that levelled off halfway through the year. China's economic slowdown, which has implications for emerging and established markets, is having an impact on the global economy, and the effects of the large drop in oil prices are not all positive either. A eurozone crisis was averted in 2015 when, after three referendums, the Greek government finally agreed to accept a package of stringent reforms, but here too the situation remains precarious.

Towards the end of the year, the British demands for EU reform began to become clear. These are linked to the planned referendum on EU membership which will be held no later than 2017 (but probably sooner). Public support for the EU will also be put to the test in the Netherlands during the consultative referendum on the association agreement with Ukraine.

One positive development in 2015 was the conclusion in December of the Paris Agreement on climate change. At the 21st Conference of the Parties to the UN Framework Convention on Climate Change or 'COP 21', almost 200 countries reached consensus on a new, binding agreement to limit global warming to a maximum increase of two degrees Celsius, with a target figure of 1.5 degrees. The Agreement will replace the 1997 Kyoto Protocol in 2020.

The AIV in 2015

In 2015, the AIV advised the government on various topical issues. At the government's request, it published

advisory reports on ACP-EU cooperation, the deployment of rapid-reaction forces, autonomous weapon systems and differentiated integration. Acting on its own initiative, the AIV also published advisory reports on issues of significant current interest, including the recent instability on Europe's periphery and rules on international investment protection in trade agreements.

The AIV also published an advisory letter on financing the international agenda for sustainable development. The AIV's annual seminar in November 2015 focused on the instability on Europe's periphery.

Evaluation

In 2015, an evaluation was conducted of the AIV's activities between 2006 and 2014. An external agency carried out interviews with the AIV's clients (the government and parliament), members of the AIV and officials from relevant government ministries involved in the AIV's work. The evaluation was generally positive, and the AIV has taken its criticisms seriously (for more information, see the section 'Evaluation of the AIV 2006-2014'). The AIV's role in advising the government on issues that go beyond the daily news cycle is especially important following major budget cuts, which have also affected the ministries responsible for foreign affairs, defence and development cooperation. Often, these cuts have resulted in the closure or slimming down of departments that previously had the capacity to look further ahead in terms of strategic policy planning.

In the coming period, the AIV will continue its efforts to strike a balance between short- and long-term issues when choosing topics for its advisory reports. These choices will obviously be made in close consultation with the AIV's clients. The AIV hopes that a mechanism can be found to speed up the adoption of its annual work programme. This would benefit all the parties involved in the advisory process.

Jaap de Hoop Scheffer
AIV Chair
29 January 2016

sterk speelden in de actualiteit. Het betrof onder meer de huidige instabiliteit rond Europa en de regels betreffende internationale investeringsbescherming in handelsverdragen. Ook werd geadviseerd over de financiering van de internationale agenda voor duurzame ontwikkeling. De instabiliteit rond Europa was het onderwerp van de jaarlijkse zogenaamde 'themabijeenkomst' van de AIV in november 2015.

Evaluatie

In 2015 werd de AIV geëvalueerd over zijn werkzaamheden tussen 2006 en 2014. Een extern bureau voerde gesprekken met de opdrachtgevers (regering en parlement) alsmede met leden van de AIV en (ambtelijk) betrokkenen bij het werk van de AIV op de relevante departementen. De beoordeling was in grote lijnen positief. De kritische noten zijn door de Raad ter harte genomen (voor beschrijving: zie hoofdstuk Evaluatie AIV 2006-2014). Advisering over thema's die verder strekken dan de dagelijkse actualiteit is van belang zeker na de forse bezuinigingen die ook de departementen in de buitenlandddriehoek hebben getroffen. Deze bezuinigingen hebben vaak geresulteerd in het afschaffen dan wel sterk inkrimpen van afdelingen die in staat zijn wat verder vooruit te kijken via strategische beleidsplanning.

De AIV zal ook in de komende periode bij de keuze van onderwerpen trachten het evenwicht te vinden tussen de lange(re) en de korte termijn, dit uiteraard in nauw overleg met zijn opdrachtgevers. De hoop is dat een structuur zal kunnen worden gevonden die leidt tot een aanzienlijk snellere totstandkoming van het werkprogramma. Dat is in het belang van alle bij de advisering betrokken partijen.

Voorzitter AIV
Jaap de Hoop Scheffer
29 januari 2016

IN 2015 UITGEBRACHTE ADVIEZEN

IN 2015 HEEFT DE AIV ZES ADVIEZEN EN EEN BRIEFADVIES

uitgebracht, dat waren achtereenvolgens:

- Advies nummer 93: *ACS-EU-Samenwerking na 2020: op weg naar een nieuw partnerschap?* (maart 2015)
- Advies nummer 94: *Instabiliteit rond Europa: confrontatie met een nieuwe werkelijkheid* (april 2015)
- Advies nummer 95: *Internationale investeringsbeslechting: van ad hoc arbitrage naar een permanent investeringshof* (april 2015)
- Briefadvies nummer 27: *Financiering van de internationale agenda voor duurzame ontwikkeling* (april 2015)
- Advies nummer 96: *Inzet van snelle reactiemachten* (oktober 2015)
- Advies nummer 97: *Autonome wapensystemen: de noodzaak van betekenisvolle menselijke controle* (oktober 2015)
- Advies nummer 98: *Gedifferentieerde integratie: verschillende routes in de EU-samenwerking* (oktober 2015)

ADVIES nummer 93: *ACS-EU-Samenwerking na 2020: op weg naar een nieuw partnerschap?*

In maart 2015 bracht de AIV een advies uit over de herziening van het Verdrag van Cotonou. In dit advies reflecteert de AIV over de vraag of de huidige partnerschapsovereenkomst tussen de Europese Unie (EU) en een groep landen uit Afrika, Caraïben en de Stille Oceaan (ACS-groep) na 2020 nog voortzetting verdient en zo ja, in welke vorm en met aandacht voor welke onderwerpen.

Het advies werd voorbereid door een gecombineerde commissie onder leiding van mw. prof.dr. K.C.J.M. Arts (CMR) en mw. prof.dr. M.E.H. van Reisen (AIV/COS). Andere leden van de commissie waren dr. B.S.M. Berendsen (COS), prof. dr. J.B. Opschoor (COS), mr. J.N.M. Richelle (COS) en mr. N.P. van Zutphen (CEI). Het secretariaat werd gevoerd door drs. P. de Keizer, bijgestaan door stagiaires mw. J. Schonewille en dhr. R.R. Harding. Ambtelijke contactpersonen waren mw. M.C. Albert MA en mr.drs. R.H. van Dijk (ministerie van Buitenlandse Zaken).

De samenwerking tussen de ACS-groep en de EU kent een rijk verleden. De huidige partnerschapsovereenkomst dateert van 2000 en staat intensieve samenwerking voor op een drietal terreinen: politieke dialoog, ontwikkelingssamenwerking en economische samenwerking en handel. Over eerstgenoemde pijler, politieke dialoog, is de AIV van mening dat deze

Advisory reports published in 2015

IN 2015, THE AIV PUBLISHED SIX ADVISORY REPORTS AND one advisory letter:

- Advisory report no. 93: *TACP-EU Cooperation after 2020: Towards a New Partnership?* (March 2015)
- Advisory report no. 94: *Instability around Europe: Confrontation with a New Reality* (April 2015)
- Advisory report no. 95: *International Investment Dispute Settlement: From Ad Hoc Arbitration to a Permanent Court* (April 2015)
- Advisory letter no. 27: *Financing the International Agenda for Sustainable Development* (April 2015)
- Advisory report no. 96: *Deployment of Rapid-Response Forces?* (October 2015)
- Advisory report no. 97: *Autonomous Weapon Systems: The Need for Meaningful Human Control* (October 2015)
- Advisory report no. 98: *TDifferentiated Integration: Different Routes to EU Cooperation* (October 2015)

ADVISORY REPORT NO. 93: *ACP-EU Cooperation after 2020: Towards a New Partnership?*

In March 2015, the AIV published an advisory report on renewing the Cotonou Agreement. In the report, the AIV considers whether the current partnership agreement between the European Union (EU) and a group of states from Africa, the Caribbean and the Pacific Ocean (the ACP group) should be continued after 2020 and, if so, in what form and addressing what issues.

The report was prepared by a joint committee chaired by Professor K.C.J.M. Arts of the AIV and the Human Rights Committee (CMR) and Professor M.E.H. van Reisen of the AIV and the Development Cooperation Committee (COS). Its other members were Dr B.S.M. Berendsen, Professor J.B. Opschoor and J.N.M. Richelle (all COS) and N.P. van Zutphen of the European Integration Committee (CEI). The executive secretary was P. de Keizer, assisted by Ms J. Schonewille and R.R. Harding (trainees). The civil service liaison officers were Ms M.C. Albert and R.H. van Dijk of the Ministry of Foreign Affairs.

The cooperation between the ACP group and the EU has a

rich past. The current partnership agreement, which was concluded in 2000, promotes close cooperation in three areas: political dialogue, development cooperation, and economic cooperation and trade. The AIV notes that the first pillar, political dialogue, appears to be very sensitive to specific circumstances. This dialogue, which generally takes place between individual countries and the EU as a collective, sometimes proves difficult.

In the AIV's opinion, the second pillar, development cooperation, also presents a mixed picture. Results in the field of social and economic infrastructure are in many cases acceptable, but this is less true of those related to strengthening institutional capacity. That is one reason why improvements that are achieved are not always sustainable. Other studies show that the European Development Fund (EDF), which is not part of the EU's regular development budget, generally offers 'very good value for money'. Positive aspects include, in particular, the comprehensive agreements within the partnership agreement, aid predictability and financial accountability.

With regard to economic cooperation and trade, the AIV notes that results are falling short of expectations. In recent years, trade talks have focused primarily on negotiating economic partnership agreements (EPAs), with the main focus on developing traditional trade discipline. The EPAs have come to stand on their own and become an end in themselves, rather than supporting the broader development objectives of the partnership agreement. A more fundamental approach to regional development, economic diversification and the development of chains for specific products is lacking.

Finally, the AIV notes that several of the institutions involved in implementing the partnership agreement are in urgent need of reform.

Despite the above-mentioned shortcomings, the AIV argues for a follow-up agreement between the EU and the ACP states as a group. This position is influenced by the rapid changes occurring in international relations, as well as the new challenges facing the international community. The AIV regards cooperation with the ACP group as a potentially important means of pursuing geopolitical objectives in the

in hoge mate lijkt te worden ingegeven door specifieke omstandigheden. De dialoog vindt vooral op individueel landenniveau plaats met de EU als collectief, en verloopt soms moeizaam.

De tweede pijler van samenwerking, ontwikkelingssamenwerking, laat naar het oordeel van de AIV eveneens een gemengd beeld zien. De resultaten die worden behaald op het gebied van sociale en economische infrastructuur zijn in veel gevallen acceptabel maar dat geldt minder voor versterking van de institutionele capaciteit. Mede hierdoor zijn de bereikte verbeteringen niet altijd duurzaam. Andere studies tonen aan dat het Europese Ontwikkelingsfonds, dat apart wordt beheerd naast reguliere ontwikkelingsfondsen van de EU, overwegend *very good value for money* biedt. Vooral de uitvoerige afspraken binnen de partnerschapsovereenkomst, voorspelbaarheid van hulp en financiële verantwoording worden als positief beoordeeld.

Over economische samenwerking en handel merkt de AIV op dat resultaten achterblijven bij verwachtingen. De handelsbesprekingen hebben zich in de afgelopen jaren vooral toegespitst op het uitonderhandelen van zogeheten *Economic Partnership Agreements* (EPAs) met daarbij vooral aandacht voor de ontwikkeling van een traditionele handelsdiscipline. De EPAs zijn meer op zichzelf komen te staan en een doel op zichzelf geworden in plaats van ondersteunend aan de bredere ontwikkelingsdoelstellingen van de partnerschapsovereenkomst. Een meer fundamentele benadering voor regionale ontwikkeling, economische diversificatie en ketenontwikkeling voor specifieke producten, ontbreekt.

Ten slotte wijst de AIV erop dat een aantal van de bij de uitvoering betrokken instellingen dringend aan vernieuwing toe is.

Ondanks de gesignaleerde tekortkomingen pleit de AIV voor een vervolgverdrag tussen de EU en de ACS-groep als collectief. Dit heeft te maken met de snel veranderende verhoudingen in de wereld en de nieuwe uitdagingen waarvoor de internationale gemeenschap staat. De AIV beschouwt de samenwerking met de ACS-groep als een potentieel belangrijk medium om geopolitieke doelen op het vlak van duurzame ontwikkeling en vrede en veiligheid te behartigen. Extra motivatie is erin gelegen dat Europa zich geconfronteerd

weet met teruglopende geopolitieke inbreng als gevolg van de (economische) opkomst van Azië. Er is veel aan gelegen om het belang van hernieuwde samenwerking in brede zin af te wegen en daarbij het belang van de verbondenheid van de EU met de ACS-groep serieus te nemen.

De AIV tekent daarbij aan dat de samenwerking strategischer van aard zal moeten worden en gericht op het nastreven van gezamenlijke politieke doelen. Ook stelt de AIV nadrukkelijk dat voortzetting van de samenwerking gekoppeld dient te worden aan de internationale agenda voor duurzame ontwikkeling die de internationale gemeenschap in september 2015 heeft vastgesteld.

Regeringsreactie

In de regeringsreactie van 24 september 2015 stelt het kabinet dat het advies waardevolle analyses bevat over de veranderde geopolitieke en economische verhoudingen in de wereld en de interne ontwikkelingen binnen de Europese Unie en de ACS-groep sinds ondertekening van de partnerschapsovereenkomst. Het kabinet deelt de inschatting van de AIV dat de betrekkingen tussen de ACS en de Europese Unie aan fundamentele herziening toe zijn en dat daarbij de internationale agenda voor duurzame ontwikkeling een belangrijke referentie vormt. Op dezelfde voet doorgaan met licht aangepaste inhoud zou een gemiste kans zijn, is de inschatting van de regering.

Tegelijkertijd geeft het kabinet in de reactie aan dat er niet automatisch aangestuurd hoeft te worden op een vervolgverdrag met de ACS-landen als collectief. Nu de overeenkomst afloopt moeten alle mogelijke opties grondig worden onderzocht om tot een modern, gelijkwaardig en effectief partnerschap met de ACS-landen te komen dat uitstijgt boven een donorontvanger relatie en is gebaseerd op een coherent en geïntegreerd extern beleid van de Europese Unie. Een gedegen analyse van wat 'Cotonou' heeft gebracht moet hierbij het uitgangspunt zijn. Het AIV-advies biedt een goed startpunt maar verdere analyse is naar het oordeel van het kabinet noodzakelijk.

De conclusie van de AIV om onverkort in te zetten op een vervolgverdrag deelt het kabinet niet. Nederland wil binnen de Europese Unie de komende tijd juist pleiten voor een open vizier, voor een gedegen interne evaluatie van het 'acquis van Cotonou' en voor tijdige betrokkenheid van de ACS-landen.

areas of sustainable development, and peace and security. An additional incentive is that Europe's geopolitical influence is declining as a result of the economic and political rise of Asia. It is vital to consider the wider significance of renewed cooperation and pay serious attention to the importance of the EU's ties with the ACP group.

The AIV further notes that the partnership should focus more strategically on pursuing shared political goals. In addition, it explicitly states that any continuation of this partnership should be linked to the international agenda for sustainable development adopted by the international community in 2015.

Government response

In its response to the advisory report of 24 September 2015, the government notes that the report offers valuable analyses of recent changes in the geopolitical and economic context and internal developments within the EU and the ACP group since the signing of the Cotonou Agreement. It agrees with the AIV's assessment that it is time to fundamentally review relations between the ACP and the EU and that the international agenda for sustainable development is an important reference point in this regard. To continue on the same footing with only slight adjustments to the substance of the partnership would be a missed opportunity, the government concludes.

At the same time, the government notes that a new, legally binding international agreement with the ACP states as a group need not be a foregone conclusion. Now that the current agreement is coming to an end, it is vital to thoroughly explore all possible options to create a modern, equal and effective partnership with the ACP states that goes beyond a donor-recipient relationship and is based on a coherent and integrated EU foreign policy. Such a review must be based on a thorough analysis of the results of 'Cotonou'. The government believes that the AIV's report is a good starting point but that further analysis is required.

The government does not endorse the AIV's recommendation to engage in unwavering efforts to conclude a follow-up agreement. In the coming period, the Netherlands' position within the EU will instead focus on keeping an open mind on this issue, conducting a thorough internal evaluation of the

'Cotonou acquis' and involving ACP states at an early stage. The aim should be to restructure the partnership so that it fits within a modern, coherent and integrated EU foreign policy.

The government further notes that, during the Dutch EU Presidency in 2016, the Netherlands will make every effort to contribute to an open and transparent debate on the best form and substance of a modern, equal and effective partnership with the ACP states. In May 2016, the six-monthly EU-ACP Joint Parliamentary Assembly (JPA) will take place. The Netherlands will emphasise its engagement with interparliamentary cooperation between the EU and the ACP by contributing substantively to the JPA, devoting particular attention to the future of ACP-EU relations.

ADVISORY REPORT NO. 94: *Instability around Europe: Confrontation with a New Reality*

On 30 April 2015, acting on its own initiative, the AIV published an advisory report on the implications of instability on Europe's eastern and southern flanks for the Netherlands' foreign and security policy.

The report was prepared by a joint committee chaired by Professor A. van Staden of the AIV and the European Integration Committee (CEI). Its other members were Lieutenant General (ret.) M.L.M. Urlings of the AIV and the Peace and Security Committee (CVV) (vice-chair), Professor M.G.W. den Boer and Professor C.W.A.M. van Paridon (both CEI), T.P. Hofstee of the Human Rights Committee (CMR), Dr A.R. Korteweg and J. Ramaker (both CVV) and Professor A.W.M. Gerrits (external expert). The executive secretary was Ms M.E. Kwast-van Duursen, assisted by R.R. Harding and Ms J. Schonewille (trainees). The civil service liaison officers were Ms C.H.J. Veerman and T.C.A. El-Dardiry of the Ministry of Foreign Affairs and Dr H.W. van Santen of the Ministry of Defence.

The report focuses on the following questions:

1. How should the developments on Europe's borders be assessed? Is there truly an 'arc of instability' and will it affect Europe for a considerable length of time?
2. How should the EU and NATO respond to the challenges on Europe's borders? What options are available and what is the impact of the American shift towards South-East Asia?

Om de relatie vervolgens zo vorm te geven dat deze past binnen een modern, coherent en geïntegreerd extern beleid van de Unie.

Het kabinet stelt verder dat Nederland tijdens het EU-voorzitterschap in 2016 zo goed mogelijk zal bijdragen aan een open en transparant debat op zoek naar de vorm en inhoud die zich het beste lenen voor een modern, gelijkwaardig en effectief partnerschap met de ACS-landen. In mei 2016 vindt de halfjaarlijkse ACS-EU *Joint Parliamentary Assembly* plaats. Nederland zal zijn betrokkenheid bij de interparlementaire samenwerking tussen de EU en ACS onderstrepen door bij te dragen aan de inhoudelijke invulling van de *Assembly* en daarbij zeker aandacht willen schenken aan de toekomst van de ACS-EU betrekkingen.

ADVIES nummer 94: *Instabiliteit rond Europa: confrontatie met een nieuwe werkelijkheid*

Op 30 april 2015 bracht de AIV op eigen initiatief een advies uit over de gevolgen van de instabiliteit aan de oost- en zuidflank van Europa voor het Nederlandse buitenlands- en veiligheidsbeleid.

Het advies werd voorbereid door een gecombineerde commissie bestaande uit: prof.dr. A. van Staden (AIV/CEI, voorzitter), LGen b.d. M.L.M. Urlings (AIV/CVV, voorzitter), mw. prof.dr. M.G.W. den Boer (CEI), drs. T.P. Hofstee (CMR), dr. A.R. Korteweg (CVV), prof.dr. C.W.A.M. van Paridon (CEI), drs. J. Ramaker (CVV) en prof.dr. A.W.M. Gerrits (extern deskundige). Het secretariaat werd gevoerd door mw. drs. M.E. Kwast-van Duursen, bijgestaan door de stagiaires dhr. R.R. Harding en mw. J. Schonewille. De ambtelijke contactpersonen waren mw. drs. C.H.J. Veerman en T.C.A. El-Dardiry MSc (ministerie van Buitenlandse Zaken) en dr. H.W. van Santen (ministerie van Defensie).

In dit advies stonden de volgende vragen centraal:

1. Hoe moeten de ontwikkelingen aan de grenzen van Europa worden beoordeeld? Is er inderdaad sprake van een 'gordel van instabiliteit' en zal Europa hiermee voor langere periode te maken hebben?
2. Op welke manieren dienen de NAVO en EU te reageren op de uitdagingen aan de flanken van Europa? Welke opties dienen zich hierbij aan en wat is de impact van de Amerikaanse 'draai' richting Zuidoost-Azië? Welke

Nederlandse belangen zijn in het geding en in hoeverre wordt de Nederlandse veiligheidssituatie bedreigd door de ontwikkelingen aan de oost- en zuidflank van Europa?

3. Hoe kunnen deze belangen het beste worden behartigd c.q. beschermd? Wat zijn de implicaties voor het Nederlandse buitenlands- en veiligheidsbeleid en de defensie-inspanningen van Nederland?

De AIV is van oordeel dat voor langere tijd rekening moet worden gehouden met instabiliteit aan de oostgrens als gevolg van de Russische intimidatiepolitiek en met de mogelijkheid van Russische destabilisatie in de Baltische staten. Aan de zuidflank wordt Europa geconfronteerd met een breed palet aan veiligheidsrisico's zoals terugkerende jihadstrijders en wapenhandel, als gevolg van zwakke of zelfs *failed states* als Irak, Syrië en Libië, waarvan grote delen op het moment worden beheerst door ISIS. De situatie in Libië vormt het grootste en meest directe veiligheidsrisico voor de EU. In het licht van de olopende crises aan de oost- en zuidflank van Europa acht de AIV een herijking van het Nederlandse veiligheidsbeleid met de volgende speerpunten noodzakelijk: herwaardering van de collectieve verdediging, prioriteit voor Europese veiligheids- en defensiesamenwerking en een substantiële verhoging van het Nederlandse defensiebudget.

De AIV adviseert de regering de relatie met Rusland op een nieuwe, meer realistische leest te schoeien. Wat de MENA-regio betreft meent de AIV dat de westerse regeringen zich zoveel mogelijk op de achtergrond moeten houden en zich beperken tot ondersteunende hulp aan gematigde Arabische regeringen en groeperingen en wat Syrië en Irak betreft zich in hoofdzaak te richten op hervormingen van de veiligheidssector en op humanitaire bijstand. De AIV meent dat Nederland Duitsland zou moeten aanmoedigen ook op veiligheidsgebied een meer geprononceerde positie in te nemen. De EU dient zo snel mogelijk een nieuwe veiligheidsstrategie te formuleren, waarin reële streefdoelen dienen te worden opgenomen over de noodzakelijke Europese defensiecapaciteiten en de invoering van een Europees semester.

De AIV is van oordeel dat binnen de NAVO verder moet worden gewerkt aan *contingency* planning in het bijzonder op het terrein van hybride oorlogvoering en verdere verdieping van het *Readiness Action Plan*. Versterking

3. What Dutch interests are at stake and to what extent do the developments on Europe's eastern and southern flanks pose a threat to Dutch security? What is the best way to promote and/or protect these interests? What are the implications for the foreign and security policy and defence efforts of the Netherlands?

The AIV believes that for a long time to come account will have to be taken of instability on Europe's eastern flank as a result of Russian intimidation and the possibility of Russian destabilisation of the Baltic states. On its southern flank, Europe is confronted by a wide range of security risks, including arms trafficking and returning jihadists, emerging from weak or even failed states such as Iraq, Syria and Libya, large parts of which are at present under ISIS control. The situation in Libya poses the greatest and most direct security risk to the EU. In the light of the mounting crises on Europe's eastern and southern flanks, the AIV believes that a review of Dutch defence policy is in order. This review should focus on the following three priorities: a re-evaluation of collective defence, a stronger emphasis on European security and defence cooperation, and a substantial increase in the Dutch defence budget.

The AIV advises the government to remodel its relations with Russia along more realistic lines. With regard to conflicts in the Middle East and North Africa (MENA), the AIV believes that Western governments should remain in the background wherever possible and confine their efforts to aiding and supporting moderate Arab governments and groups. In the case of Iraq and Syria, the government should focus its efforts on security sector reform and humanitarian assistance. The AIV further believes that the Netherlands should encourage Germany to adopt a more clearly defined position on security matters as in other fields. The EU should formulate a new security strategy as soon as possible. This strategy should incorporate realistic targets for the required European defence capabilities and the introduction of a European semester.

The AIV believes that NATO should work more on its contingency planning (in particular with regard to hybrid warfare) and further develop the Readiness Action Plan. NATO's deterrent capability should be strengthened primarily by increasing the alliance's response capability and

sustainability. The AIV believes it necessary to adhere to the level of ambition of an 'agile force' and to bring the Dutch defence budget up to approximately 1.6% of GDP within the next ten years, while being mindful of the NATO 2% benchmark. Additional funds should be used to remedy acute deficiencies in the armed forces and to invest in combat capability (such as tanks). Finally, the AIV advises the government to deploy the Dutch armed forces more selectively and to prioritise military operations or peace missions that address direct threats to Europe's security and stability.

The day the report was published, an interview with Professor A. van Staden on the Dutch army's increasing vulnerability appeared in *De Volkskrant* newspaper. The same day, Professor Van Staden discussed the report on the current affairs television programme *Nieuwsuur*. Various other newspapers, magazines and radio programmes also devoted attention to the report on 30 April 2015. An article by Professor Van Staden on the report appeared in issue 4 (2015) of the *Internationale Spectator*, a magazine on international relations.

Government response

In its response to the advisory report of 11 November 2015, the government welcomes the AIV's contribution to the discussion on the new security situation in Europe and notes that it will take the AIV's analyses and recommendations into account when considering the direction that foreign policy needs to take. The government agrees with the AIV that Europe must take account of an assertive Russia for the foreseeable future and that it should model its relations with Russia on realistic lines. The Netherlands' response to Russia is a combination of pressure and dialogue. The government agrees with the AIV's observations that it is important to bolster Ukraine's weak economy and that EU membership and accession to NATO are currently not on the horizon for Ukraine.

The government agrees that MENA countries bear primary responsibility for resolving conflicts in the region, but notes that this should not be taken to mean that Western countries should keep their distance. The initiative should preferably lie with the MENA countries, but Western countries must show their willingness to provide support. As regards the AIV's recommendation that the Netherlands encourage Germany to take a more clearly defined position on security matters,

van de afschrikingscapaciteit van de NAVO dient vooral gezocht te worden in vergroting van het reactie- en voortzettingsvermogen. De AIV acht het noodzakelijk vast te houden aan het ambitieniveau van een 'veelzijdig inzetbare krijgsmacht' en het Nederlandse defensiebudget binnen een periode van tien jaar op het huidige Europese NAVO-gemiddelde van 1,6% BBP te brengen, met inachtneming van de NAVO-norm van 2%. Additionele middelen moeten worden gebruikt om acute tekortkomingen van de krijgsmacht op te heffen en te investeren in gevechtscapaciteit (zoals het tankwapen). Verder adviseert de AIV de regering de Nederlandse krijgsmacht meer selectief in te zetten en prioriteit te geven aan militaire operaties of vredesmissies die een directe bedreiging vormen voor de veiligheid en stabiliteit van Europa.

Op de dag van het verschijnen van het advies publiceerde de Volkskrant een interview met prof.dr. A. van Staden onder de titel 'Landmacht bijzonder kwetsbaar geworden'. Zie: <http://www.volkskrant.nl/politiek/landmacht-is-bijzonder-kwetsbaar-geworden~a3989371/?akamaiType=FULL&__gda__=st=1431503595~exp=1431503605~acl=%2fpolitiek%2flandmacht-is-bijzonder-kwetsbaar-geworden~a3989371%2f%3fakamaiType%3dFULL%26__gda__%3d*~hmac=e4d54c7ecc8a64a4a3eadb8d30efbff196697bd033980430753e8a1290477f49>. Op diezelfde dag trad de heer Van Staden op in *Nieuwsuur* om een toelichting op het advies te geven. Zie: <<http://nos.nl/nieuwsuur/artikel/2033258-artikel.html?title=leger-heeft-minstens-3-miljard-euro-extra-nodig>>. Verschillende kranten, tijdschriften en radioprogramma's hebben op 30 april 2015 aandacht besteed aan het advies. De *Internationale Spectator* publiceerde in het vierde nummer van jaargang 2015 een artikel van prof.dr. A. van Staden over het advies. Zie: <http://www.internationalespectator.nl/pub/2015/4/instabiliteit_rond_europa/>.

Regeringsreactie

In de regeringsreactie van 11 november 2015 stelt de regering de bijdrage van de AIV aan de discussie over de nieuwe veiligheidssituatie rond Europa te verwelkomen en te betrekken bij de gedachtevorming over de richting waarin het buitenlandbeleid zich verder moet ontwikkelen. Het kabinet is het eens met de constatering dat rekening moet worden gehouden met een langdurige assertieve opstelling van Rusland en dat de relatie met Rusland op een realistische leest geschoeid moet zijn. Nederland treedt Rusland

tegemeet met een combinatie van druk en dialoog. Het kabinet onderschrijft het door de AIV geconstateerde belang van het ondersteunen van de zwakke economie van Oekraïne. Met de AIV constateert het kabinet dat een EU-lidmaatschap van Oekraïne en toetreding tot de NAVO op dit moment niet aan de orde zijn.

Het kabinet onderschrijft het belang van eigen verantwoordelijkheid van de MENA-regio, maar dit hoeft niet te betekenen dat westerse landen afzijdig blijven. Wel moet het initiatief bij voorkeur liggen bij de betrokken landen in de regio. Daarnaast is het van belang dat westerse landen bereidheid tonen ondersteuning te bieden. Wat betreft de AIV-aanbeveling dat Nederland Duitsland aanmoedigt op veiligheidsgebied een meer geprononceerde positie in te nemen, verwelkomt het kabinet de toenemende ambitie van Duitsland op het Europese veiligheidsterrein. Nederland zoekt actief verdere toenadering tot Duitsland, specifiek op beleidsterreinen waar onze positie en belangen overeenkomen. In lijn met aanbeveling 6 van de AIV zal Nederland tijdens zijn EU-voorzitterschap voorstellen presenteren die defensiesamenwerking minder vrijblijvend maken, bijvoorbeeld door het versterken van onderlinge *peer pressure* en het monitoren van defensiebudgetten. Het kabinet acht een formeel 'Europees semester' voor Defensie echter niet wenselijk en voorziet ook dat dit voor veel lidstaten een brug te ver is.

In reactie op de aanbeveling om vast te houden aan het ambitieniveau van een veelzijdig inzetbare krijgsmacht en binnen 10 jaar het Nederlandse defensiebudget op het huidige Europese NAVO-gemiddelde van 1,6% BBP te brengen, stelt het kabinet dat afhankelijk van de ontwikkelingen in de internationale veiligheidssituatie de komende jaren, en ook de beschikbare financiële mogelijkheden, de volgende stappen voor ogen staan in het kader van meerjarig perspectief: de versterking van de ondersteunende operationele eenheden van de krijgsmacht, de zogenaamde *Combat Support (CS)* en *Combat Service Support (CSS)*, evenals een gerichte kwantitatieve en kwalitatieve versterking van gevechtseenheden en de vervanging van noodzakelijke capaciteiten.

the government welcomes Germany's increasing ambition to play a role in European security. The Netherlands is actively seeking closer cooperation with Germany, specifically in policy areas where our positions and interests coincide. In line with the AIV's recommendations on boosting EU defence capabilities, the Netherlands will present proposals during its EU Presidency for firmer commitments to defence cooperation, for example by increasing peer pressure and monitoring defence budgets. However, the government does not favour a formal 'European semester' for defence and expects that this would be a bridge too far for many member states.

In response to the AIV's recommendation to adhere to the level of ambition of an 'agile force' and bring the Dutch defence budget up to the current NATO average of 1.6% of GDP within the next ten years, the government proposes, depending on developments in the international security situation in the coming years as well as the available financial options, taking the following steps within a multi-year perspective: strengthening the armed forces' Combat Support (CS) and Combat Service Support (CSS) units, strengthening combat units qualitatively and quantitatively in a targeted way, and replacing capabilities where necessary.

ADVISORY REPORT NO. 95: *International Investment Dispute Settlement: From Ad Hoc Arbitration to a Permanent Court*

In April 2015, acting on its own initiative, the AIV published an advisory report on the settlement of disputes between investors and states – also known as investor-state dispute settlement (ISDS) – which is one of several controversial topics in EU-US negotiations on the Transatlantic Trade and Investment Partnership (TTIP). The report, which focuses on social and political concerns about and criticism of ISDS, examines four key issues: the right to regulate and regulatory chill, impartiality and independence of arbitrators, transparency and, finally, coherence, consistency and legal certainty.

The AIV advises the government to work towards the establishment of a permanent international investment court, since this would eliminate most of the aforementioned concerns and criticism. The AIV notes that some of this apprehension is due to the fact that investment protection is a relatively young area of law that is still evolving. Older

investment protection agreements (IPAs) contain fairly summary provisions. The AIV therefore recommends defining certain key terms more clearly in future IPAs. Moreover, transparency should be the rule in dispute settlement procedures, as matters of public interest are often at stake. At present, however, confidentiality is the norm in international arbitration procedures.

The report was prepared by a joint committee chaired by Professor B.E.P. Myjer of the Development Cooperation Committee (COS). Its other members were Professor M.T. Kamminga and Ms H.M. Verrijn Stuart of the Human Rights Committee (CMR), Professor J.B. Opschoor (COS) and W.L.E. Quaedvlieg and C.G. Trojan of the European Integration Committee (CEI). The executive secretary was J. Smallembroek, assisted by Ms L. Warnier and Ms E.J.M. Smit (trainees). The civil service liaison officer was Ms S.A. Blank of the Ministry of Foreign Affairs.

Several newspapers devoted attention to the report, including *Trouw* and the *Algemeen Dagblad*. In addition to its standard distribution, the report was used by the Asser Institute as background material for a seminar on the TTIP on 18 September 2015. One of the members of the joint committee gave a lecture on the report to the Dutch Association of Journalists (NVJ) on 21 September 2015. Another committee member gave a lecture on ISDS as part of an evening of lectures on the TTIP held by the Netherlands Society for International Affairs' Club Clingendael initiative and the Peace Palace Library on 5 November 2015. Copies of the Dutch version of the report were also sent to all Dutch-speaking members of the European Parliament. On 7 October 2015, the advisory report and the government's response to it were discussed at a meeting between the Permanent Parliamentary Committee on Foreign Trade and Development Cooperation and the Minister for Foreign Trade and Development Cooperation.

Government response

The government responded to the advisory report in July 2015. In its response, the government welcomes the report, which makes a useful contribution to the debate on and formulation of investment protection policy. The government praises the AIV's clear analysis and notes that

ADVIES nummer 95: *Internationale investeringsbeslechting: van ad hoc arbitrage naar een permanent investeringshof*

In april 2015 bracht de AIV op eigen initiatief een advies uit over de beslechting van geschillen tussen investeerders en staten (ISDS), een van de controversiële onderwerpen in de onderhandelingen tussen de EU en de Verenigde Staten over het *Transatlantic Trade & Investment Partnership* (TTIP). In het advies bespreekt de AIV (maatschappelijke) zorgen en kritiek op geschillenbeslechting via arbitrage. In het advies worden vier punten besproken: het recht om te reguleren en *regulatory chill*, onpartijdigheid en onafhankelijkheid van arbiters, transparantie en ten slotte coherentie, consistentie en rechtszekerheid.

De AIV adviseert de regering te streven naar de oprichting van een permanent investeringshof. Dat zou een groot deel van de maatschappelijke zorgen en kritiek weg kunnen nemen. De AIV constateert dat een deel van de zorgen en kritiek kan worden verklaard uit het feit dat investeringsbescherming nog een relatief jong rechtsgebied is, dat nog volop in ontwikkeling is. Regelgeving in oudere verdragen is weinig gedetailleerd. Daarom adviseert de AIV bepaalde kernbegrippen in toekomstige verdragen duidelijker te definiëren. Verder zou openbaarheid van procedures voor geschillenbeslechting de norm moeten zijn, aangezien vaak aanzienlijke publieke belangen in het geding zijn, terwijl nu vertrouwelijkheid de norm is in internationale arbitrage.

Het advies is voorbereid door een gecombineerde commissie onder voorzitterschap van prof. mr. B.E.P. Myjer. De leden van de commissie waren prof. dr. M.T. Kamminga (CMR), prof. dr. J.B. Opschoor (COS), mr. W.L.E. Quaedvlieg (CEI), mr. C.G. Trojan (CEI) en mw. mr. H.M. Verrijn Stuart (CMR). Drs. J. Smallembroek was de secretaris van de gecombineerde commissie. De commissie werd verder ondersteund door mw. L. Warnier en mw. E.J.M. Smit (stagiaires). De ambtelijke contactpersoon van de gecombineerde commissie was mw. mr. S.A. Blank (ministerie van Buitenlandse Zaken).

In een aantal dagbladen werd aandacht besteed aan het advies, onder andere in *Trouw* en het *Algemeen Dagblad*. Naast de gebruikelijke verspreiding is het advies ook benut door het Asser Instituut als documentatie voor een seminar over het TTIP op 18 september 2015. Een van de commissieleden heeft een lezing over het advies verzorgd voor de Vereniging van Journalisten op 21 september 2015.

Als onderdeel van een serie lezingen over TTIP, georganiseerd door het Nederlands Genootschap voor Internationale Zaken Club Clingendael in samenwerking met de Bibliotheek van het Vredespaleis, verzorgde een ander lid op 5 november 2015 een lezing over ISDS. Verder is de Nederlandstalige versie toegezonden aan alle Nederlandstalige leden van het Europees Parlement. Het advies en de reactie van de regering daarop zijn besproken tijdens een Algemeen Overleg op 7 oktober 2015 tussen de Vaste Commissie voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking van de Tweede Kamer en de minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking.

Regeringsreactie

In juli 2015 reageerde het kabinet op het advies. Het kabinet verwelkomde het advies, omdat het een nuttige bijdrage vormt aan het debat en de beleidsvorming rondom investeringsbescherming. Het kabinet prees de heldere analyse en merkte op dat de aanbevelingen van de AIV in lijn zijn met de beleidslijnen van de regering.

BRIEFADVIES nummer 27: *Financiering van de internationale agenda voor duurzame ontwikkeling*

In april 2015 bracht de AIV op eigen initiatief een briefadvies uit over financiering van de internationale agenda voor duurzame ontwikkeling. Dit met het oog op de voorbereidingen van de Nederlandse delegatie voor de VN-conferentie in Addis Abeba in juli 2015. Het briefadvies werd opgesteld door de Commissie Ontwikkelingssamenwerking van de AIV, met substantiële bijdragen van drs. F.A.J. Baneke, mw. prof.dr. J. Gupta, prof.dr. R.E. van der Hoeven en prof.dr. J.B. Opschoor. Ondersteuning werd verleend door drs. P. de Keizer (secretaris) en mw. J. Schonewille (stagiaire).

Uitgangspunt vormt dat de internationale agenda voor duurzame ontwikkeling, die in september 2015 door de internationale gemeenschap werd vastgesteld, om fors meer investeringen zal vragen, met name ook door het bedrijfsleven. Gezocht zal moeten worden naar nieuwe bronnen van financiering zoals nationale en internationale belastingen en naar manieren om particuliere geldstromen zoals *remittances* meer en beter in te zetten voor duurzame ontwikkelingsdoelen. De omvang en verscheidenheid aan financiële middelen zal vermoedelijk zo groot worden dat sterke coördinatie in internationaal verband nodig zal zijn. De AIV tekent daarbij aan dat het huidige internationale

its recommendations are in line with the government's policy priorities.

ADVISORY LETTER NO. 27: *Financing the International Agenda for Sustainable Development*

In April 2015, acting on its own initiative, the AIV published an advisory letter on financing the international agenda for sustainable development. It produced its analysis in support of the preparations of the Dutch delegation to the Third UN Conference on Financing for Development in Addis Ababa in July 2015. The letter was prepared by the Development Cooperation Committee (COS), with substantial contributions from F.A.J. Baneke, Professor J. Gupta, Professor R.E. van der Hoeven and Professor J.B. Opschoor. The executive secretary was P. de Keizer, assisted by Ms J. Schonewille (trainee).

The advisory letter's point of departure is that the international agenda for sustainable development, which was adopted by the international community in September 2015, will require a lot more investment, in particular from the private sector. Governments will have to look for new sources of finance, such as national and international taxes, and ways to make more and better use of private capital flows, such as remittances, in support of sustainable development goals. The scale and diversity of the financial resources involved is expected to be so great that efforts will have to be closely coordinated at international level. In this context, the AIV notes that the current global financial system may not be able to cope with this challenge.

The AIV points out the risks of financial incoherence, which can result from a divergence of interests concerning social and financial returns, and rising debt burdens, which occur when a country borrows money but does not put it to sufficiently productive use. The AIV therefore urges the Netherlands to continue highlighting the importance of financial coherence in international discussions and to support initiatives targeting greater transparency in development-related capital flows, including illicit outflows of capital from developing countries.

The AIV believes that the Netherlands should use its position to push for coordination at multilateral level through an institution that brings together as many relevant parties as

possible on an annual basis and has close links to the High-Level Political Forum on Sustainable Development, which reports to the UN General Assembly.

Government response

The AIV has not received an official response to the advisory letter. However, in a letter to the House of Representatives of 17 June 2015, the Minister for Foreign Trade and Development Cooperation expressed her appreciation of the letter and indicated that it was largely consistent with the Dutch position on the issue.

ADVISORY REPORT NO. 96: *Deployment of Rapid-Response Forces*

On 28 October 2015, the AIV published an advisory report on the deployment of rapid-response forces. The report was prepared by a joint committee chaired by Professor J.J.C. Voorhoeve of the AIV and the Peace and Security Committee (CVV). Its other members were D.J. Barth, Professor J. Colijn, Dr M. Drent, Professor I. Duyvesteyn, Dr A.R. Korteweg and Dr C.M. Megens (all CVV), Professor M.G.W. den Boer of the European Integration Committee (CEI), Professor E.M.H. Hirsch Ballin of the Human Rights Committee (CMR) and Major General (RNLMC) (ret.) C. Homan (external expert). The executive secretary was Ms M.E. Kwast-van Duursen, assisted by Ms J. Schonewille and M. Lommers (trainees). The civil service liaison officers were B. Beltman of the Ministry of Foreign Affairs and Lieutenant Colonel A.J. Schouwenaars of the Ministry of Defence. During the preparation of the report, a delegation from the AIV visited the EU and NATO from 14 to 15 July 2015. The report includes a list of all persons consulted.

The principal question in the request for advice asks what, if any, further adjustments to national and international procedures are necessary in order to facilitate and expedite decision-making on the use of rapid-response military units in crises. The AIV believes that the fact that the EU Battlegroups, the NATO Response Force (NRF) and the Very High Readiness Joint Task Force (VJTF) have not been deployed for crisis management tasks is not due to national and/or international decision-making procedures, although changing the set-up and concept of the Battlegroups would make their deployment more likely. Instead of Battlegroups

financiële stelsel die uitdaging niet zonder meer aan kan.

In het briefadvies wordt gewezen op het gevaar van financiële incoherentie, onder meer als gevolg van uiteenlopende belangen tussen maatschappelijk en financieel rendement, of het risico van een oplopende schuldenlast wanneer een land leningen aangaat die onvoldoende productief worden aangewend. Daarom bepleit de AIV dat Nederland het belang van financiële coherentie blijft benadrukken in internationaal overleg en initiatieven ondersteunt die aansturen op grotere transparantie van ontwikkelingsrelevante geldstromen, inclusief de illegale uitstroom van kapitaal uit ontwikkelingslanden.

De AIV is van oordeel dat Nederland zijn positie moet aanwenden voor het bepleiten van coördinatie op multi-lateraal niveau in een orgaan dat jaarlijks zoveel mogelijk relevante partijen bij elkaar brengt en nauw verbonden is aan het *High Level Political Forum on Sustainable Development* dat verantwoording aflegt aan de Algemene Vergadering van de VN.

Regeringsreactie

Er is geen formele regeringsreactie ontvangen. Wel spreekt de Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelings-samenwerking in haar brief aan de Tweede Kamer op 17 juni 2015 haar waardering uit voor het ontvangen briefadvies en geeft daarbij aan dat dit in grote lijnen overeenkomt met de Nederlandse inzet.

ADVIES nummer 96: *Inzet van snelle reactiemachten*

De AIV bracht op 28 oktober 2015 het advies over de 'Inzet van snelle reactiemachten' uit. Het advies is opgesteld door een gecombineerde commissie bestaande uit prof.dr.ir. J.J.C. Voorhoeve (AIV/CVV, voorzitter), drs. D.J. Barth (CVV), mw. prof.dr. M.G.W. den Boer (CEI), prof.dr. J. Colijn (CVV), mw. dr. M. Drent (CVV), mw. prof.dr. I. Duyvesteyn (CVV), gen.-maj. der mariniers b.d. mr.drs. C. Homan (extern deskundige), prof.dr. E.M.H. Hirsch Ballin (CMR), dr. A.R. Korteweg (CVV) en mw. dr. C.M. Megens (CVV). Het secretariaat werd gevoerd door mw. drs. M.E. Kwast-van Duursen bijgestaan door de stagiaires mw. J. Schonewille en dhr. M. Lommers. De ambtelijke contactpersonen waren drs. B. Beltman (ministerie van Buitenlandse Zaken) en Lkol A.J. Schouwenaars (ministerie van Defensie). In de context van deze advisering bezocht

een delegatie van de AIV op 14 en 15 juli 2015 de EU en de NAVO. In het advies worden alle gesprekspartners vermeld.

De centrale vraag in de adviesaanvraag luidde als volgt: zijn er verdere aanpassingen nodig van nationale en internationale besluitvormingsprocedures om de besluitvorming over het gebruik van snel inzetbare militaire eenheden te vergemakkelijken en beter in lijn te brengen met de noodzakelijke snelheid van handelen in crises en zo ja, welke? De AIV is van oordeel dat het uitblijven van de inzet van de *EU Battlegroups* en de NRF/VJTF voor crisisbeheersingstaken niet veroorzaakt wordt door de nationale en/of internationale besluitvormingsprocedures maar dat wat de *EU Battlegroups* betreft een verandering van de opzet en het concept een eventuele inzet waarschijnlijker zou maken. In plaats van samenstelling van de EU Battlegroups op basis van halfjaarlijkse rotatie zouden deze voortaan kunnen worden opgebouwd vanuit de permanente samenwerkingsverbanden op defensiegebied zoals de Visegrad-groep, de Weimar-samenwerking, de *Joint Expeditionary Force* (JEF), de Lancaster House-samenwerking van Frankrijk en het VK, de UK/NL *Amphibious Force* of de Benelux-samenwerking.

De AIV beschouwt de gebrekkige operationele aansturing – het ontbreken van een Europees hoofdkwartier – als een belangrijke oorzaak voor het niet uitvoeren van *Battlegroup*-operaties. Daarom zou de operationele en planningscapaciteit van de EU moeten worden versterkt door bij wijze van eerste stap een *Military Planning and Conduct Capability* op te richten. Verder is het van belang dat een aanzienlijk groter deel van de kosten voor de inzet van de *EU Battlegroups* en de NRF gemeenschappelijk wordt gefinancierd. Tot op heden komt het leeuwendeel van de kosten voor rekening van de deelnemende landen, een andere reden waarom het niet tot inzet komt.

De AIV adviseert het parlement jaarlijks uitgebreid stil te staan bij het moment van het toewijzen van Nederlandse eenheden aan de *EU Battlegroups* en de NRF/VJTF. De AIV acht het verder van belang dat de parlementen van de lidstaten van de EU stevig investeren in de interparlementaire contacten. Ook dient de positie van de Interparlementaire EU-conferentie voor het gemeenschappelijk buitenlands-, veiligheids- en defensiebeleid te worden versterkt en waar nodig geïnstitutionaliseerd.

being assembled on the basis of a six-monthly rotation, they could in the future be formed through permanent defence partnerships such as the Visegrad Group, the Weimar Triangle, the Joint Expeditionary Force (JEF), the Lancaster House cooperation between France and the United Kingdom, the UK/NL Amphibious Force or the Benelux partnership.

The AIV believes that the absence of a central operational command – a European headquarters – is an important reason for the Battlegroups not being deployed. The EU's operational and planning capability should therefore be strengthened by, as a first step, establishing a Military Planning and Conduct Capability. In addition, a much larger share of the cost of deploying the EU Battlegroups and the NRF should be financed jointly. Up until now, the lion's share of the cost has been borne by the participating countries, which is another reason for the lack of deployment.

The AIV advises parliament to reflect in detail every year on the government's decision to allocate units to the EU Battlegroups and the NRF/VJTF. It further considers it important that the parliaments of the EU member states invest heavily in interparliamentary contacts. The position of the Interparliamentary Conference (IPC) for the Common Foreign and Security Policy (CFSP) and the Common Security and Defence Policy (CSDP) should also be strengthened and, where necessary, institutionalised. The parliaments of the countries involved in the various permanent defence cooperation structures could set up a network of parliamentary standing committees, which could be convened in various formations and at short notice to discuss imminent military operations. They could also periodically discuss the progress of international defence cooperation and possible deployment scenarios.

On 11 December 2015, *De Volkskrant* newspaper published an opinion piece based on the advisory report. The December issue of *Atlantisch Perspectief*, the journal of the Netherlands Atlantic Association, also contained an article based on the report (see: <http://www.atlcom.nl/media/atlantisch-perspectief/14037>).

Government response

As of 31 December 2015, the AIV had not yet received the government's response to this advisory report.

ADVISORY REPORT NO. 97: *Autonomous Weapon Systems: The Need for Meaningful Human Control*

On 30 October 2015, the AIV published an advisory report on autonomous weapon systems. The report was prepared by a joint committee of the AIV and the Advisory Committee on Issues of Public International Law (CAVV) chaired by Lieutenant General (ret.) M.L.M. Urlings of the AIV and the Peace and Security Committee (CVV). Its other members were Professor I. Duyvesteyn and Dr B.T. van Ginkel (both CVV), Professor T.D. Gill, Professor L.J. van den Herik, Professor J.G. Lammers and Professor W.G. Werner (all CAVV) and Professor M.E.H. van Reisen of the AIV and the Development Cooperation Committee (COS). Major General (RNLMC) (ret.) C. Homan (CVV) served as a corresponding adviser. The executive secretaries were J. Smallembroek (AIV) and Ms E.M. van Rijssen (CAVV), assisted by Ms E.J.M. Smit and Ms T.J.E. van Rens (trainees). The civil service liaison officers were M. Reubzaet, M. Valstar and Dr J. Gutter of the Ministry of Foreign Affairs and J.M.D. van Leeuwe and Major M. Antzoulatos of the Ministry of Defence.

In the report, the AIV/CAVV notes that autonomous weapons are not *by definition* prohibited under international humanitarian law. Under article 36 of the First Additional Protocol to the Geneva Conventions, this needs to be determined on a case-by-case basis. During the targeting process, humans will have to determine whether deploying such weapons in a specific context can be justified in accordance with the requirements of international humanitarian law and ethical principles. This implies that the deployment of autonomous weapons is subject to meaningful human control. The AIV/CAVV believes that the existing legal regime is an adequate formal legal framework for holding offenders accountable. There is no accountability gap as regards the deployment of autonomous weapons, as long as the decision to deploy, taken in the framework of the targeting process, remains with humans.

The AIV/CAVV regards meaningful human control over the deployment of autonomous weapons as crucial. This implies

De parlementen van de verschillende permanente samenwerkingsverbanden op defensiegebied zouden een netwerk van *standing committees* in wisselende samenstelling kunnen oprichten. Deze commissies zouden op korte termijn bijeen geroepen kunnen worden om op handen zijnde militaire operaties te bespreken. Hierin zouden ook periodiek de voortgang van internationale defensiesamenwerking en mogelijke inzetscenario's aan de orde kunnen komen.

Op 11 december 2015 is in de Volkskrant een opinieartikel verschenen dat was gebaseerd op het advies. Zie: <<http://www.volkskrant.nl/opinie/gun-europese-defensie-een-herstart~a4205498/>>. Het decembernummer van Atlantisch Perspectief bevatte een artikel over de VJTF dat eveneens is gebaseerd op het advies. Zie: <<http://www.atlcom.nl/media/atlantisch-perspectief/14037/>>.

Regeringsreactie

Op 31 december 2015 was nog geen regeringsreactie ontvangen.

ADVIES nummer 97: *Autonome wapensystemen: de noodzaak van betekenisvolle menselijke controle*

De AIV bracht op 30 oktober 2015 het advies over 'Autonome wapensystemen: de noodzaak van betekenisvolle menselijke controle' uit.

Het advies is opgesteld door een gecombineerde commissie van de AIV en de CAVV onder voorzitterschap van LGen b.d. M.L.M. Urlings (AIV/CAVV). De leden waren mw. prof.dr. I. Duyvesteyn (AIV/CAVV), prof.dr. T.D. Gill (CAVV), mw. mr.dr. B.T. van Ginkel (AIV/CAVV), mw. prof.dr. L.J. van den Herik (CAVV), prof.dr. J.G. Lammers (CAVV) mw. prof.dr. M.E.H. van Reisen (AIV/COS) en prof.dr. W.G. Werner (CAVV). Gen.-maj. der mariniers b.d. mr.drs. C. Homan (AIV/CAVV) was corresponderend adviseur. Het secretariaat werd gevoerd door drs. J. Smallembroek (AIV) en mw. mr.drs. E.M. van Rijssen (CAVV), bijgestaan door de stagiaires mw. E.J.M. Smit en mw. T.J.E. van Rens. De ambtelijke contactpersonen waren ir. M. Reubzaet, drs. M. Valstar, mr.dr. J. Gutter (allen ministerie van Buitenlandse Zaken), drs. J.M.D. van Leeuwe en maj. mr. M. Antzoulatos (beiden ministerie van Defensie).

In het advies stelt de AIV/CAVV dat autonome wapens niet per definitie verboden wapens zijn onder het humanitair

oorlogsrecht. Volgens artikel 36 van het Eerste Aanvullende Protocol bij de Geneefse Verdragen moet dit van geval tot geval worden beoordeeld. Bij inzet van deze wapens zal tijdens het *targeting* proces door mensen moeten worden afgewogen of inzet in een specifieke context te rechtvaardigen is conform de eisen van het humanitair oorlogsrecht en ethische beginselen. Dit betekent dat betekenisvolle menselijke controle bestaat over de inzet van autonome wapens. De AIV/CAVV is van mening dat het geldend rechtsregime in formele zin afdoende is om overtreders aansprakelijk te stellen. In die zin is er dan ook geen sprake van een *accountability gap* bij de inzet van autonome wapens zolang de mens blijft beslissen over de inzet van deze wapens in het kader van het *targeting* proces.

De AIV/CAVV acht betekenisvolle menselijke controle bij de inzet van autonome wapens cruciaal. Dit houdt in dat mensen geïnformeerde, bewuste keuzes maken over het gebruik van deze wapens, op basis van adequate informatie over het doel, over het wapen en over de context waarin de inzet van het wapen plaatsvindt. Bovendien moet het wapen zodanig zijn ontworpen en in een realistische operationele omgeving zijn getest en moeten mensen voldoende zijn getraind, om betekenisvolle controle over het wapen te kunnen hebben. Deze vereisten zijn overigens van toepassing op elk wapen. Zolang betekenisvolle menselijke controle bestaat over de inzet van autonome wapens zijn ethische vraagstukken (zoals de menselijke waardigheid) naar het oordeel van de AIV/CAVV niet problematisch.

Naar de mening van de AIV/CAVV roept een moratorium of verbod om verschillende praktische redenen bezwaren op en is het op dit moment evenmin wenselijk. De benodigde kennis wordt grotendeels ontwikkeld in de civiele sector voor vreedzame doeleinden. Veel kennis is *dual use* en heeft zowel civiele als militaire toepassingen. Er zijn geen scherpe lijnen te trekken tussen technologie die wel is toegestaan en technologie die is verboden. Ook is er geen internationale consensus over definities. De vraag is dan: een moratorium waarop? Ook lijkt een non-proliferatie regime met betrekking tot deze 'wapens' zeer lastig te controleren en is er geen draagvlak voor een moratorium of een verbod onder staten. De AIV/CAVV sluit evenwel niet uit dat ontwikkelingen op het gebied van kunstmatige intelligentie en robotica in de toekomst kunnen vragen om herziening van dit standpunt.

that humans make informed, conscious choices regarding the use of weapons, based on adequate information about the target, the weapon in question and the context in which it is to be deployed. In addition, the design of the weapon, its testing in a realistic operational environment and the training of those who operate it should all be geared to ensuring meaningful human control. Incidentally, these requirements apply to all weapons. The AIV/CAVV believes that as long as the deployment of autonomous weapons is subject to meaningful human control, ethical issues (such as human dignity) will not give rise to any problems.

The AIV/CAVV believes that there are various practical objections to a moratorium or a ban on autonomous weapons and that such a step would also be inexpedient at the present time. Much of the relevant technology is being developed for peaceful purposes in the civilian sector and has both civilian and military (dual-use) applications. It is therefore difficult to draw a clear distinction between permitted and prohibited technologies. In addition, there is no international consensus on the definition of the relevant concepts. The question thus becomes: a moratorium on what? A non-proliferation regime would also be hard to enforce, and there is no support among states for a moratorium or a ban. However, the AIV/CAVV cannot rule out that advances in the field of artificial intelligence and robotics might necessitate revision of this position in the future.

On the day the report was published, the *NRC Handelsblad* and *NRC Next* newspapers both published the same interview with Lieutenant General (ret.) M.L.M. Urlings about the report. In the case of *NRC Next*, the interview appeared on the front page. The same day, Lieutenant General Urlings discussed the report during a telephone interview with the commercial news radio station *BNR Nieuwsradio*. Various media outlets devoted attention to the report in the subsequent days and weeks. The report accordingly prompted numerous reactions, including from PAX, an NGO pushing for a moratorium on the development of autonomous weapons.

Government response

As of 31 December 2015, the AIV had not yet received the government's response to this advisory report.

ADVISORY REPORT NO. 98: *Differentiated Integration: Different Routes to EU Cooperation*

In October 2015, the AIV adopted an advisory report on the implications of differentiated integration, in particular for cohesion within the EU. The report was prepared by a joint committee chaired by Professor A. van Staden of the European Integration Committee (CEI). Its other members were Dr F.A.W.J. van Esch, Professor L.A.J. Senden, Dr A. Schout, C.G. Trojan (all CEI), J.N.M. Richelle of the Development Cooperation Committee (COS) and Professor J.W. de Zwaan (expert member). The executive secretary was Ms P.H. Sasrowijoto, assisted by Ms E.J.M. Smit and Ms T.J.E van Rens (trainees). The civil service liaison officers were A.J.B. de Wilde and T. Nauta of the Ministry of Foreign Affairs.

The AIV sees differentiated integration as a consequence of a new political reality characterised by increasing differences between and opposition to further integration within member states. This reality calls for a pragmatic approach that focuses on results rather than doctrinal purity as regards the uniform development of integration. There need thus be no objection to a more extended use of the instrument of differentiated integration, provided that a number of conditions are satisfied: there must be no tampering with the EU's core values, or with the objectives reflected in the single market and the free movement of persons. At the same time, decision-making on issues promoted by a limited number of member states must rely as much as possible on the existing EU institutions. For this reason, among others, the AIV favours the instrument of enhanced cooperation. Intergovernmental agreements should only be used in emergencies, as they were, for example, at the height of the financial crisis. In addition, it is important to ensure that differentiated integration does not adversely affect member states that do not wish to participate in it.

Government response

In its response to the advisory report, which the AIV received on 23 December 2015, the government notes that, like the AIV, it sees a growing tendency to opt for differentiated integration, which has a long history. With a Union of 28 countries, uniform integration – in terms of both form and

Op de dag van het verschijnen van het advies publiceerden zowel NRC als NRC-Next (cover-artikel) een gelijklopend interview met LGen b.d. M.L.M. Urlings over het advies. Zie: <<http://www.nrc.nl/handelsblad/2015/10/30/killerrobots-we-kunnen-ze-nog-controleren-1553825>>. Op diezelfde dag gaf de heer Urlings een toelichting op het advies tijdens een telefonisch interview met BNR Nieuwsradio. Zie: <<http://www.bnr.nl/?service=player&type=fragment&articleId=2697982&audioid=2697945>>. Verschillende nieuwsmedia hebben de dagen en weken erna aandacht geschonken aan het advies. Zo lokte het advies onder meer reacties uit van PAX, dat zich inzet voor een moratorium op de ontwikkeling van autonome wapens.

Regeringsreactie

Op 31 december 2015 was nog geen regeringsreactie ontvangen.

ADVIES nummer 98: *Gedifferentieerde integratie: verschillende routes in de EU-samenwerking*

Het advies 'Gedifferentieerde samenwerking: verschillende routes in de EU-samenwerking', is in oktober 2015 door de AIV vastgesteld. Ter voorbereiding op het advies is een gecombineerde commissie ingesteld, bestaande uit prof.dr. A. van Staden (voorzitter), mw. dr. F.A.W.J. van Esch, mw. prof.mr.drs. L.A.J. Senden, dr. A. Schout, mr. C.G. Trojan (allen CEI), mr. J.N.M. Richelle (COS) en prof.dr. J.W. de Zwaan als expert lid. Het secretariaat werd gevoerd door mw. drs. P.H. Sasrowijoto, bijgestaan door de stagiaires mw. E.J.M. Smit en mw. T.J.E van Rens. Als ambtelijke contactpersonen van het ministerie van Buitenlandse Zaken zijn drs. A.J.B. de Wilde en mr. T. Nauta bij de opstelling van het advies betrokken geweest.

In het advies heeft de AIV zich gebogen over de gevolgen van gedifferentieerde samenwerking voor onder meer de cohesie van de EU. De AIV ziet deze vorm van samenwerking als uitvloeisel van een nieuwe politieke werkelijkheid van toegenomen verschillen tussen de lidstaten en verzet binnen lidstaten tegen meer Europa. Deze werkelijkheid vraagt om een pragmatische benadering waarbij resultaat en niet de zuiverheid in de leer van een eenvormige ontwikkeling van de integratie voorop dient te staan. Tegen een veelvuldiger gebruik van het instrument van gedifferentieerde samenwerking behoeft dan ook geen bezwaar te bestaan, mits aan een aantal voorwaarden wordt

voldaan. Aan de kernwaarden van de EU mag niet worden getornd, evenmin aan de doelstellingen van de interne markt en het vrije verkeer van personen. Tevens moet bij de besluitvorming over onderwerpen die door een beperkt aantal lidstaten worden behartigd, zoveel mogelijk gebruik worden gemaakt van de bestaande EU-instellingen. Mede om die reden spreekt de AIV een voorkeur uit voor het instrument van nauwere samenwerking. Slechts in noodsituaties, zoals tijdens het dieptepunt van de monetaire crisis, zou gebruik mogen worden gemaakt van intergouvernementele verdragen. Daarnaast is het van groot belang vast te leggen dat gedifferentieerde samenwerking niet ten koste mag gaan van de lidstaten, die niet wensen mee te doen.

Regeringsreactie

De AIV ontving op 23 december 2015 de kabinetsreactie op het AIV-advies. Het kabinet ziet, net als de AIV, dat steeds vaker de weg van gedifferentieerde integratie wordt gekozen en dat dit een lange traditie kent. Uniforme integratie – zowel qua inhoud als qua vorm – is met een Unie van 28 landen geen gegeven; de Unie is divers en is op tal van terreinen niet of niet volledig geconvergeerd. Hoewel de doelstelling van convergentie naar een hoger niveau op tal van terreinen onverkort overeind blijft, zal de Unie ook in de toekomst een geschakeerde Unie blijven. De bijbehorende flexibele vormen van samenwerking zijn en blijven daarmee niet alleen een realiteit, maar bieden ook een institutionele elasticiteit.

Het kabinet deelt de mening van de AIV dat gedifferentieerde integratie effectief kan zijn, mits de nationale en Europese bestuurlijke instellingen effectief functioneren.

Differentiatie biedt zoals gezegd ruimte aan de diversiteit binnen de huidige Unie. Dat betekent geenszins dat dit altijd tot nadere Uniebrede integratie leidt. Het kabinet hecht er in dit verband aan al op te merken dat de voorkeur steeds uit blijft gaan naar inclusiviteit en samenwerking à 28. Nederland kiest waar mogelijk het liefst voor de communautaire methode met bijbehorende instellingen om daarmee ook de grotere partners te kunnen houden aan gezamenlijk afgesproken regels. Versnippering en separate institutionele deelstructuren moeten waar mogelijk worden voorkomen.

Het kabinet is met de AIV van mening dat als om welke reden dan ook toch voor differentiatie wordt gekozen er aan een

content – is by no means a given; the EU is diverse and has not yet fully converged in many areas. Although convergence towards a higher level remains the ultimate goal in a large number of areas, the EU will continue to be diverse in the future. The associated flexible forms of cooperation are and will remain a reality. But they also offer institutional elasticity.

The government shares the AIV's opinion that differentiated integration can only be effective if national and European governance institutions function effectively.

As noted in the report, differentiation allows room for diversity within the current Union. That does not by any means imply that it will always lead to further EU-wide integration. In this context, the government considers it important to note that it continues to favour inclusiveness and cooperation for all 28 EU member states. Where possible, the Netherlands prefers the Community method, with the corresponding institutions, so that the larger partners can also be held accountable for adhering to jointly agreed rules. Fragmentation and separate institutional structures should be avoided where possible.

The government agrees with the AIV that if, for whatever reason, differentiation is opted for, a number of conditions must be met. For the government, the basic criterion is the greatest possible inclusiveness and involvement of, and transparency towards, non-participating member states and EU institutions. The government especially shares the AIV's opinion that differentiation must not jeopardise either the EU's values or the integrity of the single market.

The government agrees with the AIV that differentiated integration merits being placed on the EU agenda. Not as a stand-alone topic but, for example, as part of the discussion on the United Kingdom's position in the EU and in the context of the outcome of the recent Danish opt-out referendum on police and judicial cooperation.

The government shares the AIV's view that the preferred route towards differentiated integration is through enhanced cooperation, as set out in the EU treaties.

aantal randvoorwaarden voldaan moet zijn. Uitgangspunt voor het kabinet bij de differentiatievraagstukken is een zo groot mogelijke inclusiviteit, betrokkenheid van en transparantie richting overige lidstaten en van de EU-instellingen. Ook deelt het kabinet in het bijzonder de mening van de AIV dat de waarden van de Unie, noch de integriteit van de interne markt in het geding mogen komen.

Het kabinet is het met de AIV eens dat het onderwerp gedifferentieerde integratie aandacht verdient op de Europese agenda. Niet als zelfstandig onderwerp, maar juist steeds in het kader van bijvoorbeeld de discussie over de positie van het VK in de EU, alsmede in het licht van de uitkomst van het inmiddels gehouden Deens referendum over de *opt-out* betreffende samenwerking op het terrein van justitie en politie.

Het kabinet deelt de mening van de AIV dat de voorkeursroute voor gedifferentieerde integratie die van nauwere samenwerking is, zoals opgenomen in de EU-Verdragen.

REACTIES OP EERDERE ADVIEZEN

REACTIE op ADVIES nummer 90: *De toekomst van de Arctische regio: samenwerking of confrontatie?* (uitgebracht september 2014)

De AIV ontving op 23 maart 2015 de reactie op het advies: 'De toekomst van de Arctische regio: samenwerking of confrontatie?' Het kabinet onderschrijft de algemene conclusie dat intensivering van het Arctische beleid noodzakelijk is vanwege ecologische, economische en veiligheidspolitieke overwegingen. De bevindingen en aanbevelingen uit het advies worden betrokken bij de uitwerking van de nog te verschijnen Nederlandse circumpolaire strategie (2016-2020) en is belangrijke input voor die strategie. Het kabinet onderschrijft de analyse van de AIV dat de toegenomen belangstelling voor en activiteiten in het Noordpoolgebied, risico's met zich meebrengen en onderschrijft de aanbeveling dat de bevordering van duurzaam beheer van de Arctische regio centraal dient te blijven staan.

De veiligheidspolitieke invalshoek wint aan belang. Hoewel het kabinet vooralsnog geen militarisering van de regio waarneemt, wordt het noodzakelijk geacht de versterking van de Russische bases in het noorden en de sterk toegenomen militaire activiteiten van het land in deze regio in de gaten te houden. In reactie op de aanbeveling om de Arctische regio een specifiek aandachtsgebied binnen het Europees buitenlands- en veiligheidsbeleid te maken, ziet het kabinet mogelijke aanknopingspunten in de operationalisering van de maritieme veiligheidsstrategie en de actualisering van de veiligheidsomgeving door Hoge Vertegenwoordiger Mogherini. Een speciale Arctische EU-gezant, een andere AIV-aanbeveling, biedt wat het kabinet betreft op dit moment niet voldoende toegevoegde waarde. Dat kan anders komen te liggen zodra de EU het waarnemerschap van de Arctische Raad toegekend krijgt. De aanbeveling over een gecoördineerd en integraal Arctisch beleid, met inbegrip van veiligheidsaspecten, wordt ter harte genomen, mogelijk door aanpassing van de vorm en opzet van het Interdepartementale Polaire Overleg.

REACTIE op ADVIES nummer 91: *Nederland en de Arabische regio: principieel en pragmatisch* (uitgebracht november 2014)

In de regeringsreactie van maart 2015 gaf de regering aan dat de AIV naar de mening van het kabinet er in is geslaagd de analyse ten opzichte van de twee voorgaande adviezen verder te verdiepen en haar visie te actualiseren. Het kabinet deelt de appreciatie van de situatie anno 2014, namelijk

Government responses to previous advisory reports

RESPONSE TO ADVISORY REPORT NO. 90: *The Future of the Arctic Region: Cooperation or Confrontation?* (published in September 2014)

The AIV received the government's response to this advisory report on 23 March 2015. In it, the government endorses the AIV's general conclusion that the Dutch policy focus on the Arctic region needs to be enhanced, based on ecological, economic and security policy considerations. The AIV's findings and recommendations will be taken into account when developing the forthcoming Dutch circumpolar strategy for 2016-2020. The report provides valuable input for this strategy. The government agrees with the AIV's observation that the increased interest and activities in the Arctic region give rise to various risks and endorses the AIV's recommendation that promoting sustainable management of the Arctic should remain paramount.

The security policy angle is of growing importance. Although it sees no indication as yet that the region is being militarised, the government believes that it is necessary to monitor the strengthening of Russian bases in the north and the sharp rise in Russian military activities in this region. In response to the AIV's recommendation to make the Arctic a specific area of focus within European foreign and security policy, the government notes that the operationalisation of the EU's maritime security strategy and the updating of the analysis of the security environment by High Representative Federica Mogherini may provide suitable opportunities. In the government's opinion, the appointment of a special EU envoy for the Arctic, as recommended by the AIV, would not deliver sufficient added value at present. When the EU is granted observer status in the Arctic Council, the government might reconsider its position on this matter. The government fully endorses the AIV's recommendation to formulate an integrated and coherent Arctic policy that includes security aspects. One way of achieving this is to modify the form and structure of the existing Interministerial Polar Committee.

RESPONSE TO ADVISORY REPORT NO. 91: *The Netherlands and the Arab Region: A Principled and Pragmatic Approach* (published in November 2014)

In its March 2015 response to this advisory report, the government notes that the AIV has succeeded in deepening the analysis of the two previous reports and updating its views. The government shares the AIV's assessment that the situation in many Arab countries as of 2014 had deteriorated, rather than improved, since 2012. The polarisations and trends described in the report are cause for increasing concern.

The government shares the AIV's view that the Netherlands and the EU should continue offering programmes aimed at promoting the rule of law and democratisation.

The government believes that encouraging reform in Arab countries is intrinsically right and necessary. An incentive-based 'more for more' approach is instrumental in this but should not be applied too dogmatically. Reducing support for transition in response to adverse events in the recipient country can be counterproductive when it affects the very organisations working to achieve democratisation. The government shares the AIV's opinion that a stop-and-go policy can harm aid recipients. In response to the AIV's recommendation to increase the Matra South programme budget, the government notes that in light of developments in the Arab region the possibility of doing so is currently being assessed. The Policy and Operations Evaluation Department (IOB) of the Ministry of Foreign Affairs is also conducting an evaluation of this programme, with a focus on the budgetary fragmentation identified by the AIV and its recommendation to establish 'a single, all-encompassing budget item for the region'. The government believes that the same goal – i.e. a clearer insight into the resources available to aid democratisation in the Arab region – could be achieved by improving the coordination of the various existing programmes in the region. It sees no clear added value in appointing an ambassador or special envoy for the entire Arab region.

The government shares the AIV's view that prosperous countries in the Arab region should bear responsibility for promoting the economic development of less prosperous

dat de situatie ten opzichte van 2012 in veel Arabische landen eerder is verslechterd dan verbeterd. De beschreven polarisaties en trends geven aanleiding tot toenemende bezorgdheid.

Het kabinet deelt de visie van de AIV dat Nederland en de EU moeten doorgaan met hun programma's ter bevordering van de rechtsorde en democratisering.

Het kabinet is van mening dat prikkels voor hervormingen in de Arabische landen op zich goed en nodig zijn. De *incentive based* benadering (*more for more*) is daarbij instrumenteel en moet niet te dogmatisch worden toegepast. Terugschroeven van transitiesteun in reactie op negatieve gebeurtenissen in het ontvangende land kan averechts werken indien het juist die organisaties raakt die zich inzetten voor democratische transitie. Met de AIV is het kabinet van mening dat een 'stop-and-go beleid' de ontvangers van hulp kan schaden. In reactie op de aanbeveling dat het budget van het Matra-Zuidprogramma zou moeten worden verhoogd, stelt het kabinet dat gezien de ontwikkelingen in de Arabische regio de mogelijkheden daartoe momenteel worden onderzocht. Daarnaast vindt een evaluatie plaats van dat programma door de Inspectie Ontwikkelingssamenwerking en Beleidsevaluatie betreffende de door de AIV genoemde versnippering van budgetlijnen en de aanbeveling om 'één totale uitgavenpost voor de regio op te stellen'. Het kabinet is van mening dat met een versterking van de coördinatie tussen de verschillende bestaande programma's hetzelfde doel kan worden bereikt, namelijk een helder inzicht bieden in de voor democratische transitie in de Arabische regio beschikbare middelen. Het kabinet ziet geen duidelijke toegevoegde waarde in het aanstellen van een ambassadeur of speciaal gezant voor de gehele Arabische regio.

Het kabinet deelt de visie van de AIV dat de welvarende landen in de Arabische regio ook verantwoordelijkheid dragen voor het bevorderen van economische ontwikkeling in de minder welvarende landen en is het met de AIV eens dat de geldstroom naar ISIS en andere jihadistische groepen moet worden beperkt door middel van het indammen van financiële stromen richting dergelijke organisaties.

Het kabinet is het geheel eens met de visie van de AIV dat in een post-conflictsituatie niet alleen aandacht

moet worden besteed aan wederopbouw, maar ook aan *transitional justice* en verzoening. Wederopbouw zonder verzoening houdt geen stand.

De AIV pleitte voor een steviger, geïntegreerd Europees beleid waarin technische ondersteuning en buitenlands politiek beleid geen los van elkaar staande grootheden meer zijn. De regering is het met deze aanbeveling eens.

Gezien de invloed van religieuze bewegingen en leiders in de Arabische regio is het kabinet het ermee eens dat meer dan in het verleden met hen de dialoog moet worden gezocht. De AIV schetst terecht het dilemma van het aangaan van contacten met 'groepen die het geweld niet schuwen (*maar anders dan bijvoorbeeld ISIS niet uit zijn op de totale vernietiging van andersdenkenden*)'. In sommige gevallen is een politieke oplossing zonder dergelijke groepen niet mogelijk, maar aan de andere kant kunnen contacten die publiek zijn – of dat ongewild worden – hen legitimiteit verschaffen en mede door reacties van andere partijen de situatie verder doen escaleren. Dit dilemma is niet alleen relevant met betrekking tot niet-staatelijke actoren, maar ook met betrekking tot staatelijke actoren (zoals het Assad-regime, die zich schuldig maken aan massale mensenrechtenschendingen en misdrijven tegen de menselijkheid).

Track II diplomacy kan een dialoog tot stand brengen tussen tegenstanders die publiekelijk niet met elkaar gezien kunnen of willen worden. Dit is extra belangrijk in een regio waarin religieuze, etnische en andere tegenstellingen steeds verder polariseren en vijandbeelden worden uitvergroot. De mogelijkheden worden onderzocht om dergelijke vormen van onofficiële diplomatie te ondersteunen of daarvoor een platform te bieden.

REACTIE op ADVIES nummer 92: *Het internet: een wereldwijde vrije ruimte met begrensde staatsmacht* (uitgebracht november 2014)

Op 31 december 2015 was nog geen regeringsreactie ontvangen.

Arab nations. It also agrees with the AIV that the flow of funds to ISIS and other jihadist groups must be constricted by stemming financial flows towards such organisations.

The government wholly agrees with the AIV's recommendation that in post-conflict situations attention should be devoted not only to reconstruction but also to transitional justice and reconciliation. Reconstruction without reconciliation will not last.

The government endorses the AIV's recommendation for a more robust, integrated European policy that no longer treats technical assistance and foreign policy as independent variables.

Given the influence of religious groups and leaders in the Arab world, the government agrees that it is necessary to seek dialogue with them, more so than in the past. The AIV correctly outlines the dilemma inherent in establishing contacts with 'groups that do not eschew violence (but unlike ISIS, for example, are not intent on wiping out all dissenters)'. In some cases, it may be impossible to find a political solution without involving such groups. On the other hand, public contacts (or contacts that are unintentionally made public) may give them legitimacy, and the reactions of other actors may cause the situation to escalate further. This dilemma is relevant not only to non-state actors but also to state actors that are guilty of large-scale human rights violations and crimes against humanity, such as the Assad regime.

Track II diplomacy can bring about dialogue between opponents who are unwilling – or unable – to be publicly associated with one another. This is particularly important in a region where religious, ethnic and other divisions are leading to steadily growing polarisation and demonisation. Opportunities for supporting such forms of unofficial diplomacy or offering them a platform are being assessed.

RESPONSE TO ADVISORY REPORT NO. 92: *The Internet: A Global Free Space with Limited State Control* (published in November 2014)

As of 31 December 2015, the AIV had not received the government's response to this advisory report.

ADVIEZEN IN BEHANDELING

Advisory reports currently in preparation

Advisory report on the role of the private sector

On 1 January 2015, the AIV received a request for advice on how the Dutch government can help businesses contribute to achieving the international sustainable development goals. This applies not only to Dutch businesses operating internationally but also to public-private partnerships and in particular to the question whether such partnerships offer additional advantages in this area. Another question concerns the extent to which legislation, such as competition law, may form an obstacle to the pursuit of sustainable development.

A joint committee chaired by Dr B.S.M. Berendsen (of the Development Cooperation Committee (COS)) started preparing a draft version of the advisory report in May 2015. The other members of the committee are F.A.J. Baneke and J. van Ham (both COS), Professor N.M.C.P. Jägers and Professor R.J.M. van Tulder (expert members) and Ms M.C.B. Visser of the European Integration Committee (CEI). The executive secretary is P. de Keizer, assisted by Ms J. Schonewille and M. Lommers (trainees). The civil service liaison officer is Dr H.F. Massink of the Ministry of Foreign Affairs.

After carrying out a literature study and conducting interviews with experts and representatives from the private sector, government, civil society organisations and knowledge institutions that are closely involved in the implementation of policies aimed at sustainable development and investment, the committee completed a first draft of the advisory report in November 2015.

The AIV expects to finalise the report in early 2016.

Advisory report on security and Africa

On 3 June 2015, the AIV was asked to prepare an advisory report examining what Dutch interests are at stake in Africa, what opportunities and threats have arisen in the new security context and what responses make the most sense. In response to developments in the autumn of 2015, and in consultation with the Ministries of Foreign Affairs and Defence, the original questions from the request for advice

Adviesaanvraag Rol bedrijfsleven

Op 1 januari 2015 ontving de AIV een adviesaanvraag over hoe de Nederlandse overheid bedrijven kan ondersteunen in hun bijdragen aan het realiseren van de internationale duurzame ontwikkelingsdoelen. Het gaat om Nederlandse bedrijven die internationaal actief zijn, maar ook om publiek-private partnerschappen met de vraag of deze extra voordelen bieden op het terrein van duurzame ontwikkeling. Ook wordt de vraag opgeworpen in hoeverre wet- en regelgeving zoals op het gebied van mededingingsrecht, een potentiële belemmering vormt voor het streven naar duurzame ontwikkeling.

Het werk aan het conceptadvies is in mei 2015 door een gecombineerde commissie ter hand genomen. Deze bestaat uit dr. B.S.M. Berendsen (voorzitter, COS), drs. F.A.J. Baneke (COS), dhr. J. van Ham (COS), mw. prof.dr.mr. N.M.C.P. Jägers (expertlid), prof.dr. R.J.M. van Tulder (expertlid) en mw. mr. M.C.B. Visser (CEI). Secretaris van de commissie is drs. P. de Keizer, bijgestaan door de stagiaires mw. J. Schonewille en dhr. M. Lommers. Ondersteuning wordt verleend door de ambtelijke contactpersoon dr. H.F. Massink (ministerie van Buitenlandse Zaken).

Na literatuuronderzoek en gesprekken met deskundigen en vertegenwoordigers van bedrijven, de overheid, maatschappelijke organisaties en kennisinstellingen die nauw betrokken zijn bij de realisatie van het beleid ten behoeve van duurzame groei en investeringen, is een eerste concept afgerond in november 2015. Naar verwachting wordt het advies begin 2016 afgerond.

Adviesaanvraag veiligheid en Afrika

Op 3 juni 2015 ontving de AIV het verzoek een advies uit te brengen over de belangen die voor Nederland in Afrika op het spel staan, welke kansen en bedreigingen zich in de veranderde veiligheidscontext aandienen en op welke wijze Nederland hierop het best kan inspelen. Naar aanleiding van de actuele ontwikkelingen in het najaar van 2015 zijn in overleg met de ministeries van Buitenlandse Zaken en Defensie de oorspronkelijke adviesvragen zowel geografisch als thematisch afgebakend en toegespitst. Dit heeft geleid tot een geografische focus op Noord-Afrika (inclusief delen van sub-Sahara Afrika en West-Afrika) en de Hoorn van Afrika met als centrale vraag:

- Welke Nederlandse inzet, al dan niet in multilateraal verband, kan het beste bijdragen aan zowel het oplossen van directe veiligheidsproblemen (*fast security*) als een meer structurele aanpak van de oorzaken van onveiligheid (*slow security*) in deze regio's?

Het kabinet heeft daarbij gevraagd aandacht te besteden aan de veiligheidsthema's terrorisme/religieus extremisme en grensoverschrijdende criminaliteit en aan de problematiek van migratiestromen inclusief mensensmokkel en de mate waarin Europa en Nederland geraakt worden door deze problematiek; nu en in de nabije toekomst.

Het advies werd in november 2015 in behandeling genomen door een gecombineerde commissie bestaande uit prof.dr.ir. J.J.C. Voorhoeve (AIV/CVV, voorzitter), mw. prof.dr. M.E.H. van Reisen (AIV/COS, vicevoorzitter), drs. F.A.J. Baneke (COS), prof.dr. M.S. Berger (CMR), drs. L.F.F. Casteleijn (CVV), dr. N. van Dam (CVV), mw. prof.dr. I. Duyvesteyn (CVV), mw. M. Schouten MSc (COS), mw. dr. M. Sie Dhian Ho (CEI), mw. drs. E.N. van der Steenhoven (COS) en Lgen b.d. M.L.M. Urlings (AIV/CVV). Het secretariaat wordt gevoerd door mw. drs. M.E. Kwast-van Duursen bijgestaan door dhr. M. Lommers (stagiair). De ambtelijke contactpersonen zijn: mw. drs. S. van der Meer (ministerie van Defensie), mr. S. van der Sluis en mr.ir. R.J. Scheer (beiden ministerie van Buitenlandse Zaken).

De AIV verwacht het advies in het voorjaar van 2016 af te ronden.

[Adviesaanvraag over Globalisering](#)

Op 23 april 2015 ontving de AIV het verzoek een advies uit te brengen over het onderwerp globalisering. De regering signaleert in de adviesaanvraag verschillende trends op het gebied van globalisering en schetst tegelijkertijd een proces van decentralisatie van nationaal beleid. De regering lijkt zich goed bewust van het belang van Europees beleid op decentrale overheden en voert een aantal verkenningen uit naar bijvoorbeeld de inhoudelijke 'match' tussen enerzijds de Europese en anderzijds de regionale en decentrale agenda alsmede de effecten van het EU-beleid op decentrale overheden en mogelijke verbeterpunten daarin. Ook voert de regering een verkenning uit naar de betrokkenheid van de decentrale overheden bij de EU-beleidsontwikkeling, die voortbordurt op de verkenning van de betekenis van Europa voor gemeenten en provincies. De regering is op

were narrowed down both geographically and thematically. As a result, the report will focus on North Africa (including parts of Sub-Saharan Africa and West Africa) and the Horn of Africa while seeking to answer the following key question:

- What Dutch policy tools, deployed in a bilateral or multilateral context, are best suited to solving immediate security problems (fast security) as well as to a more structural approach to the underlying causes of insecurity (slow security) in these regions?

In this context, the government has asked the AIV to devote attention to security-related issues (such as terrorism/religious extremism and cross-border crime) and problems relating to migration (including people smuggling), as well as the extent to which these problems are likely to affect Europe and the Netherlands both now and in the near future.

A joint committee chaired by Professor J.J.C. Voorhoeve of the AIV and the Peace and Security Committee (CVV) started preparing the report in November 2015. The other members of the committee are Professor M.E.H. van Reisen of the AIV and the Development Cooperation Committee (COS) (vice-chair), F.A.J. Baneke, Ms M. Schouten and Ms E.N. van der Steenhoven (all COS), Professor M.S. Berger of the Human Rights Committee (CMR), L.F.F. Casteleijn, Dr N. van Dam and Professor I. Duyvesteyn (all CVV), Dr M. Sie Dhian Ho of the European Integration Committee (CEI) and Lieutenant General (ret.) M.L.M. Urlings (AIV/CVV). The executive secretary is Ms M.E. Kwast-van Duursen, assisted by M. Lommers (trainee). The civil service liaison officers are Ms S. van der Meer of the Ministry of Defence and S. van der Sluis and R.J. Scheer of the Ministry of Foreign Affairs.

The AIV expects to finalise the report in the spring of 2016.

[Advisory report on globalisation](#)

On 23 April 2015, the AIV received a request for advice on the subject of globalisation. In it, the government draws attention to several trends in the field of globalisation as well as to a parallel tendency towards decentralisation of national policy. The government seems well aware of the importance of European policy for subnational governments and has commissioned several studies in this area, for example on the substantive alignment between the European, regional and decentralisation agendas and on the effects of EU policy

on local and/or regional authorities and potential areas for improvement. It is also conducting a review of the role of subnational authorities in EU policy development, which builds on the existing review of the EU's significance for municipalities and provinces. The government is looking for a broader analysis that will serve as a strategic framework for all these studies and generate innovative recommendations.

The report is being prepared by a joint committee chaired by Dr P.C. Plooij-van Gorsel of the AIV and the European Integration Committee (CEI). Its other members are Professor M.G.W. den Boer, Professor C.W.A.M. van Paridon, Ms M.C.B. Visser and N.P. van Zutphen (all CEI) and Ms H.M.C. Dwarshuis-van de Beek (expert member). The civil service liaison officer is Ms M.J.M. Smulders of the Ministry of Foreign Affairs.

As part of its efforts to gather information for the report, a delegation of the joint committee has visited the European institutions in Brussels.

The AIV expects to finalise the report in early 2016.

Advisory report on civilian protection in armed conflicts

In November 2015, the AIV received a request for advice on the protection of civilians in armed conflicts. In it, the government notes that situations like those in Syria, South Sudan and Yemen are characterised by shocking forms of violence, attacks targeting civilians and a total lack of respect for life and human dignity. The international community is unable to protect civilians effectively. The government draws attention to three recent UN reports and asks the AIV what the Netherlands can do to enhance the implementation of the existing legal framework for the protection of civilians in armed conflict.

The report is being prepared by a joint committee chaired by Professor C.P.M. Cleiren of the Human Rights Committee (CMR). Its other members are D.J. Barth and P.C. Feith of the Peace and Security Committee (CVV), A.P. Hamburger and Ms H.M. Verrijn Stuart (both CMR) and Ms M. Schouten and Ms E.N. van der Steenhoven of the Development Cooperation Committee (COS). The executive secretary is J. Smallenbroek, assisted by Ms T.J.E. van Rens (trainee). The civil service liaison officers are Ms S. Löwenhardt and L.A.C.M. Slegers of the Ministry of Foreign Affairs. The AIV expects to finalise the report in mid-2016.

zoek naar een bredere analyse die zou kunnen dienen als een strategisch kader voor alle verkenningen en die tot vernieuwende aanbevelingen kan leiden. In het kader van de informatievergaring voor het advies heeft een afvaardiging van de gecombineerde commissie een bezoek gebracht aan de Europese instellingen in Brussel.

Mw. dr. P.C. Plooij-van Gorsel (AIV/CEI) is benoemd tot voorzitter van de commissie die het advies voorbereidt. De overige leden zijn mw. prof.dr. M.G.W. den Boer, prof. dr. C.W.A.M. van Paridon, mw. mr. M.C.B. Visser en mr. N.P. van Zutphen (allen CEI). Mw. H.M.C. Dwarshuis-van de Beek is expertlid. De ambtelijke contactpersoon is mw. M.J.M. Smulders MA (ministerie van Buitenlandse Zaken).

De AIV verwacht het advies begin 2016 af te ronden.

Adviesaanvraag over bescherming van de burgerbevolking in gewapend conflict

In november 2015 ontving de AIV een adviesaanvraag over de bescherming van de burgerbevolking in gewapende conflicten. De regering constateert in de adviesaanvraag dat situaties zoals die in Syrië, Zuid-Soedan en Jemen worden gekenmerkt door schokkende vormen van geweld, doelbewuste aanvallen op burgers en totaal gebrek aan respect voor leven en waardigheid. De internationale gemeenschap slaagt er niet in om burgers effectief te beschermen. De regering wijst op drie VN-rapporten die recent zijn verschenen en vraagt de AIV te adviseren over de rol die Nederland kan vervullen om implementatie te bevorderen van het bestaande juridische kader voor bescherming van burgers in gewapende conflicten.

Mw. prof.mr. C.P.M. Cleiren (CMR) is benoemd tot voorzitter van de commissie die het advies voorbereidt. De overige leden zijn drs. D.J. Barth en mr. P.C. Feith (beiden CVV), mr. A.P. Hamburger en mw. mr. H.M. Verrijn Stuart (beiden CMR) en mw. M. Schouten MSc en mw. drs. E.N. van der Steenhoven (beiden COS). De commissie wordt ondersteund door drs. J. Smallenbroek (secretaris) en mw. T.J.E. van Rens (stagiaire). De ambtelijke contactpersonen zijn mw. mr. S. Löwenhardt en de heer L.A.C.M. Slegers (beiden ministerie van Buitenlandse Zaken).

De AIV verwacht het advies medio 2016 te zullen afronden.

EVALUATIE AIV 2006-2014

IN 2015 HEEFT DE AIV ZIJN WERKZAAMHEDEN OVER DE periode van 1 januari 2006 tot en met 31 december 2014 laten evalueren. De Kaderwet adviescolleges adviesorganen verplicht een adviescollege periodiek tot het (laten) uitvoeren van een (zelf)evaluatie. In dit geval heeft de AIV ervoor gekozen een deel van de evaluatie zelf te verrichten en alle verstrekte informatie te laten toetsen door een extern bureau (KWINK groep). KWINK groep heeft tevens een enquête uitgezet, gesprekken gevoerd en uit alle verzamelde gegevens conclusies getrokken. De hoofdvraag van de evaluatie luidde: 'Hoe heeft de AIV – rekening houdend met de eerdere evaluaties en politieke ontwikkelingen – in de periode t2006-2014 gefunctioneerd en welke ontwikkelingskansen zijn hieruit af te leiden voor de toekomst?'

Samenvatting

De belangrijkste conclusie luidde: de AIV is onafhankelijk en deskundig en levert adviezen van goede kwaliteit. Ontwikkelingskansen liggen met name in het verbeteren van het proces van vraagarticulatie en het vergroten van de aandacht voor publicatie van adviezen en nazorg.

- De AIV wordt gezien als deskundig en de huidige structuur van de AIV is een waarborg voor kwaliteit. De organisatie van de AIV stond gedurende de evaluatieperiode onder druk omdat het aantal leden van de permanente commissies is teruggebracht en het secretariaat naar eigen zeggen soms onder druk stond en doordat het bestaansrecht van adviescolleges het grootste deel van de evaluatieperiode ter discussie is gesteld.
- De AIV opereert conform zijn wettelijke taak als een onafhankelijk adviesorgaan ten opzichte van zijn opdrachtgevers. De AIV maakt gedoseerd gebruik van de mogelijkheid om ongevraagd te adviseren.
- Zowel de AIV als de opdrachtgevers zijn ontevreden over de processen waarin het werkprogramma tot stand komt en waarin adviesaanvragen worden opgesteld. De processen kosten veel tijd en energie en betrokken partijen zijn vaak ontevreden over het uiteindelijke resultaat. Met name de afstemming binnen het ministerie van Buitenlandse Zaken leidt tot veel vertraging.
- Het adviesproces verloopt naar tevredenheid van de meeste betrokken partijen. De doorlooptijd van de adviesprocessen is relatief kort.
- De AIV heeft in de evaluatieperiode 48 gevraagde adviezen uitgebracht (waarvan 6 briefadviezen) en 13

Evaluation of the AIV 2006-2014

IN 2015, THE AIV COMMISSIONED AN EVALUATION OF its activities between 1 January 2006 and 31 December 2014. Under the Advisory Bodies Framework Act, advisory bodies are required to evaluate themselves or commission an external evaluation at periodic intervals. In this instance, the AIV decided to perform part of the evaluation itself and submit all the information thus collected to an external consultancy firm (KWINK) for assessment. In addition to assessing this information, KWINK circulated a questionnaire, conducted interviews and formulated conclusions based on all the assembled data. The main question of the evaluation was as follows: Bearing in mind previous evaluations and political developments, how did the AIV perform during the 2006-2014 period and what opportunities for development can be deduced from this for the future?

Summary

The main conclusion of the evaluation reads as follows. The AIV is an independent and expert body that produces high-quality advisory reports. Key opportunities for development include improving the procedure for formulating requests for advice and increasing the amount of attention devoted to the publication and follow-up of reports.

- The AIV is regarded as an expert body and its current structure serves to guarantee the quality of its work. During the period under evaluation, the AIV came under sustained pressure because the number of members of its permanent committees was reduced, and the secretariat was – by its own account – sometimes under pressure and because the advisory bodies' very existence was up for debate for most of the period under review.
- In accordance with its statutory duties, the AIV operates as an independent advisory body in relation to its clients. It makes measured use of its scope to produce advisory reports on its own initiative.
- Both the AIV and its clients are dissatisfied with the procedures for adopting the work programme and drafting requests for advice. They consume a lot of time and energy, and the parties involved are frequently unhappy

with the final result. In particular, coordination within the Ministry of Foreign Affairs results in substantial delays.

- Most of the parties involved are satisfied with the advisory process itself. Lead times are relatively short.
- During the period under evaluation, the AIV published 48 advisory reports (including six advisory letters) in response to requests for advice and 13 advisory reports (including nine advisory letters) on its own initiative. According to the parties concerned, the quality of the advisory reports is high, and showed improvement during the period under review. Particular praise is reserved for the foundations and analysis of the reports, as well as their practical applicability. They are also regarded as unbiased.
- The evaluation indicates that advisory reports have a limited impact on the public debate, although they frequently give rise to articles in national newspapers and magazines. The AIV does not regard influencing parties other than its clients as a priority. Several respondents would like to see the AIV play a more active role in the public debate and devote more attention to maximising the impact its reports have on clients. This would not necessarily compromise its authority or independence.

The evaluation also concludes that, despite its expertise and the high quality of its reports, the AIV appears to have a limited impact on government policy.

- The AIV and its clients have different perceptions of the effect of the AIV's advisory reports. In its self-evaluation, the AIV cites examples of reports that influenced government policy, but most of those on the client side only perceive this kind of effect on very rare occasions. Some respondents believe this is because the reports offer too little in the way of new insights as regards existing knowledge. Other factors explaining this perceived lack of effect are outside the AIV's control. It is not in the interest of clients, for example, to attribute policy changes to the AIV.
- Ministers and members of parliament often use advisory reports to bolster their positions, but only if the substance of the report dovetails with their views.
- The reports have an informative function and are frequently praised and consulted as 'reference works'.

ongevraagde adviezen (waarvan 9 briefadviezen).

De kwaliteit van de adviezen van de AIV is volgens betrokken partijen hoog en is verbeterd gedurende de evaluatieperiode. Met name de onderbouwing en de analyse van de adviezen en de praktische toepasbaarheid van de adviezen worden als goed beoordeeld. De adviezen worden daarnaast ook onafhankelijk bevonden.

- Uit de evaluatie blijkt dat de invloed van de adviezen op het maatschappelijk debat beperkt is, hoewel naar aanleiding van adviezen wel regelmatig artikelen verschijnen in landelijke kranten en tijdschriften. Het realiseren van doorwerking bij andere partijen dan de opdrachtgevers heeft geen prioriteit voor de AIV. Een aantal gesprekspartners zou graag zien dat de AIV een actievere rol vervult in het maatschappelijk debat en meer aandacht besteedt aan de 'landing' van adviezen bij opdrachtgevers. Dit hoeft niet ten koste te gaan van de gezaghebbendheid en onafhankelijkheid.

Een andere conclusie luidde: ondanks de deskundigheid van de AIV en de hoge kwaliteit van de adviezen is de (gepercipieerde) doorwerking in het kabinetsbeleid beperkt.

- De AIV en opdrachtgevers hebben verschillende beelden bij de doorwerking van de adviezen van de AIV. De AIV noemt in de zelfevaluatie voorbeelden van adviezen die invloed hebben gehad op het kabinetsbeleid, maar de meeste (vertegenwoordigers van) opdrachtgevers ervaren die doorwerking slechts bij hoge uitzondering. Enerzijds wordt door een deel van de gesprekspartners als verklaring gegeven dat de adviezen te weinig nieuwe inzichten bieden ten opzichte van de reeds bestaande kennis, anderzijds is er een aantal verklaringen voor de beperkte gepercipieerde doorwerking die buiten de AIV liggen. Zo hebben opdrachtgevers er geen belang bij om beleidswijzigingen toe te schrijven aan de AIV.
- Bewindspersonen en leden van de Staten-Generaal gebruiken de adviezen veelvuldig om hun standpunten te onderbouwen, maar doen dit alleen indien de inhoud van het advies aansluit bij hun standpunten.
- De adviezen hebben een informerende functie en worden in veel gevallen gewaardeerd en gebruikt als 'naslagwerk'.

Ook wordt door sommigen geconstateerd dat de adviesbehoefte van een deel van de opdrachtgevers is gewijzigd.

- Met name gesprekspartners vanuit het ministerie van

Buitenlandse Zaken zijn kritisch over de mate waarin de adviezen van de AIV invulling geven aan de huidige adviesbehoefte en veranderde manier van werken van het ambtenarenapparaat, waar de adviezen van de AIV niet meer bij aansluiten.

- Bedoelde gesprekspartners vinden dat de doorwerking van de adviezen in de huidige vorm niet opweegt tegen de kosten en de eventuele alternatieve besteding van dezelfde capaciteit en middelen. Zij vragen de AIV om vaker de grenzen op te zoeken en te confronteren, waardoor adviezen enerzijds vaker terzijde zullen worden gelegd, maar anderzijds ook vaker wél impact zullen hebben.

De uitdaging voor de AIV is de (gepercipieerde) doorwerking te vergroten met behoud van de huidige gezaghebbendheid, kwaliteit en onafhankelijkheid. Hiertoe doet Kwink de volgende aanbevelingen:

- Verken in samenspraak met opdrachtgevers de mogelijkheden om – binnen de bestaande wettelijke kaders – beter invulling te geven aan de veranderde adviesbehoefte.
- Vergroot de diversiteit in de samenstelling van de AIV door de reeds ingezette trend van verjonging door te zetten en het aantal vrouwen te vergroten.
- Herijk het proces waarin tot een werkprogramma wordt gekomen. Bij het opstellen van het nieuwe proces moeten het verminderen van bureaucratie, het vergroten van de flexibiliteit en het versnellen van het proces centraal staan.
- Wees binnen de mogelijkheden die de AIV daarvoor heeft strategischer in de onderwerpkeuze van adviezen. Kies bijvoorbeeld voor specifieke vraagstukken in plaats van brede thema's, sluit aan bij belangrijkere maatschappelijke ontwikkelingen en bouw dossiers op door een advies uit het verleden aan te vullen met actuele inzichten.
- Verken de mogelijkheden om de kwaliteit van de adviezen nog verder te verhogen door (1) adviezen bondiger te maken; (2) de opmaak en vormgeving aansprekender te maken; en (3) meer gebruik te maken van visuele ondersteuning. Experimenteer met andere adviesproducten dan geschreven rapporten.
- Maak capaciteit vrij om meer aandacht te besteden aan de verspreiding en nazorg van adviezen.

In zijn reactie van 7 juli 2015 op de evaluatie geeft de AIV aan dat een drietal opmerkingen van belang zijn:

1. De AIV behandelt een aantal punten uit de conclusies en

Some respondents also note that the advisory needs of certain clients have changed.

- Respondents from the Ministry of Foreign Affairs, in particular, criticise the limited extent to which AIV advisory reports respond to current advisory needs and the civil service's changing working methods, with which they are no longer compatible.
- These respondents believe that the impact of the reports in their current form is not commensurate with the cost or with other potential uses of the same capacity and resources. They call on the AIV to push the boundaries and challenge the status quo more often. Although this would result in reports being disregarded more frequently, they would have an impact more frequently too.

The challenge facing the AIV is to increase its perceived impact while maintaining its existing authority, quality and independence. To this end, KWINK makes the following recommendations:

- In consultation with clients, explore the scope – within the current statutory framework – for improving the AIV's responsiveness to changing advisory needs.
- Increase the diversity of the AIV's composition by continuing the recent trend of appointing younger committee members and by appointing more women.
- Revise the procedure for adopting the work programme. Efforts to design a new procedure should focus on cutting red tape, promoting flexibility and speeding up the process.
- Where possible, adopt a more strategic approach when selecting topics for advisory reports. For example, favour specific issues over general subjects, tie in with key developments in society and develop dossiers by augmenting earlier reports with topical insights.
- Explore the scope for improving the quality of advisory reports even further by (1) making reports more concise; (2) making the layout and design more appealing; and (3) making more use of visual aids. Experiment with advisory products in formats other than written reports.
- Free up capacity to devote more attention to the distribution and follow-up of reports.

In its response of 7 July 2015 to the evaluation, the AIV makes three important observations:

1. While addressing various points in the evaluation's conclusions and recommendations, the AIV expresses reservations about the findings of the report. This might create the impression that there are major differences of opinion between the AIV and the report's authors concerning the AIV's performance. That is not the case.
2. The AIV has confined itself to the findings that are addressed to the AIV. In cases where the report focuses on ministers and/or ministries involved in the AIV's work, the AIV leaves it to them to respond to the relevant findings should they desire to do so.
3. In formulating its position, the AIV looks back on the 2006-2014 advisory period chiefly with a view to drawing lessons for its future performance. The AIV therefore regards the report – and its conclusions and recommendations in particular – as a key benchmark for its future activities.

General

The AIV is grateful for KWINK's swift work and unbiased judgment and believes that the positive yet critical tone of the evaluation report is entirely appropriate. It welcomes the report's conclusion that the AIV is an expert body, that its structure serves to guarantee the quality of its work, that its advisory reports are of high quality and unbiased, and that the parties involved are satisfied with the advisory process. The AIV also welcomes several suggestions for further improving the quality of its advisory reports.

Changing advisory needs

The AIV takes note of the report's conclusions concerning the changing nature of advisory needs and is of course willing to discuss this issue with all its clients. However, the report also indicates that the AIV's various clients have different views on this issue.

Adoption of the work programme

The report recommends a revision of the procedure for the adoption of the annual work programme. The AIV fully endorses the report's criticism concerning the unwieldy nature of the current procedure. It believes that the primacy of the political sphere should remain the guiding principle

aanbevelingen waarin hij kanttekeningen plaatst bij de bevindingen in het rapport. Dat zou de indruk kunnen wekken van grote verschillen van inzicht tussen de AIV en de opstellers van het rapport over het functioneren van de AIV. Die zijn er niet.

2. De AIV beperkt zich tot die bevindingen in het rapport die voor de AIV zijn bedoeld. Waar het rapport zich richt tot de bij de AIV betrokken bewindslieden en/of de departementen, laat de AIV het aan hen over desgewenst te reageren op de bevindingen.
3. De AIV kijkt in zijn standpuntbepaling terug naar de raadsperiode 2006-2014 in hoofdzaak met het oogmerk lessen te trekken voor toekomstig functioneren. De AIV beschouwt het rapport met de daarin neergelegde conclusies en aanbevelingen dan ook als een belangrijk ijkpunt voor zijn toekomstige activiteiten.

Algemeen

De AIV spreekt zijn grote erkentelijkheid uit voor het werk dat KWINK groep in korte tijd heeft verricht en voor de onafhankelijke oordeelsvorming waartoe is gekomen. De AIV acht de positief-kritische toon van het evaluatierapport goed gekozen. De AIV is verheugd over de vaststelling in het rapport dat de AIV gezien wordt als deskundig, dat de AIV-structuur een waarborg is voor kwaliteit, dat de adviezen van de AIV kwalitatief van goed niveau en onafhankelijk zijn en dat tevredenheid bestaat over het adviesproces. Ook heeft hij met instemming kennisgenomen van een aantal suggesties om de kwaliteit van de adviezen nog verder te verhogen.

Veranderende adviesbehoefte

De AIV neemt kennis van hetgeen wordt gesteld over een veranderde adviesbehoefte en is uiteraard bereid daarover met alle opdrachtgevers van gedachten te wisselen. Uit het rapport blijkt echter ook dat de onderscheiden opdrachtgevers verschillend aankijken tegen dit punt.

Proces werkprogramma

In het rapport wordt aanbevolen het proces van totstandkoming van het werkprogramma te herijken. De AIV onderschrijft volledig de kritiek op het moeizame verloop van het huidige proces. Naar het oordeel van de AIV dient het primaat van de politiek bij het opstellen van het werkprogramma – een nadrukkelijke wens van de wetgever – voorop te blijven staan. De wettelijke verantwoordelijkheid voor de vaststelling van het programma

en de adviesaanvragen berust echter bij de politieke ambtsdragers – en niet bij het adviesorgaan. De AIV stelt zich dan ook op het standpunt dat het formeel op de weg van de verantwoordelijke bewindslieden ligt te beslissen over de in het rapport voorgestelde verbeteringen. Mocht daarbij de wens bestaan de AIV hierover te consulteren, dan spreekt het vanzelf dat de AIV voor dit doel beschikbaar is.

Kritische advisering

In het rapport wordt gesteld dat de AIV mogelijk meer toegevoegde waarde heeft indien de AIV zich kritischer opstelt ten opzichte van de beleidsstandpunten van de ministeries. De AIV onderkent dat zijn gelaagde structuur kan betekenen dat naar consensus moet worden gezocht. Al mag de stijl van de teksten zeker prikkelender worden en al mogen de adviezen ‘steviger’ worden geformuleerd, in de visie van de AIV mag dat niet ten koste gaan van de eenheid van opvatting. Immers, minderheidsstandpunten en voetnoten met afwijkende opvattingen kunnen afbreuk doen aan de kwaliteit en overtuigingskracht van adviezen. Ze kunnen het bewindslieden makkelijker maken adviezen ter zijde te leggen. Wel heeft de AIV er goede nota van genomen dat scherpere en oorspronkelijker adviezen door sommige gesprekspartners op prijs wordt gesteld, ook al brengen dezelfde gesprekspartners op dat punt een aantal nuanceringen aan.

Advisering op eigen initiatief

In het rapport wordt aangegeven dat meer ruimte moet worden gemaakt voor het uitbrengen van ongevraagde briefadviezen om in te spelen op de actualiteit. Uit het rapport blijkt dat de AIV met een zekere regelmaat al gebruik maakt van het middel van briefadviezen. Belangrijker is dat met de sanering van het adviesstelsel in de jaren negentig en met de inrichting van een nieuw stelsel op basis van de Kaderwet adviescolleges, nadrukkelijk is gestreefd naar herstel van het primaat van de politiek. Veelvuldig gebruik maken van het recht uit eigen beweging te adviseren, zou dit streven doorkruisen. Daarom is de AIV ook voornemens in zijn volgende raadsperiode terughoudend te blijven met het recht uit eigen beweging te adviseren. De praktijk is overigens nogal eens dat een adviesaanvraag van één van de bewindslieden voortkomt uit gedachtewisselingen tussen de raad of een commissie, en de betrokken bewindslieden. Hieraan gerelateerd is de aanbeveling om bij de keuze van onderwerpen strategischer onderwerpen te kiezen. Naar het

in the drafting of the programme, in accordance with the explicit wishes of the legislator. However, the statutory responsibility for adopting work programmes and requests for advice lies with the relevant minister (or a civil servant acting on his or her behalf) – not the advisory body. The AIV therefore takes the position that, formally speaking, it is up to the relevant ministers to decide on the improvements proposed in the report. Should they wish to consult the AIV on this matter, it goes without saying that the AIV is available for this purpose.

More critical positions

The report notes that the AIV might have more added value if it adopted more critical positions on government policy. The AIV acknowledges that one of the consequences of its hierarchical structure is that there is an emphasis on achieving consensus. Although its reports could certainly be more provocative and ‘forceful’, the AIV believes that this should not come at the expense of a unified position. After all, minority opinions and footnotes containing alternative viewpoints could undermine the quality and persuasiveness of its reports, which in turn would make it easier for ministers to dismiss them. The AIV has nevertheless taken note of the fact that some respondents would welcome more provocative and original reports, although they qualify this position in various ways.

Unsolicited advisory reports

The report states that the AIV should be granted more scope to publish advisory letters on its own initiative in order to address topical issues. It further notes that the AIV already makes use of this medium on a fairly regular basis. More importantly, however, the reorganisation of the advisory system in the 1990s and the establishment of a new system based on the Advisory Bodies Framework Act were explicitly aimed at restoring the primacy of the political sphere in this area. Making frequent use of the right to publish unsolicited advisory reports would contradict this objective. The AIV therefore intends to exercise restraint in this area in the coming advisory period. In practice, moreover, requests for advice often emerge as a result of an exchange of views between an advisory body and the ministers concerned. The report makes a related recommendation to adopt a more strategic approach when selecting topics for advisory

reports. However, the AIV believes that in many ways this is already the case.

Public debate

The report observes that the AIV could play a more active role in the public debate. In response, the AIV notes that, although this may be an important aspect of the overall functioning of an advisory body, its core task is and will remain to advise its clients, in particular the ministers concerned and parliament. The legislator makes no mention of this particular function of advisory bodies – neither in general terms (in the Advisory Bodies Framework Act) nor with specific reference to the AIV (in the Advisory Council on International Affairs Act). The AIV therefore intends to keep focusing on its core task, which is to advise the government and parliament. Its main priority is the substance of its advisory reports. As long as this priority is met, the AIV is not opposed to participating in the public debate, provided that its reports lend themselves to this purpose – in other words, as long as the topics they cover are of broad public interest. As it happens, members of the AIV and its permanent committees regularly participate in public debates, including on issues on which the AIV has published advisory reports. However, they generally do so in their capacity as public servants rather than as members of the AIV or one of its permanent committees. The report further notes that more attention should be devoted to the ‘impact and follow-up’ of reports and makes several recommendations in this regard. The AIV believes that the report paints an accurate and nuanced picture of the causes of the relative lack of focus on publicity and public relations in the AIV’s activities in recent years. With the proviso that publishing high-quality advisory reports remains its top priority, the AIV endorses the report’s recommendations in this area but notes that the communications resources of the AIV Unit will need to be enhanced for this purpose, in particular with regard to raising the online profile of advisory reports.

Conclusion

Although the above remarks focus on reservations concerning the report, the AIV is keen to reiterate its appreciation for the KWINK’s work. The authors have provided the AIV with a fresh and unbiased look at its performance and their findings have already given rise to

oordeel van de AIV is dat momenteel echter al grotendeels de praktijk.

Rol in het publieke debat

Het rapport constateert dat de AIV actiever zou kunnen opereren in het maatschappelijke debat. De AIV plaatst hierbij de kanttekening dat dit weliswaar belangrijk is voor het bevredigend functioneren van een adviesorgaan, maar dat het adviseren van de opdrachtgevers, in het bijzonder de betrokken bewindslieden en de Staten-Generaal, kerntaak is en blijft. De wetgever rept in het geheel niet van een functie van adviesorganen als hier bedoeld, noch in het algemeen (Kaderwet adviescolleges), noch voor de AIV in het bijzonder (Wet op de Adviesraad internationale vraagstukken). De AIV neemt zich dan ook voor zich primair op zijn kerntaak – advisering – te blijven richten. Voorop staat de inhoud van de advisering. Binnen deze prioriteit is er niets op tegen deel te nemen aan het publieke debat. Voorwaarde is wel dat adviezen worden uitgebracht die zich daarvoor lenen. Dat wil zeggen, onderwerpen betreffen die appelleren aan een brede maatschappelijke belangstelling. Overigens nemen leden van de AIV en van de permanente commissies regelmatig deel aan publieke debatten, ook over onderwerpen waarover de AIV advies heeft uitgebracht. Zij doen dat echter in het algemeen meer in de hoedanigheid van hun maatschappelijke functie, en niet zozeer als lid van de AIV of van één van de permanente commissies. Voorts wordt geconstateerd dat meer aandacht moet worden geschonken aan de ‘landing en nazorg van adviezen’ en daartoe wordt een aantal suggesties gedaan. De AIV is van oordeel dat het rapport een juist en genuanceerd beeld schetst van de achtergrond van de relatieve onderbelichting die voorlichting en *public relations* de afgelopen jaren hebben gehad in de werkzaamheden van de AIV. Binnen de randvoorwaarde dat het uitbrengen van adviezen met voldoende kwaliteit voorop blijft staan, sluit de AIV zich aan bij de aanbevelingen die het rapport hieromtrent bevat, maar merkt wel op dat daartoe dan ook voorzieningen op het terrein van communicatie in de staf versterking behoeven, in het bijzonder voor een betere zichtbaarheid van de adviezen online.

Tot slot

Alhoewel in het voorafgaande in hoofdzaak kanttekeningen zijn geplaatst bij het rapport, hecht de AIV eraan nogmaals zijn grote waardering voor het werk van KWINK groep tot uitdrukking te brengen. De opstellers hebben de AIV een

frisse en onbevungen blik op zijn taakuitoefening gegund. De bevindingen van het rapport hebben reeds tot levendige en productieve discussies in de AIV en de permanente commissies geleid. Daarbij is gebleken dat alle betrokkenen bereid zijn kritisch naar zichzelf te kijken. Daarom lijkt de verwachting gerechtvaardigd dat het rapport in de komende raadsperiode van grote waarde zal zijn voor het functioneren van de AIV.

some lively and constructive discussions within the AIV and its permanent committees. It is clear from these discussions that all concerned are willing to take a critical look at themselves. It is therefore safe to assume that the report will make a valuable contribution to the AIV's performance in the coming advisory period.

EXTERNE CONTACTEN EN OVERIGE ACTIVITEITEN

External contacts and other activities

Meeting between a delegation of the AIV and Minister of Foreign Affairs Bert Koenders, 8 January 2015

The meeting focused on AIV advisory report no. 91: *The Netherlands and the Arab Region: A Principled and Pragmatic Approach* (November 2014). Following a brief summary of its main points, the report was the subject of a lively and detailed discussion with the minister. The members of the delegation were Professor J.G. de Hoop Scheffer, Professor J.J.C. Voorhoeve, Professor M. Berger, Dr N. van Dam and Ms P. Sasrowijoto (executive secretary).

Meeting with MPs on the importance to the Netherlands of scientific research in the Arctic, 8 June 2015

In connection with the publication of AIV advisory report no. 90: *The Future of the Arctic Region: Cooperation or Confrontation?*, Lieutenant General (ret.) M.L.M. Urlings participated in a roundtable discussion with parliamentary spokespersons on foreign affairs. Representatives of Shell, the Royal Netherlands Institute for Sea Research (NIOZ) and the Netherlands Organisation for Scientific Research (NWO) also participated in the discussion. Lieutenant General Urlings commented on various aspects of the advisory report.

Meeting between a delegation of the AIV and the Permanent Parliamentary Committees on Foreign Affairs, Defence, and Foreign Trade and Development Cooperation, 10 June 2015

The meeting focused on the AIV's 2015 work programme and 2014 annual report. The ongoing evaluation of the AIV was also discussed. The members of the delegation were Professor J.G. de Hoop Scheffer, Professor J.J.C. Voorhoeve, Professor A. van Staden, Professor J. Gupta and T.D.J. Oostenbrink (executive secretary).

Introductory meeting between a delegation of the AIV and the Chair of the Slovak Parliamentary Committee on European Affairs, 11 June 2015

The discussion focused on a general introduction to the activities of the AIV and developments in the EU.

Gesprek van een delegatie van de AIV met minister Koenders op 8 januari 2015

Het gesprek ging over het AIV-advies nummer 91 'Nederland en de Arabische regio: principieel en pragmatisch' van november 2014. Het advies is tijdens die bijeenkomst nogmaals kort toegelicht en in een geanimeerde discussie vrij in detail met de minister besproken. De delegatie bestond uit prof.mr. J.G. de Hoop Scheffer, prof.dr.ir. J.J.C. Voorhoeve, prof.mr. M. Berger, dr. N. van Dam en mw. drs. P. Sasrowijoto (secretariaat).

Gesprek met leden van de Tweede kamer over het belang voor Nederland van wetenschappelijk onderzoek in het Noordpoolgebied op 8 juni 2015

LGen b.d. M.L.M. Urlings nam naar aanleiding van het AIV-advies nummer 90 'De toekomst van de Arctische regio: samenwerking of confrontatie' deel aan een rondetafelgesprek met woordvoerders van Buitenlandse Zaken van de Tweede Kamer. Aan het gesprek namen ook vertegenwoordigers van Shell, NIOZ en NWO deel. De heer Urlings heeft verschillende aspecten van het AIV-advies toegelicht.

Gesprek van een delegatie van de AIV met de Vaste Kamercommissies Buitenlandse Zaken, Defensie en Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking op 10 juni 2015

Het gesprek ging over het werkprogramma 2015 van de AIV en het jaarverslag 2014. Daarnaast werd gesproken over de lopende evaluatie van de AIV. De delegatie bestond uit prof.mr. J.G. de Hoop Scheffer, prof.dr.ir. J.J.C. Voorhoeve, prof.dr. A. van Staden, mw. prof.dr. J. Gupta en drs. T.D.J. Oostenbrink (secretariaat).

Kennismakingsgesprek met de voorzitter van de Commissie Europese Zaken van het Slowaakse parlement en een delegatie van de AIV op 11 juni 2015

Het betrof een meer algemene introductie van de werkzaamheden van de AIV en de ontwikkelingen in de EU.

Kort verslag rondetafelgesprek met Vaste Commissie voor Defensie inzake ambitieniveau krijgsmacht op 30 september 2015

Prof.dr. A. van Staden heeft naar aanleiding van het AIV-advies nummer 94 'Instabiliteit rond Europa: confrontatie met een nieuwe werkelijkheid' op uitnodiging van de Vaste Commissie voor Defensie deelgenomen aan het

rondetafelgesprek over de uitvoering motie Van der Staaij cs over ambitieniveau krijgsmacht. De heer Van Staden heeft in zijn bijdrage gewezen op de diepe bezorgdheid bij de AIV over de staat van de Nederlandse defensie en de noodzaak het defensiebudget geleidelijk te verhogen naar tenminste het Europese NAVO-gemiddelde van momenteel circa 1,6% BBP, met inachtneming van de NAVO-norm van 2%. Zie voor de bijdragen van de deelnemers aan dit rondetafelgesprek: <<http://www.tweedekamer.nl/vergaderingen/commissievergaderingen/details?id=2015A03239>>.

Seminar 'International Cooperation beyond 2015' over de onderhandelingen tussen de EU en de ACS-landen op 30 september 2015

Mr. J.N.M Richelle (COS) en secretaris drs. P. Keizer hebben deelgenomen aan een seminar in Brussel over de onderhandelingen tussen de EU en de ACS-landen over de herziening van het verdrag van Cotonou. Het seminar werd goed bezocht en er vonden levendige discussies plaats tussen de deelnemers. Het advies van de AIV over deze materie kwam tijdens dit seminar ook aan de orde.

Gesprek met ambassadeur Buzek van Slowakije en een delegatie van de AIV op 22 oktober 2015

Prof.dr. A. van Staden (AIV/CEI) en mw. drs. P. Sastrowijoto spraken met ambassadeur Buzek over EU-gerelateerde zaken en de opzet en werkwijze van de AIV.

Kort verslag van de presentatie van het AIV-advies nummer 93 'ACS-EU-samenwerking na 2020: op weg naar een nieuw partnerschap?' in Brussel op 28 oktober 2015

Tijdens een bezoek aan Brussel spraken COS-voorzitter mw. prof.dr. M.E.H. van Reisen, drs. P. de Keizer en dhr. M. Lommers met vertegenwoordigers van de ACS waaronder Secretaris-Generaal dr. P.I. Gomes, *Chef de Cabinet*, drs. M.A. Jagne en Ambassadeur dr. P. Luteru. De ACS-groep toonde zich ingenomen met het AIV-advies, met name het belang dat wordt gehecht aan een gelijkwaardige positie tussen de EU en de ACS en verbeterde uitvoering van de politieke pilaar van het verdrag.

Men deelt de inschatting dat voortzetting van de relatie strategischer zou kunnen worden ingezet om de belangen van beide entiteiten op het wereldtoneel te behartigen. De heer Gomes voegde hieraan toe dat het standpunt van

Summary of a roundtable discussion with the Permanent Parliamentary Committee on Defence concerning the level of ambition of the armed forces, 30 September 2015

In connection with the publication of AIV advisory report no. 94: *Instability around Europe: Confrontation with a New Reality*, the Permanent Parliamentary Committee on Defence invited Professor A. van Staden to participate in a roundtable discussion on the implementation of the motion submitted by MP Kees van der Staaij and others on the level of ambition of the Dutch armed forces. In his contribution, Professor Van Staden discussed the AIV's concerns regarding the state of the Dutch armed forces and highlighted the need to gradually raise the Dutch defence budget to at least the current NATO average of approximately 1.6% of GDP, while being mindful of the organisation's 2% benchmark.

Seminar on the negotiations between the EU and the ACP states: 'International Cooperation beyond 2015', 30 September 2015

J.N.M Richelle and P. Keizer (executive secretary) of the Development Cooperation Committee (COS) participated in a seminar in Brussels on the negotiations between the EU and the ACP states concerning the renewal of the Cotonou Agreement. The seminar was well attended and featured some lively debates. The AIV's advisory report on this subject was also discussed.

Meeting between a delegation of the AIV and the Slovak ambassador, H.E. Mr Roman Buzek, 22 October 2015

Professor A. van Staden of the AIV and the European Integration Committee (CEI) and Ms P. Sastrowijoto (CEI executive secretary) met with the Slovak ambassador to discuss EU-related matters and the structure and working methods of the AIV.

Summary of the presentation of AIV advisory report no. 93: ACP-EU Cooperation after 2020: Towards a New Partnership?, Brussels, 28 October 2015

During a visit to Brussels, Professor M.E.H. van Reisen (chair) and P. de Keizer (executive secretary) of the Development Cooperation Committee (COS) and M. Lommers (trainee) met with representatives of the African, Caribbean and Pacific Group of States (ACP), including Secretary-General Dr Patrick I. Gomes, *Chef de Cabinet* Mamour

Alieu Jagne and Samoa's ambassador to Belgium and the European Union, H.E. Dr Paó Luteru. The ACP welcomed the AIV's advisory report, in particular the importance it attaches to the equal status of the EU and the ACP and to improved implementation of the Cotonou Agreement's political pillar.

The parties agreed that the relationship – if continued – could be put to more strategic use to advance the interests of both entities on the world stage. Dr Gomes added that the ACP would formulate its position in the coming months and that it would probably push for a continuation of the relationship between the EU and the ACP states as a group.

During a conversation with officials from the European Commission's Directorate-General for International Cooperation and Development, the Director for Development Coordination – East and Southern Africa, Koen Doens, indicated that he regarded the advisory report as a valuable contribution to the debate on the possible renewal of the Cotonou Agreement. He further emphasised that it would take time and preparation for the EU to reach a unanimous or majority position on this issue.

The year 2016, in particular, is expected to be dominated by further reflection on cooperation between the ACP and the EU. In order to arrive at an EU position, every member state will have to present its own standpoint. This should lead to the adoption of a common EU position, which in turn will serve as a basis for the EU's position during the negotiations. Mr Doens asked whether there would be any follow-up to the report, in the form of an update in 2016 or otherwise. The AIV responded that it would be unlikely to take such a step on its own initiative.

Summary of the AIV seminar on changing perspectives of political relations in Europe, 13 November 2015

The speakers at the AIV's annual seminar, which focused on changing perspectives of political relations in Europe, were Włodzimierz Cimoszewicz (former Prime Minister and Minister of Foreign Affairs of Poland), Professor Lien Verpoest (Katholieke Universiteit Leuven) and Hubert Smeets (Russia expert and journalist). They focused in particular on the background causes of the deterioration in relations between the EU and the Russian Federation and the future prospects

de ACS in de komende maanden zal worden uitgewerkt en vermoedelijk zal inzetten op een vervolgsamenwerking tussen de EU en de ACS-groep als collectief.

In een onderhoud met medewerkers van het Directoraat-Generaal voor Internationale Samenwerking en Ontwikkeling van de Europese Commissie, gaf de heer K. Doens, directeur van de afdeling *Development Coordination East and Southern Africa* aan, het advies als goede input te zien voor het debat over mogelijk vervolg op het Verdrag van Cotonou. Hij benadrukte dat het tijd en voorbereidingen zal vergen om tot een (unanieme) positie van de EU te komen.

Naar verwachting zal vooral het jaar 2016 in het teken staan van verdere reflectie over de samenwerking tussen de ACS-groep en de EU. Om tot een EU-standpunt te komen is het nodig dat iedere lidstaat zijn standpunten uiteenzet. Dit moet leiden tot een gezamenlijk EU-standpunt wat op zijn beurt vertaald moet worden in het standpunt dat de EU in gaat nemen tijdens de onderhandelingen. Aan de AIV legde hij de vraag voor of er follow-up gegeven zal worden aan het advies in de vorm van een update in 2016 of anderszins, waarop werd geantwoord dat dit vermoedelijk niet uit eigen beweging zal gebeuren.

Kort verslag van het AIV-seminar over de veranderende perspectieven van de politieke relaties in Europa op 13 november 2015

Sprekers op de jaarlijkse themabijeenkomst over 'Changing perspectives of political relations in Europe' waren de heer W. Cimoszewicz, voormalig premier en minister van Buitenlandse Zaken van Polen, mw. prof.dr. L. Verpoest (Katholieke Universiteit Leuven) en de heer H. Smeets (Ruslandkenner en journalist). Zij gingen met name in op de achtergronden van de verslechterde relaties tussen de EU en de Russische Federatie en de vooruitzichten voor de toekomst. Dankzij de uitstekende inleidingen van de sprekers ontstond een levendig debat over de relaties tussen de EU en de Russische Federatie. Aan deze bijeenkomst namen ongeveer 100 personen deel.

Technische Briefing in de Vaste Kamercommissie Europese Zaken van de Tweede kamer met betrekking tot het AIV-advies over Gedifferentieerde Integratie op 10 december 2015

Een delegatie van de AIV heeft gesproken met leden van de Commissie voor Europese Zaken van de Tweede Kamer

over het AIV-advies nummer 98 'Gedifferentieerde integratie: verschillende routes in de EU-samenwerking'.

Kamerleden spraken na de introductie van het advies hun waardering uit over het advies. Het debat ging over de vraag hoe het parlement nog controle uit kan oefenen bij een EU met verschillende integratiesnelheden en vormen. De AIV-delegatie stelde dat het Unierecht genoeg transparante handvaten voor controle biedt, dus dat de samenwerking zoveel mogelijk onder het Unierecht moet worden georganiseerd. Alleen bij intergouvernementele samenwerking vertroebelt de controle.

Tevens vond er discussie plaats over de toepassing van gedifferentieerde integratie op het beleidsterrein van migratie. Kamerleden uitten de behoefte aan een advies op korte termijn dat het Verdrag van Schengen ontleedt.

Kort verslag van de presentatie van het Human Development Report 2015: 'Work for Human Development' op 16 december 2015

De jaarlijkse editie van het *UNDP Human Development Report* verscheen op 14 december 2015. Twee dagen later overhandigde Michael O'Neil, Assistant Director-General van de UNDP, een kopie van het rapport aan Christiaan Rebergen, Directeur-Generaal Internationale Samenwerking van het ministerie van Buitenlandse Zaken. Daarbij gaf hij aan dat werk meer omvat dan een betaalde baan en dat door globalisering en digitalisering de verschillen in kans op werk wereldwijd toenemen. Dit gaat zeker ook om gender: de meerderheid van vrouwen die werken doen dit onbetaald. Daarnaast hebben vrouwen vooralsnog een lagere status wat resulteert in lagere lonen, lagere functies en ongelijke behandeling. Na de presentatie werd een aantal deelnemers, waaronder twee COS-leden, om een reactie gevraagd en ontstond zich een debat over de inhoud van het rapport.

Bijeenkomsten van voorzitters en secretarissen van adviesraden

Gedurende het kalenderjaar werd driemaal vergaderd door de voorzitters van de strategische adviesraden. In dat verband werden ervaringen uitgewisseld en werd informatie verstrekt over een aantal specifieke onderwerpen, zoals internationale contacten en afstemming werkprogramma's. Dit jaar stonden deze bijeenkomsten vooral in het teken van de voornemens van minister Blok ten aanzien van de adviesraden. Ook

for the relationship. The speakers' excellent presentations gave rise to a lively debate on relations between the EU and Russia. The seminar was attended by approximately 100 participants.

Technical briefing in the Permanent Parliamentary Committee on European Affairs concerning the AIV's advisory report on differentiated integration, 10 December 2015

A delegation of the AIV met with members of the Permanent Parliamentary Committee on European Affairs to discuss AIV advisory report no. 98: *Differentiated Integration: Different Routes to EU Cooperation*.

Following the presentation of the report, MPs expressed their appreciation for it. The discussion focused on whether parliament would still be able to exercise control in a multi-speed and multi-tier Europe. The AIV noted that EU law contains enough transparent means of control and that cooperation should therefore be organised in an EU framework where possible. Control is only compromised in the case of intergovernmental cooperation.

There was also a discussion of the application of differentiated integration to migration policy. MPs expressed an urgent need for an advisory report that closely examines the Schengen Agreement.

Summary of the presentation of the 2015 Human Development Report: 'Work for Human Development', 16 December 2015

On 14 December 2015, the United Nations Development Programme (UNDP) published the latest edition of its annual Human Development Report. Two days later, UNDP Assistant Administrator and Director of the Bureau of External Relations and Advocacy Michael O'Neill presented a copy of the report to Christiaan Rebergen, Director-General for International Cooperation at the Ministry of Foreign Affairs. In doing so, he noted that work encompasses more than simply paid employment and that variations in employment opportunities are increasing around the world as a result of globalisation and digitalisation. Gender is also a key factor. The majority of women in work are unpaid. In addition, they still have a lower status, which translates into lower pay, lower positions and unequal treatment. Following the presentation of the report, several participants, including

two members of the Development Cooperation Committee (COS), were asked to respond, prompting a discussion on the substance of the report.

Meetings of the chairs and executive secretaries of the advisory councils

During the calendar year, the chairs of the strategic advisory councils met three times to share experiences and exchange information on a number of specific topics, such as international contacts and the coordination of work programmes. This year, the meetings focused on the plans of Minister for Housing and the Central Government Sector Stef Blok regarding the advisory councils. The executive secretaries of the advisory councils also met every six weeks to share experiences and discuss joint reports and other pending matters.

de secretarissen van de adviesraden kwamen iedere zes weken bijeen om ervaringen uit te wisselen, te spreken over gezamenlijke adviestrajecten en andere lopende zaken.

TAAK EN WERKWIJZE

DE AIV IS EEN PER 1 JANUARI 1998 BIJ WET INGESTELD onafhankelijk adviesorgaan, dat adviseert over het buitenlands beleid (met inbegrip van ontwikkelingssamenwerking) en het defensiebeleid. De AIV heeft negen leden. Dit is binnen het maximum van vijftien, zoals nog steeds staat aangegeven in de Kaderwet adviescolleges. De AIV kent, op basis van de Wet op de AIV, vier permanente commissies voor de gebieden van de rechten van de mens (CMR), vrede en veiligheid (CVV), ontwikkelingssamenwerking (COS) en Europese integratie (CEI). De voorzitters en de vicevoorzitters van deze commissies zijn lid van de AIV; daarnaast zijn er twaalf leden per commissie.

De AIV en zijn permanente commissies zijn in het leven geroepen tegen de achtergrond van de toenemende complexiteit en verwevenheid van de internationale betrekkingen. Voor vraagstukken op de raakvlakken van de bovengenoemde gebieden brengt de AIV de deskundigheid van leden van de verschillende permanente commissies bij elkaar. Zo kunnen dwarsverbanden worden gelegd tussen de gebieden van mensenrechten, vrede en veiligheid, ontwikkelingssamenwerking en Europese integratie en kan worden ingespeeld op voor Nederland belangrijke internationale ontwikkelingen. De meerwaarde van de AIV en de commissies ligt dan ook, naast de kennis en deskundigheid per beleidsterrein, in de samenhang die wordt aangebracht tussen de onderscheiden invalshoeken.

De AIV brengt adviezen uit op verzoek van de minister van Buitenlandse Zaken, de minister van Defensie, de minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking, alsmede op verzoek van de Staten-Generaal.

De AIV functioneert grotendeels op basis van het wettelijk voorgeschreven werkprogramma. Met het werkprogramma wordt beoogd een globaal beeld te geven van de onderwerpen waarmee de AIV zich in een kalenderjaar zal bezighouden (voor het werkprogramma 2016: zie bijlage). In de loop van dat jaar worden de adviesaanvragen en de tijdsplanning nader gepreciseerd. Het komt voor dat onderwerpen waarover het voornemen bestond advies te vragen afvallen, of dat juist adviesaanvragen aan de AIV worden voorgelegd die niet in het werkprogramma zijn vermeld.

De AIV vergadert regelmatig. Aan het begin van het advies-traject worden adviesaanvragen in de AIV besproken. De

Tasks and working methods

THE AIV, WHICH WAS ESTABLISHED BY ACT OF PARLIAMENT on 1 January 1998, is an independent statutory advisory body responsible for advising the government on matters relating to foreign policy (including development cooperation) and defence. The AIV has nine members. This is below the maximum of 15 members laid down in the Advisory Bodies Framework Act. In accordance with the Advisory Council on International Affairs Act, the AIV has four permanent committees: the Human Rights Committee (CMR), the Peace and Security Committee (CVV), the Development Cooperation Committee (COS) and the European Integration Committee (CEI). The chairs and vice-chairs of these committees are members of the AIV. In addition to them, each committee has 12 members.

The AIV and its permanent committees were created at a time when international relations were becoming increasingly complex and interconnected. The AIV combines the expertise of the members of its various committees when making recommendations on issues bearing on more than one of the four areas mentioned above. This allows links to be made between these areas and enables the AIV to respond to international developments with implications for the Netherlands. The added value represented by the AIV and its committees lies in its in-depth knowledge and expertise in each policy area, in combination with the connections it can establish between them.

The AIV publishes advisory reports at the request of the Minister of Foreign Affairs, the Minister of Defence, the Minister for Foreign Trade and Development Cooperation, and Parliament.

The AIV operates largely on the basis of its statutory work programme. The work programme is intended as an overview of the subjects that the AIV plans to examine during the calendar year (see annex for the Work Programme for 2016). The requests for advice and the time schedules are determined more precisely in the course of the year. Certain subjects for reports may be withdrawn or new requests may be made which were not included in the work programme.

The AIV meets on a regular basis. It discusses each request for advice at the beginning of the advisory process and also adopts the final version of each advisory report. Advisory reports are drafted in permanent or ad hoc committees. The composition of these committees and the frequency of their meetings, which depend on the scope of the subject and the deadline for the completion of the report, can vary greatly.

Members and meetings

On 31 December 2015, the total number of members of the AIV and its permanent committees was 57, of whom 25 were women. For details of the members, see the section on the composition of the AIV and its permanent committees. On 31 December 2015, the AIV itself had nine members, of whom four were women (eight of these nine members were also the chair or vice-chair of a permanent committee). On 31 December 2015, the permanent committees (excluding chairs and vice-chairs) had 48 members, 21 of whom were women:

CEI	5 women, 7 men (excluding chair/vice-chair)
CMR	7 women, 5 men (excluding chair/vice-chair)
COS	6 women, 6 men (excluding chair/vice-chair)
CVV	3 women, 9 men (excluding chair/vice-chair)

The AIV and its committees met very frequently in 2015 in order to prepare or adopt advisory reports. The list of meetings given below distinguishes between the plenary sessions of the AIV and the meetings of its permanent committees and temporary committees/working groups:

AIV	6
CEI	5
CMR	5
COS	7
CVV	4

Joint committees

Advisory report no. 93: COT (Revision of the Cotonou Agreement)	2
Advisory report no. 94: CIPN (International position of the Netherlands)	5
Advisory report no. 95: CIB (Investment dispute settlement)	6

uiteindelijke adviezen worden ook in de AIV vastgesteld. De adviezen worden voorbereid in (permanente) commissies of ad-hoccommissies, waarvan de samenstelling en vergaderfrequentie, afhankelijk van het onderwerp en tijdsdruk waaronder de werkzaamheden worden verricht, sterk kan variëren.

Leden en vergaderingen

Het totale aantal leden van de AIV en de permanente commissies bedroeg (per 31 december 2015) 57, van wie 25 vrouwen. Voor de personalia wordt verwezen naar het hoofdstuk getiteld 'Samenstelling AIV en permanente commissies'. Tot 31 december 2015 bestond de AIV zelf uit 9 leden, van wie 4 vrouwen (8 van de 9 leden zijn tevens voorzitter of vicevoorzitter van een permanente commissie). Per 31 december 2015 tellen de permanente commissies (exclusief de voorzitters en vicevoorzitters) 48 leden, van wie 21 vrouwen.

CEI	5 vrouwen, 7 mannen (exclusief de voorzitter en de vicevoorzitter)
CMR	7 vrouwen, 5 mannen (exclusief vz/vvz)
COS	6 vrouwen, 6 mannen (exclusief vz/vvz)
CVV	3 vrouwen, 9 mannen (exclusief vz/vvz)

In het verslagjaar hebben de AIV en zijn commissies met grote regelmaat vergaderingen belegd om adviezen voor te bereiden of vast te stellen. Hieronder wordt, uitgesplitst naar de deelname uit de AIV en de (permanente) commissies/werkgroepen – het onderscheid is niet strikt – weergegeven welke vergaderingen het betreft:

AIV	6
CEI	5
CMR	5
COS	7
CVV	4

Gecombineerde commissies

Advies nummer 93: COT (Herziening van het Verdrag van Cotonou)	2
Advies nummer 94: CIPN (Internationale Positie van Nederland)	5
Advies nummer 95: CIB (Investerings beschermings-arbitrage)	6

Advies nummer 96: RDL (Reactiemachten en democratische legitimiteit)	4
Advies nummer 97: CAR (AWS (Autonome wapensystemen))	6
Advies nummer 98: FLEX (Flexibele integratie in de Europese Unie)	6
CRB (Rol bedrijfsleven)	15
GLOK (Glocalisering)	5
VEA (Veiligheid en Afrika)	2
Totaal aantal vergaderingen in 2015	78

Oplage uitgebrachte adviezen:

Advies nummer 90 (Engels)	600 exemplaren
Advies nummer 91 (Nederlands)	750 exemplaren
Advies nummer 91 (Engels)	600 exemplaren
Advies nummer 92 (Nederlands)	750 exemplaren
Advies nummer 92 (Engels)	600 exemplaren
Advies nummer 93 (Nederlands)	750 exemplaren
Advies nummer 93 (Engels)	600 exemplaren
Advies nummer 94 (Nederlands)	750 exemplaren
Advies nummer 94 (Engels)	600 exemplaren
Advies nummer 95 (Nederlands)	750 exemplaren
Advies nummer 95 (Engels)	600 exemplaren
Advies nummer 96 (Nederlands)	750 exemplaren
Advies nummer 97 (Nederlands)	750 exemplaren
Advies nummer 98 (Nederlands)	750 exemplaren
Briefadvies nummer 27 (Nederlands)	750 exemplaren
Briefadvies nummer 27 (Engels)	600 exemplaren
Jaarverslag 2014 (Nederlands/Engels)	1200 exemplaren
Evaluatierapport 2006-2014	750 exemplaren

Hierbij moet worden opgemerkt dat de AIV steeds vaker adviezen elektronisch verzendt.

Advisory report no. 96: RDL (Rapid-reaction forces and democratic legitimacy)	4
Advisory report no. 97: AWS (Autonomous weapon systems)	6
Advisory report no. 98: FLEX (Differentiated integration in the EU)	6
CRB (Role of the private sector)	15
GLOK (Glocalisation)	5
VEA (Security and Africa)	2
Total number of meetings in 2015	78

Number of copies distributed:

Advisory report no. 90 (English)	600 copies
Advisory report no. 91 (Dutch)	750 copies
Advisory report no. 91 (English)	600 copies
Advisory report no. 92 (Dutch)	750 copies
Advisory report no. 92 (English)	600 copies
Advisory report no. 93 (Dutch)	750 copies
Advisory report no. 93 (English)	600 copies
Advisory report no. 94 (Dutch)	750 copies
Advisory report no. 94 (English)	600 copies
Advisory report no. 95 (Dutch)	750 copies
Advisory report no. 95 (English)	600 copies
Advisory report no. 96 (Dutch)	750 copies
Advisory report no. 97 (Dutch)	750 copies
Advisory report no. 98 (Dutch)	750 copies
Advisory letter no. 27 (Dutch)	750 copies
Advisory letter no. 27 (English)	600 copies
2014 Annual Report (Dutch/English)	1,200 copies
2006-2014 Evaluation Report	750 copies

It should be noted that the AIV increasingly distributes advisory reports and letters electronically.

FINANCIËLE VERANTWOORDING

Finance

THE AIV HAS BEEN ALLOCATED A BUDGET OF ITS OWN TO enable it to carry out its advisory work. The AIV makes a proposal for the size of the budget, which is then adopted by the relevant ministers. The amount of work performed, and hence the scale of expenditure, remain uncertain since they depend heavily on the number and nature of the requests for advice, which means that neither is very easy to predict (more requests mean more reports and more reports mean more meetings, while the opposite is also true). In 2015, the AIV adopted six advisory reports and one advisory letter. All reports are published and distributed in Dutch and English, and some are also published and distributed in French and/or other languages. In 2015, the standard print run of each advisory report was 750 copies of the Dutch text and 600 copies of the English text. Several hundred additional copies may be printed and distributed, depending on the subject.

The members of government approved a budget of €525,000 for 2015. The AIV's budget comprises the following principal categories of expenditure:

1. fees, entertainment expenses and travel expenses paid to chairs and vice-chairs;
2. attendance allowances, travel expenses paid to members, and catering;
3. printed materials (reports, paper, etc.);
4. fact-finding missions and books;
5. research, external activities, external expertise and translations; and
6. incidental expenditure.

The members of the AIV receive a fixed annual fee. The members of the permanent committees receive an allowance for every meeting they attend. The fees and allowances are determined by ministerial order within the statutory framework.

The total expenditure of the AIV in 2015 was approximately €443,000. It should be noted for the record that the staffing costs of the AIV Unit are not included in this budget but are instead borne by the Ministry of Foreign Affairs and the Ministry of Defence.

OM TE KUNNEN FUNCTIONEREN HEEFT DE AIV DE

beschikking over een eigen budget. Dit budget wordt, op voorstel van de AIV, goedgekeurd door de betrokken bewindslieden. Een onzekere factor bij de AIV blijft de hoeveelheid werk en de daaraan verbonden kosten. Deze zijn in hoge mate afhankelijk van het aantal en de aard van de adviesaanvragen van de zijde van de bewindslieden en het parlement en daarom niet altijd goed voorspelbaar (meer adviesaanvragen, meer vergaderingen, meer adviezen, of het spiegelbeeld). In 2015 zijn door de AIV in totaal zes adviezen en een briefadvies vastgesteld. Alle adviezen worden in het Nederlands en in het Engels en enkele in het Frans en/of andere talen gepubliceerd en verspreid. In 2015 is de standaardoplage van de Nederlandse versie van adviezen 750 en van de Engelse versie 600. Afhankelijk van het onderwerp kunnen nog enkele honderden extra adviezen worden gedrukt en gedistribueerd.

Voor 2015 is door de betrokken bewindslieden een budget goedgekeurd van € 525.000. Het budget van de AIV heeft de volgende hoofdposten:

- 1) vergoedingen, representatiekosten en reiskosten van de voorzitters en vicevoorzitters;
- 2) vacatiegelden, reiskosten van de leden, en catering;
- 3) drukkosten van de adviezen, papier et cetera;
- 4) studiereizen en boeken;
- 5) onderzoek, externe activiteiten, externe deskundigheid, vertalingen; en
- 6) onvoorzien.

De leden van de AIV krijgen een vaste vergoeding per jaar. Leden van permanente commissies krijgen een bedrag per bijgewoonde vergadering. De bedragen zijn vastgesteld binnen de wettelijke kaders bij ministeriële regeling.

In 2015 is in totaal ongeveer € 443.000 uitgegeven aan (operationele) uitgaven. Voor de goede orde moet hierbij worden aangevuld dat de personeelslasten van de vaste staf van de AIV niet zijn verdisconteerd in dit budget, maar ten laste komen van de ministeries van Buitenlandse Zaken en Defensie.

SAMENSTELLING AIV EN PERMANENTE COMMISSIES

DE LEDEN VAN DE AIV EN ZIJN COMMISSIES WORDEN

benoemd op grond van hun deskundigheid. Deze kan blijken uit opgedane ervaring met internationale (waaronder Europese) vraagstukken, uit wetenschappelijke merites of uit een combinatie van beide. De leden fungeren onafhankelijk en vertegenwoordigen geen belangengroepen.

Hieronder volgt de samenstelling van de AIV en de permanente commissies.

AIV Adviesraad Internationale Vraagstukken

Voorzitter: Prof.mr. J.G. de Hoop Scheffer

Vicevoorzitter: Prof.dr. A. van Staden (per 1 maart 2015)

Leden: Mw. prof.mr. C.P.M. Cleiren, mw. prof.dr. J. Gupta, prof.dr. E.M.H. Hirsch Ballin, mw. dr. P.C. Plooi-j-van Gorsel, mw. prof.dr. M.E.H. van Reisen, LGen b.d. M.L.M. Urlings en prof.dr.ir. J.J.C. Voorhoeve

Secretaris: Drs. T.D.J. Oostenbrink

Ambtelijke contactpersonen van de AIV waren T.C.A. El-Dardiry MSc (tot oktober 2015), ir. K. de Rijk (vanaf oktober 2015), dr. R.J. van der Veen en mr.dr. J. Wiers (allen ministerie van Buitenlandse Zaken), dr. S.J.G. Reyn (vanaf augustus 2015), drs. A.P. Venema en drs. R.G. van de Wetering (tot augustus 2015), (allen ministerie van Defensie).

Commissie Europese Integratie

Voorzitter: Prof.dr. A. van Staden

Vicevoorzitter: Mw. dr. P.C. Plooi-j-van Gorsel

Leden: Drs. D.J. van den Berg, mw. prof.dr. M.G.W. den Boer (tot 1 juli 2015), prof.dr. S.C.W. Eijffinger, mw. dr. F.A.W.J. van Esch, mw. prof.dr. M.O. Hosli (per 1 september 2015), mw. dr. L. Noordegraaf-Eelens (tot 1 juli 2015), prof.dr. C.W.A.M. van Paridon, mr. W.L.E. Quaadvlieg (tot 1 juli 2015), dr. A. Schout, dr. M.L.L. Segers (per 1 september 2015), mw. prof.mr.drs. L.A.J. Senden, mw. drs. M. Sie Dhian Ho (per 1 september 2015), mr. C.G. Trojan, mw. mr. M.C.B. Visser en mr. N.P. van Zutphen

Secretaris: Mw. drs. P.H. Sastrowijoto

Ambtelijke contactpersoon van de CEI was drs. C. Devillers (ministerie van Buitenlandse Zaken).

Composition of the AIV and its permanent committees

MEMBERS OF THE AIV AND ITS COMMITTEES ARE

appointed on the basis of expertise gained from experience in international (including European) affairs, academic achievement or both. Members serve in an independent capacity and do not represent any interest group.

The composition of the AIV and its permanent committees in 2015 appears below.

AIV Advisory Council on International Affairs

Chair: Professor J.G. de Hoop Scheffer

Vice-chair: Professor A. van Staden (from 1 March 2015)

Members: : Professor C.P.M. Cleiren, Professor J. Gupta, Professor E.M.H. Hirsch Ballin, Dr P.C. Plooi-j-van Gorsel, Professor M.E.H. van Reisen, Lieutenant General (ret.) M.L.M. Urlings and Professor J.J.C. Voorhoeve

Executive secretary: T.D.J. Oostenbrink

The civil service liaison officers of the AIV were T.C.A. El-Dardiry (until October 2015), K. de Rijk (from October 2015), Dr R.J. van der Veen and Dr J. Wiers of the Ministry of Foreign Affairs and Dr S.J.G. Reyn (from August 2015), A.P. Venema and R.G. van de Wetering (until August 2015) of the Ministry of Defence.

European Integration Committee

Chair: Professor A. van Staden

Vice-chair: Dr P.C. Plooi-j-van Gorsel

Members: D.J. van den Berg, Professor M.G.W. den Boer (until 30 June 2015), Professor S.C.W. Eijffinger, Dr F.A.W.J. van Esch, Professor M.O. Hosli (from 1 September 2015), Dr L. Noordegraaf-Eelens (until 30 June 2015), Professor C.W.A.M. van Paridon, W.L.E. Quaadvlieg (until 30 June 2015), Dr A. Schout, Dr M.L.L. Segers (from 1 September 2015), Professor L.A.J. Senden, Ms M. Sie Dhian Ho (from 1 September 2015), C.G. Trojan, Ms M.C.B. Visser and N.P. van Zutphen

Executive secretary: Ms P.H. Sastrowijoto

The civil service liaison officer of the CEI was C. Devillers of the Ministry of Foreign Affairs.

Human Rights Committee

Chair: Professor E.M.H. Hirsch Ballin

Vice-chair: Professor C.P.M. Cleiren (from 1 April 2015)

Members: Professor K.C.J.M. Arts, Professor M.S. Berger, Ms K.M. Buitenweg, Professor E.J. Dommering (until 30 June 2015), Professor Y.M. Donders, Professor J.H. Gerards, A.P. Hamburger (from 1 September 2015), T.P. Hofstee (until 30 June 2015), Professor M.T. Kamminga (until 30 June 2015), Professor E.J. Koops (until 30 June 2015), Professor N.M.C.P. Jägers (from 1 September 2015), Professor R.A. Lawson, Professor B.E.P. Myjer, Dr B.W. Schermer (from 1 September 2015), Ms N. Tahir (from 1 September 2015) and Ms H.M. Verrijn Stuart

Executive secretary: J. Smallenbroek

The civil service liaison officers of the CMR were Ms M.A. Olsthoorn and Ms A.P. Valkenburg-Roelofs of the Ministry of Foreign Affairs.

Development Cooperation Committee

Chair: Professor M.E.H. van Reisen

Vice-chair: Professor J. Gupta

Members: Dr S.A. Adams (from 1 September 2015), F.A.J. Baneke, Dr B.S.M. Berendsen, Ms M.H.G.E. van Golstein Brouwers (from 1 September 2015), Professor M.E. de Bruijn (until 30 June 2015), J. van Ham, Professor R.E. van der Hoeven, Ms M. Monteiro, Professor J.B. Opschoor, J.N.M. Richelle, Ms M. Schouten (from 1 September 2015), Ms E.N. van der Steenhoven (from 1 September), Dr N. Tellegen and Professor E.B. Zomers (until 30 June 2015)

Executive secretary: P. de Keizer

Commissie Mensenrechten

Voorzitter: Prof.dr. H.C.J. Hirsch Ballin

Vicevoorzitter: Mw. prof.dr. C.P.M. Cleiren (vanaf 1 april 2015)

Leden: Mw. prof.dr. K.C.J.M. Arts, prof.dr. M.S. Berger, mw. drs. K.M. Buitenweg, prof.dr. E.J. Dommering (tot 1 juli 2015), mw. prof.dr. Y.M. Donders, mw. prof.dr. J.H. Gerards, mr. A.P. Hamburger (per 1 september 2015), drs. T.P. Hofstee (tot 1 juli 2015), prof.dr. M.T. Kamminga (tot 1 juli 2015), prof.dr. E.J. Koops (tot 1 juli 2015), mw. prof.dr. N.M.C.P. Jägers (per 1 september 2015), prof.dr. R.A. Lawson, prof.dr. B.E.P. Myjer, mr.dr. B.W. Schermer (per 1 september 2015), mw. mr. N. Tahir (per 1 september 2015) en mw. mr. H.M. Verrijn Stuart

Secretaris: Drs. J. Smallenbroek

Ambtelijke contactpersonen van de CMR waren mw. mr.drs. M.A. Olsthoorn en mw. drs. A.P. Valkenburg-Roelofs (beiden ministerie van Buitenlandse Zaken)

Commissie Ontwikkelingssamenwerking

Voorzitter: Mw. prof.dr. M.E.H. van Reisen

Vicevoorzitter: Mw. prof.dr. J. Gupta

Leden: Mw. dr. S.A. Adams (vanaf 1 september 2015), drs. F.A.J. Baneke, dr. B.S.M. Berendsen, mw. drs. M.H.G.E. van Golstein Brouwers (per 1 september 2015), mw. prof. dr. M.E. de Bruijn (tot 1 juli 2015), dhr. J. van Ham, prof. dr. R.E. van der Hoeven, mw. drs. M. Monteiro, prof.dr. J.B. Opschoor, mr. J.N.M. Richelle, mw. M. Schouten MSc (per 1 september 2015), mw. drs. E.N. van der Steenhoven (per 1 september 2015), mw. dr. N. Tellegen en mw. prof.dr. E.B. Zomers (tot 1 juli 2015)

Secretaris: Drs. P. de Keizer

Commissie Vrede en Veiligheid

Voorzitter: Prof.dr.ir. J.J.C. Voorhoeve

Vicevoorzitter: LGen b.d. M.L.M. Urlings

Leden: Prof.dr. E. Bakker (per 1 september 2015), drs. D.J. Barth, drs. A.J. Boekestijn (per 1 september 2015), drs. L.F.F. Casteleijn (per 1 september 2015), prof.dr. J. Colijn, dr. N. van Dam, mw. dr. M. Drent, mw. prof.dr. I. Duyvesteyn, mr. P.C. Feith (per 1 september 2015), mw. dr. B.T. van Ginkel (tot 1 juli 2015), mw. prof.dr. M. de Goede, gen.-maj. der mariniers b.d. mr.drs. C. Homan (tot 1 juli 2015), dr. A.R. Korteweg, mw. dr. C.M. Megens (tot 1 juli 2015), drs. J. Ramaker (tot 1 juli 2015), LGen b.d. dr. D. Starink (per 1 september 2015) en mw. dr. W. Verkoren (tot 1 juli 2015)

Secretaris: Mw. drs. M.E. Kwast-van Duursen

Ambtelijke contactpersonen van de CVV waren (tot juli 2015) mw. drs. E.H.T. van Eerten (ministerie van Buitenlandse Zaken), CDR F. Sijtsma, drs. A.P. Venema en drs. R.G. van de Wetering (allen ministerie van Defensie). Zij zijn opgevolgd door mw. drs. C. Veerman (ministerie van Buitenlandse Zaken) en dhr. J.W.K. Glashouwer MA (ministerie van Defensie).

Peace and Security Committee

Chair: Professor J.J.C. Voorhoeve

Vice-chair: Lieutenant General (ret.) M.L.M. Urlings

Members: Professor E. Bakker (from 1 September 2015), D.J. Barth, A.J. Boekestijn (from 1 September 2015), L.F.F. Casteleijn (from 1 September 2015), Professor J. Colijn, Dr N. van Dam, Dr M. Drent, Professor I. Duyvesteyn, P.C. Feith (from 1 September 2015), Dr B.T. van Ginkel (until 30 June 2015), Professor M. de Goede, Major General (RNLMC) (ret.) C. Homan (until 30 June 2015), Dr A.R. Korteweg, Dr C.M. Megens (until 30 June 2015), J. Ramaker (until 30 June 2015), Lieutenant General (ret.) Dr D. Starink (from 1 September 2015) and Dr W. Verkoren (until 30 June 2015)

Executive secretary: Ms M.E. Kwast-van Duursen

The civil service liaison officers of the CVV (until 30 June 2015) were Ms E.H.T. van Eerten of the Ministry of Foreign Affairs and Commodore F. Sijtsma, A.P. Venema and R.G. van de Wetering of the Ministry of Defence. They were succeeded by Ms C. Veerman of the Ministry of Foreign Affairs and J.W.K. Glashouwer of the Ministry of Defence.

STAF VAN DE AIV

AIV Unit

THE AIV UNIT SUPPORTS THE AIV AND ITS PERMANENT

committees in the fields of human rights, peace and security, development cooperation and European integration by providing editorial, organisational and administrative services. The bulk of its work relates to the drafting and production of reports. To this end, the unit includes five executive secretaries and the equivalent of two full-time employees for secretarial support. In 2015, the members of the unit were T.D.J. Oostenbrink (AIV executive secretary), Ms P.H. Sasrowijoto (CEI executive secretary), J. Smallenbroek (CMR executive secretary), P. de Keizer (COS executive secretary) and Ms M.E. Kwast-van Duursen (CVV executive secretary). The secretariat of the unit consisted of Ms J.P. de Jong and Ms I. van der Winkel. Between December 2014 and June 2015, L.W. van Haften worked at the AIV as a temporary evaluation officer. The AIV Unit forms part of the Office of the Secretary-General at the Ministry of Foreign Affairs.

The AIV is also supported in its work by trainees who spend a number of months working in the AIV Unit. They come from various Dutch universities, where they study a range of different subjects (e.g. law, history, international relations and political science). In 2015, the trainees were R.R. Harding, M. Lommers, Ms T.J.E. van Rens, Ms J. Schonewille, Ms E.J.M. Smit and Ms L. Warnier.

DE STAF VAN DE AIV ONDERSTEUNT DE AIV EN DIENS

permanente commissies op de gebieden van mensenrechten, vrede en veiligheid, ontwikkelingssamenwerking en Europese integratie met redactionele, organisatorische en administratieve vaardigheden. Het zwaartepunt van de ondersteuning ligt op het (helpen) voorbereiden, opstellen en uitbrengen van adviezen. Voor dit doel telt de staf van de AIV vijf beleidsmedewerkers en twee formatieplaatsen ten behoeve van de secretariële ondersteuning. In 2015 bestond de staf van de AIV uit drs. T.D.J. Oostenbrink (secretaris AIV), mw. drs. P.H. Sasrowijoto (secretaris CEI), drs. J. Smallenbroek (secretaris CMR), drs. P. de Keizer (secretaris COS), mw. drs. M.E. Kwast-van Duursen (secretaris CVV), alsmede uit mw. J.P. de Jong en mw. I. van der Winkel (medewerkers van het secretariaat van de staf van de AIV). Van december 2014 tot juni 2015 was de heer L.W. van Haften werkzaam bij de AIV als tijdelijk medewerker evaluatie. Op het ministerie van Buitenlandse zaken is de staf van de AIV formatief ondergebracht bij het Bureau van de Secretaris-Generaal.

Voorts worden de werkzaamheden van de AIV ondersteund door stagiaires die gedurende enkele maanden zijn verbonden aan de staf van de AIV. Zij zijn afkomstig van verschillende studierichtingen (rechten, geschiedenis, internationale betrekkingen, politicologie) van universiteiten in Nederland. In 2015 ging het om de volgende personen: de dames T.J.E. van Rens, J. Schonewille, E.J.M. Smit en L. Warnier en de heren R.R. Harding en M. Lommers.

BIJLAGEN / ANNEXES

AIV Werkprogramma voor 2016

Inleiding

Jaarlijks moet de AIV, conform de Kaderwet adviesraden, een voorstel indienen voor een werkprogramma voor het daaropvolgende kalenderjaar. De hieronder uitgewerkte onderwerpen worden door de AIV voorgesteld voor 2016. Voor zover de regering daarbij samenwerking met andere adviescolleges van belang acht, zal de AIV gaarne meewerken aan gezamenlijke beantwoording van adviesaanvragen met de desbetreffende adviesraden. Voor de goede orde moet ook worden vermeld dat nog niet alle in de vastgestelde werkprogramma's 2014 en 2015 vermelde onderwerpen op het moment van opstellen van deze voorstellen tot een formele aanvraag hebben geleid. Het betreft de onderwerpen: het bevorderen van gelijke rechten voor LHBT (aanvraag was verwacht in september 2014), maritieme veiligheid (aanvraag werd verwacht in 2015) en Nederlandse bijdrage aan uitvoering van de 2030-Agenda voor duurzame ontwikkeling (aanvraag elk moment verwacht). Het onderwerp 'energie binnen het brede buitenlands beleid' is geactualiseerd en in de voorstellen voor 2016 opgenomen.

Onderwerpen voornamelijk op het terrein van Europese integratie

1. De verdieping van de Economische en Monetaire Unie

De Griekse schulden crisis heeft een zware wissel getrokken op het functioneren van de eurozone en de cohesie binnen de EU als geheel. Voor het eerst lijken de EU en de muntunie niet onomkeerbaar, maar afbreekbaar. De recente ontwikkelingen roepen veel vragen op over de *governance* van de eurozone en het financieel-economisch bestuur in een gefragmenteerde Europese Unie.

In juni 2015 verscheen het rapport 'De voltooiing van Europa's Economische en Monetaire Unie', opgesteld door de voorzitter van de Europese Commissie.¹ Daarin worden de stappen aangegeven die moeten leiden tot een beter economisch bestuur van de eurozone en uiteindelijk tot de verwezenlijking van een financiële- en een begrotingsunie. De eerste stappen ter uitvoering van deze *road map* worden al in 2015 gezet.

Daarnaast zijn er discussies gaande binnen de Raad van ministers over het financiële raamwerk met het oog op de hervorming van de financiële perspectieven na 2020. In 2014 is er een werkgroep onder leiding van oud premier Monti opgericht die zich zal buigen over de manier waarop de Europese Unie wordt gefinancierd. Het huidige systeem van afdrachten is aan herziening toe, in de werkgroep wordt gesproken over een eenvoudiger en transparanter systeem. De commissie Monti zal in mei 2016 aanbevelingen geven over de hervorming van het Europese belastingheffingssysteem.

In het advies wil de AIV nagaan welke vervolgstappen kunnen worden gezet om het bestuur van de EMU te versterken, mede in samenhang met de discussies over de financiële perspectieven van de EU als geheel. Speciale aandacht zal worden besteed aan de vraag hoe de financiële armslag van de EMU te vergroten.

2. Energie binnen het bredere buitenlandbeleid van de EU (uit het werkprogramma 2015)

In 2015 is nog geen gevolg gegeven aan het onderwerp Energie uit het werkprogramma 2015. Hiervoor ontbrak een daartoe strekkende adviesaanvraag van de zijde van het kabinet. In juni 2014 bracht de AIV het briefadvies

1 In nauwe samenwerking met de voorzitter van de Eurotop, de voorzitter van de Eurogroep, de president van de Europese Centrale Bank en de voorzitter van het Europees Parlement. Daarom wordt het onderhavige rapport in de wandeling ook wel 'Rapport van de Vijf' genoemd.

AIV Work Programme for 2016

Introduction

Under the Advisory Bodies Framework Act, the AIV must submit proposals for an annual work programme for the next calendar year. The AIV proposes the issues detailed below for 2016. The AIV would be happy to work with other advisory bodies in responding to requests for advice if the government deems this necessary. For the record, the AIV would point out that, at the time of preparing these proposals, not all the issues specified in the work programmes for 2014 and 2015 had led to a formal request for advice. The issues in question are: promoting equal rights for LGBT people (the request was expected in September 2014), maritime security (the request was expected in 2015) and the Netherlands' contribution to the implementation of the 2030 Agenda for Sustainable Development (the request is expected at any moment). The issue 'energy's role in the EU's broader external policy' has been updated and included in the proposals for 2016.

Issues mainly concerning European integration

1. The deepening of the Economic and Monetary Union

The Greek debt crisis has had a major impact on the functioning of the eurozone and EU cohesion as a whole. For the first time, the EU and the single currency look frail, rather than irreversible. Recent developments raise many questions about the governance of the eurozone and financial and economic governance in a fragmented European Union.

June 2015 saw the publication of 'Completing Europe's Economic and Monetary Union', a report drawn up by the President of the European Commission.¹ It sets out the steps that must lead to better economic governance of the eurozone and, ultimately, to the realisation of a financial and fiscal union. The first steps towards implementing this road map were taken in 2015.

In addition, the Council of the European Union has begun discussing the financial framework, with a view to reforming the financial perspective after 2020. In 2014 a working group was set up under the direction of former Italian prime minister Mario Monti to study the financing of the European Union. The current system of contributions is in need of reform; the working group is considering how to make it simpler and more transparent. In May 2016 it will issue recommendations on reforming the European tax system.

In its advisory report the AIV wants to examine what follow-up steps can be taken to strengthen the governance of the EMU, partly in conjunction with the debate on the financial perspective of the EU as a whole. The question of how to increase the EMU's financial room for manoeuvre will receive special attention.

2. Energy's role in the EU's broader external policy (from the 2015 work programme)

In 2015 the AIV did not investigate the energy issue referred to in the 2015 work programme because the government did not submit a request for advice to that effect. In June 2014 the AIV published an advisory letter entitled 'The EU's Dependence on Russian Gas: How an Integrated EU Policy Can Reduce It'. Energy is a key geopolitical issue that will define the European agenda in the coming period as the EU strives to build an energy

¹ In close cooperation with the President of the Euro Summit, the President of the Eurogroup, the President of the European Central Bank and the President of the European Parliament. That is why the report is commonly known as the Five Presidents' Report.

'De EU-gasafhankelijkheid van Rusland: hoe een geïntegreerd EU-beleid dit kan verminderen' uit. Energie is een geopolitiek belangrijk onderwerp dat de agenda van de Europese Unie de komende tijd zal bepalen, in het streven naar een energie-unie en diversificatie van aanvoer en bronnen. De afhankelijkheid van de EU van import van energiebronnen zal de komende jaren toenemen, hetgeen vraagt om een strategische visie op energie. Het kabinet heeft gesteld meerwaarde te zien in een vervolgadvisie over de rol van energie en energiediplomatie binnen het bredere buitenlandbeleid van de EU, op te stellen in overleg met ter zake deskundige adviesorganen.

3. Europese democratische legitimiteit

Het kabinet zet zich gedurende enkele jaren in voor een sterkere democratische legitimiteit van de Europese samenwerking, via versterking van de rol van nationale parlementen, een EU die zich focust op hoofdzaken en een EU die concrete resultaten boekt. De brede kabinetsinzet is ook onder woorden gebracht in de kabinetsappreciaties van de eerdere adviezen die de AIV uitbracht over de democratische legitimiteit: het AIV-advies uit 2012 onder de titel "Nederland en het Europees Parlement: investeren in nieuwe verhoudingen" en dat uit 2014 met de titel "naar een gedragen Europese samenwerking: werken aan vertrouwen." Of deze procedurele en inhoudelijke inzet de juiste is, is voortdurend onderwerp van debat. Zijn de huidige opties voldoende benut, welke aanvullende stappen zijn mogelijk en realistisch, binnen en buiten de huidige institutionele kaders? Nieuwe maatschappelijke bewegingen en democratische procedures veranderen ondertussen het speelveld.

De aanvragers van het recente referendum over het associatieakkoord tussen de EU en Oekraïne stellen bijvoorbeeld dat: "Elke vier jaar kiezen we onze volksvertegenwoordigers in Den Haag en elke vijf jaar doen we hetzelfde voor Brussel. Met hun mandaat gaan zij voor ons aan de slag. Maar hoe ver mag zo'n mandaat gaan?". Hiermee stellen zij de democratische legitimiteit van Europese politiek-institutionele structuren ter discussie. Op verschillende plaatsen in Europa zijn in de afgelopen jaren nieuwe burgerbewegingen ontstaan die zich sterk maken voor een 'nieuwe' politiek, van het Spaanse Podemos tot de Italiaanse vijf-sterrenbeweging of de nuit-debouts in Frankrijk, danwel de nieuwe pan-Europese beweging van oud Grieks Minister Varoufakis, terwijl in Nederland het G1000 initiatief tot democratische vernieuwing tracht te komen.

Sommigen betogen dat nieuwe vormen van democratie een oplossing kunnen bieden om de afstand tussen Nederlandse kiezers en Europese keuzes te verbeteren. En wat is de waarde van nieuwe instrumenten na Lissabon om participatieve democratie inzake Europese aangelegenheden te bevorderen zoals het Europese burgerinitiatief, de burgerdialogen van de Europese Commissie en nationale referenda? Het vraagstuk van de democratische legitimiteit en Europese besluitvorming beperkt zich niet tot de Nederlandse context. Landen als Ierland en Denemarken kennen bijvoorbeeld een langere traditie van referenda als instrument in de Europese context. De vraag is welke lessen Nederland kan leren van de wijze waarop andere lidstaten omgaan met vraagstukken rond nationaal draagvlak voor Europese samenwerking.

Onderwerpen voornamelijk op het terrein van de mensenrechten

4. Rol van mensenrechten binnen bilaterale betrekkingen

De Arabische lente heeft in de meeste landen in de MENA-regio niet geleid tot duurzame democratiseringsprocessen en verbetering van de mensenrechtensituatie. Er is daarentegen in die landen veelal sprake van een sterke tegenreactie, onder meer van de zijde van autocratische regimes, die op deze wijze hun machtspositie pogen te consolideren. Het geweld waarmee deze politieke processen gepaard zijn gegaan, hebben geleid tot aanzienlijke migratiestromen en ruimte gecreëerd voor extremistische (gewelddadige) islamitische

union and diversify both its supply and its sources of energy. The EU's dependence on energy imports will increase in the next few years. This calls for a strategic vision on energy. The government believes there would be added value in a follow-up advisory report on the role of energy and energy diplomacy in the EU's broader external policy. The report should be drafted in consultation with the relevant expert advisory bodies in this field.

3. The EU's democratic legitimacy

For several years, the government has advocated enhancing the democratic legitimacy of European cooperation, by strengthening the role of national parliaments, ensuring that the EU focuses on the essentials and ensuring that it achieves tangible results. The government also expressed this general commitment in its assessments of earlier AIV advisory reports on democratic legitimacy: the 2012 report entitled 'The Netherlands and the European Parliament: Investing in a New Relationship' and the 2014 report entitled 'Public Support for the European Union: Building Trust'. Whether its arguments and approach are correct is a subject of ongoing debate. Has sufficient use been made of the options available? What additional steps are possible and realistic, both inside and outside the current institutional frameworks? New social movements and democratic procedures are altering the playing field.

For example, those who initiated the recent referendum on the association agreement between the EU and Ukraine stated: 'Every four years we elect our representatives in The Hague and every five years we do the same for Brussels. With that mandate, they set to work on our behalf. But how far should such a mandate go?' In other words, they are questioning the democratic legitimacy of the EU's political and institutional structures. In recent years, several popular movements have sprung up across Europe calling for a 'new' style of politics – including Podemos in Spain, the Five Star Movement in Italy, Nuit debout in France, the new pan-European movement founded by former Greek finance minister Yanis Varoufakis, and in the Netherlands, the G1000 initiative for democratic renewal.

Some people argue that new forms of democracy can help narrow the gap between Dutch voters and EU decisions. And what is the value of new post-Lisbon instruments to promote participatory democracy on European issues, like the European Citizens' Initiative, the European Commission's Citizens' Dialogues and national referendums? The problem of democratic legitimacy and EU decision-making is not confined to the Netherlands. Countries like Ireland and Denmark, for example, have a long tradition of using referendums as a tool in the European context. The question is what lessons the Netherlands can learn and how other member states are dealing with the issue of public support for EU cooperation.

Issues mainly concerning human rights

4. Role of human rights in bilateral relations

The Arab Spring has not led to sustained democratisation processes and human rights improvements in most countries in the Middle East and North Africa. On the contrary, there has been a strong counter-reaction, especially from autocratic regimes seeking to consolidate their power. The violence that has accompanied these political processes has generated substantial flows of migrants and opened the way for extremist violent Islamist movements. But calls for social and economic reform have not disappeared. It is vital to continue supporting these voices, to preserve the prospect of establishing democracy and the rule of law for those living in the region. In the longer term, this may also mitigate the symptoms of the present situation (terrorism and migration), which are also confronting Europe.

bewegingen. Maar de roep om sociale en economische hervormingen is niet verdwenen. Het is van belang dergelijke geluiden te (blijven) steunen, om het perspectief op de vestiging van democratische rechtsstaten in de regio levend te houden voor de bevolking van de regio. Op de langere termijn kan dit bovendien de symptomen van de huidige situatie (terrorisme en migratie) waarmee ook Europa te kampen heeft, verminderen. Het advies kan ingaan op de volgende vragen. Hoe verhouden veiligheid en mensenrechten zich tot elkaar in het licht van de ontwikkelingen sinds de Arabische Lente? Hoe kan de regering inhoud geven aan de universaliteit van mensenrechten in de relaties met het Midden Oosten? Wat is de inhoud van de maatschappelijke discussies die worden gevoerd in de regio over hervormingen, mensenrechten en democratiseringsprocessen en hoe kan (bilateraal) beleid daarop aansluiten? Welke inhoudelijke aanknopingspunten zijn er voor dialoog met regeringen?

Onderwerpen voornamelijk op het terrein van vrede en veiligheid

5. Implicaties veranderd dreigingsbeeld voor langetermijntwikkeling van de NAVO

Met het *Readiness Action Plan* en de oprichting van de *Very High Readiness Joint Taskforce* heeft de NAVO volgens de AIV een eerste stap gezet in reactie op de veranderde veiligheidscontext (AIV-advies nummer 94 'Instabiliteit rond Europa' van april 2015). Het bondgenootschap moet echter verder werken aan verbeterde *contingency planning* en structurele versterking van zijn afschrikkingscapaciteit. Daarbij moet in het bijzonder aandacht worden geschonken aan nieuwe ontwikkelingen, zoals hybride dreigingsvormen en *cyber warfare*. Hoewel de AIV onderstreept dat collectieve verdediging voor de lange termijn ontwikkeling van de NAVO duidelijk een hogere prioriteit moet krijgen, wordt tegelijk opgemerkt dat de NAVO van potentiële betekenis blijft bij crisisbeheersing waaronder aan de zuidflank van Europa, de bredere MENA-regio maar ook daarbuiten gezien de ontwikkelingen in Afghanistan. Ook het partnerschapsbeleid, onder meer de samenwerking met de EU, is aan herziening toe, aldus de AIV.

Waar de AIV de contouren van deze analyse in het genoemde rapport vooral gebruikt om een hoger defensiebudget en versterking van de krijgsmacht te bepleiten, verdienen enkele fundamentele aspecten betreffende de doorontwikkeling van de NAVO nadere beschouwing. Na sinds de jaren negentig van de vorige eeuw zich vooral te hebben toegelegd op crisisbeheersing en uitbreiding van het bondgenootschap, zal de NAVO zich in de veranderde veiligheidscontext opnieuw moeten 'uitvinden' als collectieve verdedigingsorganisatie. Dit kan niet (alleen) door terug te vallen op concepten die ten tijde van de Koude Oorlog leidend waren. Bovendien is het politieke omgevingsveld na de verschillende NAVO-uitbreidingen veranderd. Er moet nader worden bezien hoe de NAVO het hoofd kan bieden aan zowel traditionele dreigingen alsook nieuwe dreigingsvormen, zoals hybride oorlogvoering en *cyber warfare*. Een effectief antwoord op deze uiteenlopende bedreigingen vraagt om aanpassingen die ook in de jaren na de Top van Warschau zullen moeten worden voortgezet. Voorts zal een nieuw evenwicht moeten worden gevonden tussen de kerntaken collectieve verdediging en crisisbeheersing. De NAVO kan het zich niet permitteren om alleen gericht te zijn op de oostflank van het verdragsgebied en zal ook, in samenspraak met de EU, een antwoord moeten formuleren op veiligheidsvraagstukken aan de zuidflank. Hedendaagse crisisbeheersing vergt voorts meer dan voorheen een *whole of government*, of zelfs een *whole of society* benadering. De NAVO zal daarvoor, in samenwerking met partners, over een breder pallet capaciteiten en instrumenten moeten beschikken. Ook de derde kerntaak van de NAVO, veiligheidssamenwerking, kan daarom niet buiten beschouwing blijven.

De AIV kan worden verzocht advies uit te brengen over de richting waarin de NAVO zich zou moeten ontwikkelen, nu de collectieve verdediging weer meer op de voorgrond is komen te staan. Welke consequenties heeft dit voor

The advisory report could address the following questions: What is the relationship between security and human rights in the light of developments since the Arab Spring? How can the government give substance to the universality of human rights in its relations with the Middle East? What is the content of the public debates being conducted in the region on reforms, human rights and democratisation processes, and how can bilateral policy be geared to that? On what issues could dialogue be sought with governments?

Issues mainly concerning peace and security

5. Implications of the altered threat situation for the long-term development of NATO

In the AIV's view, NATO has already taken the first step towards responding to the altered security context with the adoption of the Readiness Action Plan and the establishment of the Very High Readiness Joint Taskforce (AIV advisory report no. 94, 'Instability around Europe: Confrontation with a New Reality', April 2015). However, the Alliance must continue its efforts to improve contingency planning and structurally enhance its deterrence capability. In this regard, special attention must be paid to new developments, such as hybrid threats and cyber warfare. While highlighting the clear need to give collective defence higher priority in the long-term development of NATO, the AIV would also note that NATO is still of potential importance in crisis management, including on Europe's southern flank and in the broader Middle East and North Africa region, but also elsewhere, given developments in Afghanistan. The AIV believes that NATO's partnership policy is also in need of reform, including its cooperation with the EU.

In the above-mentioned report, the AIV mainly used its analysis to call for a bigger defence budget and strengthening of the armed forces, but certain fundamental aspects of the ongoing development of NATO deserve further consideration. Since the 1990s, NATO has focused mainly on crisis management and expanding the Alliance, but in the new security context it needs to 'reinvent' itself as a collective defence organisation. Relying on the guiding concepts of the Cold War period is not enough. Furthermore, the political arena has changed since NATO's various enlargements. How NATO can respond to both traditional threats and new threats, like hybrid warfare and cyber warfare, requires further study. An effective response to these diverse threats will require changes, which will have to be continued in the years following the Warsaw Summit. In addition, a new balance must be found between the two core tasks of collective defence and crisis management. NATO cannot afford to focus solely on its eastern flank; in collaboration with the EU, it must also formulate a response to security issues on its southern flank. Contemporary crisis management requires a more whole-of-government or even whole-of-society approach than in the past. Together with its partners, NATO will have to develop a broader array of capabilities and instruments. NATO's third core task – security cooperation – can therefore not be left out of account either.

The AIV could be asked to issue a report on the direction in which NATO should develop, now that collective defence is again coming to the fore. What consequences will this have for the organisation and for the armed forces of its members? And what consequences will it have for the Netherlands, in terms of both strengthening the armed forces and using Dutch diplomatic instruments?

6. The Netherlands and conflict management – bilateral and European

The number of armed conflicts worldwide shows no sign of decreasing, and the conflicts are increasingly impacting on Dutch society. At the same time, suffering and deprivation continue to afflict large areas of the world, with little prospect of improvement in the foreseeable future. Against this background, the policy letter

de organisatie en voor de strijdkrachten van de NAVO-landen? En welke consequenties heeft dit voor Nederland, zowel in termen van versterking van de krijgsmacht alsmede de inzet van het Nederlandse diplomatieke instrumentarium?

6. Nederland en conflictbeheersing – bilateraal en Europees

Het aantal gewapende conflicten in de wereld lijkt niet af te nemen en de gevolgen van dergelijke conflicten op de Nederlandse samenleving laten zich in toenemende mate voelen. Tegelijkertijd is er sprake van voortdurende ellende en ontbering in grote delen van de wereld, zonder dat er veel uitzicht lijkt te bestaan op verbetering binnen afzienbare termijn. Tegen deze achtergrond geeft de beleidsbrief 'internationale veiligheid' van november 2014 aan, dat er gezien de internationale veiligheidssituatie meer prioriteit moet worden gegeven aan bondgenootschappelijke veiligheid. Daarnaast heeft Nederland ook nationale en Europese diplomatieke middelen die kunnen worden ingezet ter bevordering van de mondiale veiligheid en stabiliteit.

De vraag die nu aan de orde is betreft in hoeverre Nederland door middel van de inzet van diplomatieke middelen – langs bilaterale en/of multilaterale weg - een positieve rol kan spelen bij mondiale conflicten. Deze vraag bestaat uit een aantal verschillende deelvragen. In de eerste plaats doet zich de vraag voor in hoeverre en op welke wijze Nederland een bijdrage kan leveren aan preventieve diplomatie met als doel het ontstaan van gewapende conflicten in te perken of te voorkomen. Het gaat daarbij om potentiële conflictsituaties die bijvoorbeeld kunnen voortvloeien uit grondstoffenschaarste, waterproblematiek, bevolkingsdruk of grensproblemen. Een tweede vraag betreft in hoeverre en op welke wijze Nederland het best een bijdrage kan leveren aan de oplossing van reeds bestaande gewapende conflicten, bijvoorbeeld via een eigenstandige rol van diplomatie, het (diplomatiek) ondersteunen van partijen die bemiddelen in gewapende conflicten, of diplomatieke betrokkenheid bij civiel/militaire missies (POLAD). Mochten de vooruitzichten voor oplossing van gewapende conflicten niet op korte termijn in zicht zijn, dan doet zich de vraag voor op welke wijze Nederland door middel van diplomatieke inspanningen een bijdrage kan leveren aan inperking van de negatieve gevolgen van gewapende conflicten op de lokale bevolking, de omliggende landen en de wereldgemeenschap in zijn geheel. Voorts is de vraag aan de orde, op welke wijze Nederlandse diplomatieke inspanningen zouden kunnen leiden tot beperking van de inzet van wapens en strijdmethoden die de burgerbevolking disproportioneel treffen. Ten slotte doet zich dan de vraag voor op welke wijze Nederlandse diplomatieke inspanningen in het vroegtijdig signaleren en tegengaan van gewelddadig extremisme kunnen bijdragen aan het wegnemen van voedingsbodems voor conflicten.

Bij de beantwoording van deze vragen wordt tevens advies gevraagd in welke niches Nederland zich het beste kan begeven gegeven de reputatie/profiel en relatieve meerwaarde van de Nederlandse diplomatieke dienst. Niches waaraan gedacht zou kunnen worden zijn: wapenbeheersing, *mediation*, ondersteuning van bepaalde sectoren et cetera.

Bij de beantwoording van deze vragen zou zowel kunnen worden geput uit Nederlandse ervaringen op dit gebied, als van *best practices* die kunnen worden waargenomen op het wereldtoneel.

Den Haag, mei 2016

on international security of November 2014 indicated that, in view of the international security situation, more priority must be given to collective security. The Netherlands also has national and European diplomatic resources that can be used to promote global security and stability.

The question now is to what extent the Netherlands can play a positive role in global conflicts by deploying diplomatic resources – bilaterally and/or multilaterally. This question has several components. First, there is the question of how and to what extent the Netherlands can contribute to preventive diplomacy with a view to limiting or preventing the outbreak of armed conflicts. This concerns potential conflict situations that may arise, for example, from resource scarcity, water challenges, population pressure or border issues. A second question is how and to what extent the Netherlands can best contribute to resolving existing armed conflicts, for example, through its own independent diplomatic role, providing diplomatic support to intermediaries in armed conflicts, or diplomatic involvement in civil/military missions (POLAD). If there are no short-term prospects of resolving conflicts, the question is how the Netherlands can make a diplomatic contribution to limiting the negative effects of armed conflicts on the local population, surrounding countries and the global community as a whole. Another question is how Dutch diplomatic efforts could help limit the use of weapons and combat methods that disproportionately affect the civilian population. A final question is how Dutch diplomatic efforts might help eliminate breeding grounds of conflict by identifying and combating violent extremism at an early stage.

Answering these questions will also entail giving advice on the niches on which the Netherlands should focus, in the light of its reputation/profile and the relative added value of its diplomatic service. Possible niches include arms control, mediation and support of specific sectors. In addressing these questions, the AIV could draw on both Dutch experience in this field and best practices available on the world stage.

The Hague, May 2016

Lijst met afkortingen

ACS-groep	Groep landen uit Afrika, Caraïben en de Stille Oceaan
AIV	Adviesraad Internationale Vraagstukken
CAVV	Commissie van Advies inzake Volkenrechtelijke Vraagstukken
CEI	Commissie Europese Integratie (van de AIV)
CMR	Commissie Mensenrechten (van de AIV)
COS	Commissie Ontwikkelingssamenwerking (van de AIV)
CVV	Commissie Vrede en Veiligheid (van de AIV)
EU	Europese Unie
ISDS	Mechanisme van geschillenbeslechting bij internationale verdragen
MENA-regio	Groep landen in Noord-Afrika en het Midden-Oosten
NAVO	Noord-Atlantische Verdragsorganisatie
NRF	NATO Response Force
TTIP	Trans Atlantic Trade & Investment Partnership
VN	Verenigde Naties
VJTF	Very High Readiness Taskforce ('flitsmacht')

List of abbreviations

ACP	African, Caribbean and Pacific Group of States
AIV	Advisory Council on International Affairs
CAV	Advisory Committee on Issues of Public International Law
CEI	European Integration Committee (AIV)
CMR	Human Rights Committee (AIV)
COS	Development Cooperation Committee (AIV)
CVV	Peace and Security Committee (AIV)
EU	European Union
ISDS	Investor-state dispute settlement
MENA	Middle East and North Africa
NATO	North Atlantic Treaty Organization
NRF	NATO Response Force
TTIP	Transatlantic Trade and Investment Partnership
UN	United Nations
VJTF	Very High Readiness Joint Task Force

LIJST VAN GEPUBLICEEERDE ADVIEZEN*

Alle adviezen en briefadviezen van de AIV zijn op internet te raadplegen op www.aiv-advies.nl

- 1 EUROPA INCLUSIEF, *oktober 1997*
- 2 CONVENTIONELE WAPENBEHEERSING: dringende noodzaak, beperkte mogelijkheden, *april 1998*
- 3 DE DOODSTRAF EN DE RECHTEN VAN DE MENS; recente ontwikkelingen, *april 1998*
- 4 UNIVERSALITEIT VAN DE RECHTEN VAN DE MENS EN CULTURELE VERSCHIEDENHEID, *juni 1998*
- 5 EUROPA INCLUSIEF II, *november 1998*
- 6 HUMANITAIRE HULP: naar een nieuwe begrenzing, *november 1998*
- 7 COMMENTAAR OP DE CRITERIA VOOR STRUCTURELE BILATERALE HULP, *november 1998*
- 8 ASIELINFORMATIE EN DE EUROPESE UNIE, *juli 1999*
- 9 NAAR RUSTIGER VAARWATER: een advies over betrekkingen tussen Turkije en de Europese Unie, *juli 1999*
- 10 DE ONTWIKKELINGEN IN DE INTERNATIONALE VEILIGHEIDSSITUATIE IN DE JAREN NEGENTIG:
van onveilige zekerheid naar onzekere veiligheid, *september 1999*
- 11 HET FUNCTIONEREN VAN DE VN-COMMISSIE VOOR DE RECHTEN VAN DE MENS, *september 1999*
- 12 DE IGC 2000 EN DAARNA: op weg naar een Europese Unie van dertig lidstaten, *januari 2000*
- 13 HUMANITAIRE INTERVENTIE, *april 2000***
- 14 ENKELE LESSEN UIT DE FINANCIËLE CRISES VAN 1997 EN 1998, *april 2000*
- 15 EEN EUROPEES HANDVEST VOOR GRONDRECHTEN?, *mei 2000*
- 16 DEFENSIE-ONDERZOEK EN PARLEMENTAIRE CONTROLE, *december 2000*
- 17 DE WORSTELING VAN AFRIKA: veiligheid, stabiliteit en ontwikkeling, *januari 2001*
- 18 GEWELD TEGEN VROUWEN: enkele rechtsontwikkelingen, *februari 2001*
- 19 EEN GELAAGD EUROPA: de verhouding tussen de Europese Unie en subnationale overheden, *april 2001*
- 20 EUROPESE MILITAIR-INDUSTRIËLE SAMENWERKING, *mei 2001*
- 21 REGISTRATIE VAN GEMEENSCHAPPEN OP HET GEBIED VAN GODSDIENST OF OVERTUIGING, *juni 2001*
- 22 DE WERELDCONFERENTIE TEGEN RACISME EN DE PROBLEMATIEK VAN RECHTSHERSTEL, *juni 2001*
- 23 COMMENTAAR OP DE NOTITIE MENSENRECHTEN 2001, *september 2001*
- 24 EEN CONVENTIE OF EEN CONVENTIONELE VOORBEREIDING: de Europese Unie en de IGC 2004, *november 2001*
- 25 INTEGRATIE VAN GENDERGELIJKHEID: een zaak van verantwoordelijkheid, inzet en kwaliteit, *januari 2002*
- 26 NEDERLAND EN DE ORGANISATIE VOOR VEILIGHEID EN SAMENWERKING IN EUROPA IN 2003: rol en richting, *mei 2002*
- 27 EEN BRUG TUSSEN BURGERS EN BRUSSEL: naar meer legitimiteit en slagvaardigheid voor de Europese Unie, *mei 2002*
- 28 DE AMERIKAANSE PLANNEN VOOR RAKETVERDEDIGING NADER BEKEKEN: voors en tegens van bouwen
aan onkwetsbaarheid, *augustus 2002*
- 29 PRO-POOR GROWTH IN DE BILATERALE PARTNERLANDEN IN SUB-SAHARA AFRIKA: een analyse van strategieën
tegen armoede, *januari 2003*
- 30 EEN MENSENRECHTENBENADERING VAN ONTWIKKELINGSSAMENWERKING, *april 2003*
- 31 MILITAIRE SAMENWERKING IN EUROPA: mogelijkheden en beperkingen, *april 2003*
- 32 Vervolgadvies EEN BRUG TUSSEN BURGERS EN BRUSSEL: naar meer legitimiteit en slagvaardigheid voor de Europese Unie,
april 2003
- 33 DE RAAD VAN EUROPA: minder en (nog) beter, *oktober 2003*
- 34 NEDERLAND EN CRISISBEHEERSING: drie actuele aspecten, *maart 2004*
- 35 FALENDE STATEN: een wereldwijde verantwoordelijkheid, *mei 2004***
- 36 PREËMPTIEF OPTREDEN, *juli 2004***
- 37 TURKIJE: de weg naar het lidmaatschap van de Europese Unie, *juli 2004*
- 38 DE VERENIGDE NATIES EN DE RECHTEN VAN DE MENS, *september 2004*
- 39 DIENSTENLIBERALISERING EN ONTWIKKELINGSLANDEN: leidt openstelling tot achterstelling?, *september 2004*
- 40 DE PARLEMENTAIRE ASSEMBLEE VAN DE RAAD VAN EUROPA, *februari 2005*
- 41 DE HERVORMINGEN VAN DE VERENIGDE NATIES: het rapport Annan nader beschouwd, *mei 2005*
- 42 DE INVLOED VAN CULTUUR EN RELIGIE OP ONTWIKKELING: stimulans of stagnatie?, *juni 2005*
- 43 MIGRATIE EN ONTWIKKELINGSSAMENWERKING: de samenhang tussen twee beleidsterreinen, *juni 2005*
- 44 DE NIEUWE OOSTELIJKE BUURLANDEN VAN DE EUROPESE UNIE, *juli 2005*

Previous reports

All reports and advisory letters can be found on www.aiv-advice.nl

- 1 AN INCLUSIVE EUROPE, *October 1997*
- 2 CONVENTIONAL ARMS CONTROL: urgent need, limited opportunities, *April 1998*
- 3 CAPITAL PUNISHMENT AND HUMAN RIGHTS: recent developments, *April 1998*
- 4 UNIVERSALITY OF HUMAN RIGHTS AND CULTURAL DIVERSITY, *June 1998*
- 5 AN INCLUSIVE EUROPE II, *November 1998*
- 6 HUMANITARIAN AID: redefining the limits, *November 1998*
- 7 COMMENTS ON THE CRITERIA FOR STRUCTURAL BILATERAL AID, *November 1998*
- 8 ASYLUM INFORMATION AND THE EUROPEAN UNION, *July 1999*
- 9 TOWARDS CALMER WATERS: a report on relations between Turkey and the European Union, *July 1999*
- 10 DEVELOPMENTS IN THE INTERNATIONAL SECURITY SITUATION IN THE 1990s: from unsafe security to unsecured safety, *September 1999*
- 11 THE FUNCTIONING OF THE UNITED NATIONS COMMISSION ON HUMAN RIGHTS, *September 1999*
- 12 THE IGC AND BEYOND: TOWARDS A EUROPEAN UNION OF THIRTY MEMBER STATES, *January 2000*
- 13 HUMANITARIAN INTERVENTION, *April 2000**
- 14 KEY LESSONS FROM THE FINANCIAL CRISES OF 1997 AND 1998, *April 2000*
- 15 A EUROPEAN CHARTER OF FUNDAMENTAL RIGHTS?, *May 2000*
- 16 DEFENCE RESEARCH AND PARLIAMENTARY SCRUTINY, *December 2000*
- 17 AFRICA'S STRUGGLE: security, stability and development, *January 2001*
- 18 VIOLENCE AGAINST WOMEN: LEGAL DEVELOPMENTS, *February 2001*
- 19 A MULTI-TIERED EUROPE: the relationship between the European Union and subnational authorities, *May 2001*
- 20 EUROPEAN MILITARY-INDUSTRIAL COOPERATION, *May 2001*
- 21 REGISTRATION OF COMMUNITIES BASED ON RELIGION OR BELIEF, *June 2001*
- 22 THE WORLD CONFERENCE AGAINST RACISM AND THE RIGHT TO REPARATION, *June 2001*
- 23 COMMENTARY ON THE 2001 MEMORANDUM ON HUMAN RIGHTS POLICY, *September 2001*
- 24 A CONVENTION, OR CONVENTIONAL PREPARATIONS? The European Union and the ICG 2004, *November 2001*
- 25 INTEGRATION OF GENDER EQUALITY: a matter of responsibility, commitment and quality, *January 2002*
- 26 THE NETHERLANDS AND THE ORGANISATION FOR SECURITY AND COOPERATION IN EUROPE IN 2003: role and direction, *May 2002*
- 27 BRIDGING THE GAP BETWEEN CITIZENS AND BRUSSELS: towards greater legitimacy and effectiveness for the European Union, *May 2002*
- 28 AN ANALYSIS OF THE US MISSILE DEFENCE PLANS: pros and cons of striving for invulnerability, *August 2002*
- 29 PRO-POOR GROWTH IN THE BILATERAL PARTNER COUNTRIES IN SUB-SAHARAN AFRICA: an analysis of poverty reduction strategies, *January 2003*
- 30 A HUMAN RIGHTS BASED APPROACH TO DEVELOPMENT COOPERATION, *April 2003*
- 31 MILITARY COOPERATION IN EUROPE: possibilities and limitations, *April 2003*
- 32 BRIDGING THE GAP BETWEEN CITIZENS AND BRUSSELS: towards greater legitimacy and effectiveness for the European Union, *April 2003*
- 33 THE COUNCIL OF EUROPE: less can be more, *October 2003*
- 34 THE NETHERLANDS AND CRISIS MANAGEMENT: three issues of current interest, *March 2004*
- 35 FAILING STATES: a global responsibility, *May 2004**
- 36 PRE-EMPTIVE ACTION, *July 2004**
- 37 TURKEY: towards membership of the European Union, *July 2004*
- 38 THE UNITED NATIONS AND HUMAN RIGHTS, *September 2004*
- 39 SERVICES LIBERALISATION AND DEVELOPING COUNTRIES: does liberalisation produce deprivation?, *September 2004*
- 40 THE PARLIAMENTARY ASSEMBLY OF THE COUNCIL OF EUROPE, *February 2005*
- 41 REFORMING THE UNITED NATIONS: A closer look at the Annan report, *May 2005*
- 42 THE INFLUENCE OF CULTURE AND RELIGION ON DEVELOPMENT: Stimulus or stagnation?, *June 2005*
- 43 MIGRATION AND DEVELOPMENT COOPERATION: coherence between two policy areas, *June 2005*
- 44 THE EUROPEAN UNION'S NEW EASTERN NEIGHBOURS: *July 2005*

- 45 NEDERLAND IN DE VERANDERENDE EU, NAVO EN VN, *juli 2005*
- 46 ENERGIEK BUITENLANDS BELEID: energievoorzieningszekerheid als nieuwe hoofddoelstelling, *december 2005****
- 47 HET NUCLEAIRE NON-PROLIFERATIEREGIME: het belang van een geïntegreerde en multilaterale aanpak, *januari 2006*
- 48 MAATSCHAPPIJ EN KRIJGSMACHT, *april 2006*
- 49 TERRORISMEBESTRIJDING IN MONDIAAL EN EUROPEES PERSPECTIEF, *september 2006*
- 50 PRIVATE SECTOR ONTWIKKELING EN ARMOEDEBESTRIJDING, *oktober 2006*
- 51 DE ROL VAN NGO'S EN BEDRIJVEN IN INTERNATIONALE ORGANISATIES, *oktober 2006*
- 52 EUROPA EEN PRIORITEIT!, *november 2006*
- 53 BENELUX, NUT EN NOODZAAK VAN NAUWERE SAMENWERKING, *februari 2007*
- 54 DE OESO VAN DE TOEKOMST, *maart 2007*
- 55 MET HET OOG OP CHINA: op weg naar een volwassen relatie, *april 2007*
- 56 INZET VAN DE KRIJGSMACHT: wisselwerking tussen nationale en internationale besluitvorming, *mei 2007*
- 57 HET VN-VERDRAGSSYSTEEM VOOR DE RECHTEN VAN DE MENS: stapsgewijze versterking in een politiek geladen context, *juli 2007*
- 58 DE FINANCIËN VAN DE EUROPESE UNIE, *december 2007*
- 59 DE INHUUR VAN PRIVATE MILITAIRE BEDRIJVEN: een kwestie van verantwoordelijkheid, *december 2007*
- 60 NEDERLAND EN DE EUROPESE ONTWIKKELINGSSAMENWERKING, *mei 2008*
- 61 DE SAMENWERKING TUSSEN DE EUROPESE UNIE EN RUSLAND: een zaak van wederzijds belang, *juli 2008*
- 62 KLIMAAT, ENERGIE EN ARMOEDEBESTRIJDING, *november 2008*
- 63 UNIVERSALITEIT VAN DE RECHTEN VAN DE MENS: principes, praktijk en perspectieven, *november 2008*
- 64 CRISISBEHEERSINGSOPERATIES IN FRAGIELE STATEN: de noodzaak van een samenhangende aanpak, *maart 2009*
- 65 TRANSITIONAL JUSTICE: gerechtigheid en vrede in overgangssituaties, *april 2009***
- 66 DEMOGRAFISCHE VERANDERINGEN EN ONTWIKKELINGSSAMENWERKING, *juli 2009*
- 67 HET NIEUWE STRATEGISCH CONCEPT VAN DE NAVO, *januari 2010*
- 68 DE EU EN DE CRISIS: lessen en leringen, *januari 2010*
- 69 SAMENHANG IN INTERNATIONALE SAMENWERKING: reactie op WRR-rapport 'Minder pretentie, meer ambitie, *mei 2010*
- 70 NEDERLAND EN DE 'RESPONSIBILITY TO PROTECT': De verantwoordelijkheid om mensen te beschermen tegen massale wreedheden, *juni 2010*
- 71 HET VERMOGEN VAN DE EU TOT VERDERE UITBREIDING, *juli 2010*
- 72 PIRATERIJBESTRIJDING OP ZEE: een herijking van publieke en private verantwoordelijkheden, *december 2010*
- 73 HET MENSENRECHTENBELEID VAN DE NEDERLANDSE REGERING: zoeken naar constanten in een veranderende omgeving, *februari 2011*
- 74 ONTWIKKELINGSAGENDA NA 2015: millennium ontwikkelingsdoelen in perspectief, *april 2011*
- 75 HERVORMINGEN IN DE ARABISCHE REGIO: kansen voor democratie en rechtsstaat?, *mei 2011*
- 76 HET MENSENRECHTENBELEID VAN DE EUROPESE UNIE: tussen ambitie en ambivalentie, *juli 2011*
- 77 DIGITALE OORLOGVOERING, *december 2011***
- 78 EUROPESE DEFENSIESAMENWERKING: soevereiniteit en handelingsvermogen, *januari 2012*
- 79 DE ARABISCHE REGIO, EEN ONZEKERE TOEKOMST, *mei 2012*
- 80 ONGELIJKE WERELDEN: armoede, groei, ongelijkheid en de rol van internationale samenwerking, *september 2012*
- 81 NEDERLAND EN HET EUROPEES PARLEMENT: investeren in nieuwe verhoudingen, *november 2012*
- 82 WISSELWERKING TUSSEN ACTOREN IN INTERNATIONALE SAMENWERKING: naar flexibiliteit en vertrouwen, *februari 2013*
- 83 TUSSEN WOORD EN DAAD: perspectieven op duurzame vrede in het Midden-Oosten, *maart 2013*
- 84 NIEUWE WEGEN VOOR INTERNATIONALE MILIEUSAMENWERKING, *maart 2013*
- 85 CRIMINALITEIT, CORRUPTIE EN INSTABILITEIT: een verkennend advies, *mei 2013*
- 86 AZIË IN OPMARS: strategische betekenis en gevolgen, *december 2013*
- 87 DE RECHTSSTAAT: waarborg voor Europese burgers en fundament van Europese samenwerking, *januari 2014*
- 88 NAAR EEN GEDRAGEN EUROPESE SAMENWERKING: werken aan vertrouwen, *april 2014*
- 89 NAAR BETERE MONDIALE FINANCIËLE VERBONDENHEID: het belang van een coherent internationaal economisch en financieel stelsel, *juni 2014*
- 90 DE TOEKOMST VAN DE ARCTISCHE REGIO: samenwerking of confrontatie?, *september 2014*
- 91 NEDERLAND EN DE ARABISCHE REGIO: principeel en pragmatisch, *november 2014*
- 92 HET INTERNET: een wereldwijde vrije ruimte met begrensde staatsmacht, *november 2014*

45 THE NETHERLANDS IN A CHANGING EU, NATO AND UN, *July 2005*

46 ENERGISED FOREIGN POLICY: security of energy supply as a new key objective, *December 2005***

47 THE NUCLEAR NON-PROLIFERATION REGIME: The importance of an integrated and multilateral approach, *January 2006*

48 SOCIETY AND THE ARMED FORCES, *April 2006*

49 COUNTERTERRORISM FROM AN INTERNATIONAL AND EUROPEAN PERSPECTIVE, *September 2006*

50 PRIVATE SECTOR DEVELOPMENT AND POVERTY REDUCTION, *October 2006*

51 THE ROLE OF NGOS AND THE PRIVATE SECTOR IN INTERNATIONAL RELATIONS, *October 2006*

52 EUROPE A PRIORITY!, *November 2006*

53 THE BENELUX: THE BENEFITS AND NECESSITY OF ENHANCED COOPERATION, *February 2007*

54 THE OECD OF THE FUTURE, *March 2007*

55 CHINA IN THE BALANCE: towards a mature relationship, *April 2007*

56 DEPLOYMENT OF THE ARMED FORCES: interaction between national and international decision-making, *May 2007*

57 THE UN HUMAN RIGHTS TREATY SYSTEM: strengthening the system step by step in a politically charged context, *July 2007*

58 THE FINANCES OF THE EUROPEAN UNION, *December 2007*

59 EMPLOYING PRIVATE MILITARY COMPANIES: a question of responsibility, *December 2007*

60 THE NETHERLANDS AND EUROPEAN DEVELOPMENT POLICY, *May 2008*

61 COOPERATION BETWEEN THE EUROPEAN UNION AND RUSSIA: a matter of mutual interest, *July 2008*

62 CLIMATE, ENERGY AND POVERTY REDUCTION, *November 2008*

63 UNIVERSALITY OF HUMAN RIGHTS: principles, practice and prospects, *November 2008*

64 CRISIS MANAGEMENT OPERATIONS IN FRAGILE STATES: the need for a coherent approach, *March 2009*

65 TRANSITIONAL JUSTICE: justice and peace in situations of transition, *April 2009**

66 DEMOGRAPHIC CHANGES AND DEVELOPMENT COOPERATION, *July 2009*

67 NATO'S NEW STRATEGIC CONCEPT, *January 2010*

68 THE EU AND THE CRISIS: lessons learned, *January 2010*

69 COHESION IN INTERNATIONAL COOPERATION: Response to the WRR (Advisory Council on Government Policy)
Report 'Less Pretension, More Ambition', *May 2010*

70 THE NETHERLANDS AND THE RESPONSIBILITY TO PROTECT: the responsibility to protect people from mass atrocities, *June 2010*

71 THE EU'S CAPACITY FOR FURTHER ENLARGEMENT, *July 2010*

72 COMBATING PIRACY AT SEA: a reassessment of public and private responsibilities, *December 2010*

73 THE HUMAN RIGHTS OF THE DUTCH GOVERNMENT: identifying constants in a changing world, *February 2011*

74 THE POST-2015 DEVELOPMENT AGENDA: the millennium development goals in perspective, *April 2011*

75 REFORMS IN THE ARAB REGION: prospects for democracy and the rule of law?, *May 2011*

76 THE HUMAN RIGHTS POLICY OF THE EUROPEAN UNION: between ambition and ambivalence, *July 2011*

77 CYBER WARFARE, *December 2011**

78 EUROPEAN DEFENCE COOPERATION: sovereignty and the capacity to act, *January 2012*

79 THE ARAB REGION, AN UNCERTAIN FUTURE, *May 2012*

80 UNEQUAL WORLDS: poverty, growth, inequality and the role of international cooperation, *September 2012*

81 THE NETHERLANDS AND THE EUROPEAN PARLIAMENT: investing in a new relationship, *November 2012*

82 INTERACTION BETWEEN ACTORS IN INTERNATIONAL COOPERATION: towards flexibility and trust, *February 2013*

83 BETWEEN WORDS AND DEEDS: prospects for a sustainable peace in the Middle East, *March 2013*

84 NEW PATHS TO INTERNATIONAL ENVIRONMENTAL COOPERATION, *March 2013*

85 CRIME, CORRUPTION AND INSTABILITY: an exploratory report, *May 2013*

86 ASIA ON THE RISE: strategic significance and implications, *December 2013*

87 THE RULE OF LAW: safeguard for European citizens and foundation for European cooperation, *January 2014*

88 PUBLIC SUPPORT FOR THE EUROPEAN UNION: building trust, *April 2014*

89 IMPROVING GLOBAL FINANCIAL COHESION: the Importance of a Coherent International Economic and Financial Architecture,
June 2014

90 THE FUTURE OF THE ARCTIC REGION: cooperation or confrontation?, *September 2014*

91 THE NETHERLANDS AND THE ARAB REGION: a principled and pragmatic approach, *November 2014*

92 THE INTERNET: a global free space with limited state control, *November 2014*

- 93 ACS–EU-SAMENWERKING NA 2020: op weg naar een nieuw partnerschap?, *maart 2015*
- 94 INSTABILITEIT ROND EUROPA: confrontatie met een nieuwe werkelijkheid, *april 2015*
- 95 INTERNATIONALE INVESTERINGSBESLECHTING: van ad hoc arbitrage naar een permanent investeringshof, *april 2015*
- 96 INZET VAN SNELLE REACTIEMACHTEN, *oktober 2015*
- 97 AUTONOME WAPENSYSTEMEN: de noodzaak van betekenisvolle menselijke controle, *oktober 2015***
- 98 GEDIFFERENTIEERDE INTEGRATIE: verschillende routes in de EU-samenwerking, *oktober 2015*

Uitgebrachte Briefadviezen

- 1 Briefadvies UITBREIDING EUROPESE UNIE, *december 1997*
- 2 Briefadvies VN-COMITÉ TEGEN FOLTERING, *juli 1999*
- 3 Briefadvies HANDVEST GRONDRECHTEN, *november 2000*
- 4 Briefadvies OVER DE TOEKOMST VAN DE EUROPESE UNIE, *november 2001*
- 5 Briefadvies NEDERLANDS VOORZITTERSCHAP EU 2004, *mei 2003*****
- 6 Briefadvies RESULTAAT CONVENTIE, *augustus 2003*
- 7 Briefadvies 'VAN BINNENGRENZEN NAAR BUITENGRENZEN - ook voor een volwaardig Europees asiel- en migratiebeleid in 2009', *maart 2004*
- 8 Briefadvies 'DE ONTWERP-DECLARATIE INZAKE DE RECHTEN VAN INHEEMSE VOLKEN. Van impasse naar doorbraak?', *september 2004*
- 9 Briefadvies 'REACTIE OP HET SACHS-RAPPORT: Hoe halen wij de Millennium Doelen?', *april 2005*
- 10 Briefadvies DE EU EN DE BAND MET DE NEDERLANDSE BURGER, *december 2005*
- 11 Briefadvies TERRORISMEBESTRIJDING IN EUROPEES EN INTERNATIONAAL PERSPECTIEF, interim-advies over het folterverbod, *december 2005*
- 12 Briefadvies REACTIE OP DE MENSENRECHTENSTRATEGIE 2007, *november 2007*
- 13 Briefadvies EEN OMBUDSMAN VOOR ONTWIKKELINGSSAMENWERKING, *december 2007*
- 14 Briefadvies KLIMAATVERANDERING EN VEILIGHEID, *januari 2009*
- 15 Briefadvies OOSTELIJK PARTNERSCHAP, *februari 2009*
- 16 Briefadvies ONTWIKKELINGSSAMENWERKING: Nut en noodzaak van draagvlak, *mei 2009*
- 17 Briefadvies Kabinetformatie 2010, *juni 2010*
- 18 Briefadvies HET EUROPESE HOF VOOR DE RECHTEN VAN DE MENS: beschermer van burgerlijke rechten en vrijheden, *november 2011*
- 19 Briefadvies NAAR EEN VERSTERKT FINANCIËEL-ECONOMISCH BESTUUR IN DE EU, *februari 2012*
- 20 Briefadvies NUCLEAIR PROGRAMMA VAN IRAN: naar de-escalatie van een nucleaire crisis, *april 2012*
- 21 Briefadvies DE RECEPTORBENADERING: een kwestie van maatvoering, *april 2012*
- 22 Briefadvies KABINETSFORMATIE 2012: krijgsmacht in de knel, *september 2012*
- 23 Briefadvies NAAR EEN VERSTERKTE SOCIALE DIMENSIE VAN DE EUROPESE UNIE, *juni 2013*
- 24 Briefadvies MET KRACHT VOORUIT: reactie van de Adviesraad Internationale Vraagstukken op de beleidsbrief 'Respect en recht voor ieder mens', *september 2013*
- 25 Briefadvies ONTWIKKELINGSSAMENWERKING: meer dan een definitiekwestie, *mei 2014*
- 26 Briefadvies DE EU-GASAFHANKELIJKHEID VAN RUSLAND: hoe een geïntegreerd EU-beleid dit kan verminderen, *juni 2014*
- 27 Briefadvies FINANCIERING VAN DE INTERNATIONALE AGENDA VOOR DUURZAME ONTWIKKELING, *april 2015*

* Alle adviezen zijn ook beschikbaar in het Engels. Sommige adviezen ook in andere talen.

** Gezamenlijk advies van de Adviesraad Internationale Vraagstukken (AIV) en de Commissie van Advies inzake Volkenrechtelijke Vraagstukken (CAVV).

*** Gezamenlijk advies van de Adviesraad Internationale Vraagstukken (AIV) en de Algemene Energieraad (AER).

**** Gezamenlijk briefadvies van de Adviesraad Internationale Vraagstukken (AIV) en de Adviescommissie voor Vreemdelingenzaken (ACVZ).

- 93 ACP-EU COOPERATION AFTER 2020: towards a New Partnership?, *March 2015*
- 94 INSTABILITY AROUND EUROPE: Confrontation with a New Reality, *April 2015*
- 95 INTERNATIONAL INVESTMENT DISPUTE SETTLEMENT: from ad hoc arbitration to a permanent court, *April 2015*
- 96 DEPLOYMENT OF RAPID-REACTION FORCES, *October 2015*
- 97 AUTONOMOUS WEAPON SYSTEMS: the need for meaningful human control, *October 2015***
- 98 DIFFERENTIATED INTEGRATION: different routes to EU cooperation, *October 2015*

Advisory letters issued by the Advisory Council on International Affairs

- 1 Advisory letter THE ENLARGEMENT OF THE EUROPEAN UNION, *December 1997*
- 2 Advisory letter THE UN COMMITTEE AGAINST TORTURE, *July 1999*
- 3 Advisory letter THE CHARTER OF FUNDAMENTAL RIGHTS, *November 2000*
- 4 Advisory letter ON THE FUTURE OF THE EUROPEAN UNION, *November 2001*
- 5 Advisory letter THE DUTCH PRESIDENCY OF THE EU IN 2004, *May 2003****
- 6 Advisory letter THE RESULTS OF THE CONVENTION ON THE FUTURE OF EUROPE, *August 2003*
- 7 Advisory letter FROM INTERNAL TO EXTERNAL BORDERS. Recommendations for developing a common European asylum and immigration policy by 2009, *March 2004*
- 8 Advisory letter THE DRAFT DECLARATION ON THE RIGHTS OF INDIGENOUS PEOPLES: from Deadlock to Breakthrough?, *September 2004*
- 9 Advisory letter OBSERVATIONS ON THE SACHS REPORT: How do we attain the Millennium Development Goals?, *April 2005*
- 10 Advisory letter THE EUROPEAN UNION AND ITS RELATIONS WITH THE DUTCH CITIZENS, *December 2005*
- 11 Advisory letter COUNTERTERRORISM IN A EUROPEAN AND INTERNATIONAL PERSPECTIVE: interim report on the prohibition of torture, *December 2005*
- 12 Advisory letter RESPONSE TO THE 2007 HUMAN RIGHTS STRATEGY, *November 2007*
- 13 Advisory letter AN OMBUDSMAN FOR DEVELOPMENT COOPERATION, *December 2007*
- 14 Advisory letter CLIMATE CHANGE AND SECURITY, *January 2009*
- 15 Advisory letter THE EASTERN PARTNERSHIP, *February 2009*
- 16 Advisory letter DEVELOPMENT COOPERATION, The benefit of and need for public support, *May 2009*
- 17 Advisory letter OPEN LETTER TO A NEW DUTCH GOVERNMENT, *June 2010*
- 18 Advisory letter THE EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS: protector of civil rights and liberties, *November 2011*
- 19 Advisory letter TOWARDS ENHANCED ECONOMIC AND FINANCIAL GOVERNANCE IN THE EU, *February 2012*
- 20 Advisory letter IRAN'S NUCLEAR PROGRAMME: Towards de-escalation of a nuclear crisis, *April 2012*
- 21 Advisory letter THE RECEPTOR APPROACH: A question of weight and measure, *April 2012*
- 22 Advisory letter OPEN LETTER TO A NEW DUTCH GOVERNMENT: The armed forces at risk, *September 2012*
- 23 Advisory letter TOWARDS A STRONGER SOCIAL DIMENSION OF THE EUROPEAN UNION, *June 2013*
- 24 Advisory letter FULL SPEED AHEAD: Response by the Advisory Council on International Affairs to the policy letter 'Respect and Justice for All', *September 2013*
- 25 Advisory letter DEVELOPMENT COOPERATION: Beyond a Definition, *May 2014*
- 26 Advisory letter THE EU'S DEPENDENCE ON RUSSIAN GAS: How an integrated EU policy can reduce it, *June 2014*
- 27 Advisory letter FINANCING THE INTERNATIONAL AGENDA FOR SUSTAINABLE DEVELOPMENT, *April 2015*

* Issued jointly by the Advisory Council on International Affairs (AIV) and the Advisory Committee on Issues of Public International Law (CAVV).

** Joint report by the Advisory Council on International Affairs (AIV) and the General Energy Council.

*** Joint report by the Advisory Council on International Affairs (AIV) and the Advisory Committee on Aliens Affairs (ACVZ).

ADVIESRAAD INTERNATIONALE VRAAGSTUKKEN

POSTBUS 20061, 2500 EB DEN HAAG

TELEFOON 070.348 51 08/60 60 FAX 070.348 62 56

AIV@MINBUZA.NL

AIV-ADVIES.NL

ADVISORY COUNCIL ON INTERNATIONAL AFFAIRS

P.O.BOX 20061, 2500 EB THE HAGUE, THE NETHERLANDS

TELEPHONE +31(0)70 348 51 08/60 60 FAX +31(0)70 348 62 56

AIV@MINBUZA.NL

AIV-ADVICE.NL

Dit jaarverslag is gedrukt op FSC mixed sources papier uit goed beheerde bossen en gecontroleerde bronnen.
This Annual Report is printed on FSC mixed sources paper from well-managed forests and controlled sources.